

﴿ اتحاف الاخلاف ﴾

— في —

﴿ احكام الاوقاف ﴾

اثر

محكمة تميز حقوق رئيس سابق مرحوم

عمر حلمي افندي

مكتب حقوق شاهانه طرفندن

طبع ايتديرلمشدر

استانبول

(مطبعة عامره)

۱۳۰۷

فهرس

اتحاف الاخلاف

— فی —

احكام الاوقاف

اشبو کتاب بر مقدمه ايله يکرمی بر بابد

	صحیفه
مقدمه	۰۲
وقفه دائر اصطلاحات بیاننده ایکی مبحثدر	
مبحث اول	۰۰
وقفه متعلق اصطلاحات فقهیه بیاننده در	
مبحث ثانی	۰۹
وقفه متعلق اصطلاحات قانونیه به دائردر	
باب اول	۱۳
وقفك انعقاد وسببی و شرائط وصحتی و بعض احکامی بیاننده بش فصلدر	
فصل اول	۰۰
وقفك انعقاد وسببی حقنده در	
فصل ثانی	۱۷
وقفك صحتنده شرط اولوب اولیان شیر حقنده در	
استطراد	۳۰
وقف منقطع الاخر و منقطع الوسط بیاننده در	
فصل ثالث	۳۲
صحیح اولوب اولیان و قفلر حقنده در	
فصل رابع	۳۶
من غیر ذکر وقفده داخل اولوب اولیان شیر حقنده در	
فصل خامس	۳۸
وقف مریضه دائردر	
باب ثانی	۴۴
وقفك لزوم و عدم لزومنه دائر مسائل بیاننده ایکی فصلدر	
فصل اول	۰۰
وقفك کیفیت لزومنه دائردر	

وقف لازم و غیر لازمہ متعلق بعض احکام و مسائل بیانندہ در	فصل ثانی	۵۰
وقف ایچون تبرعدن رجوع صحیح اولمدیغنه دائردر	استطراد	۵۳
اراضی موقوفہ بہ دائردر	باب ثالث	۵۳
تخصیص صحیح و تخصیص غیر صحیحہ دائردر	استطراد	۵۹
واقفلرک ذکر ایده کلدکلری شرطہ دائر اوج فصلدر	باب رابع	۶۰
اولاد واقربا و حیران حقندہ اولان شروط وقفہ دائردر	فصل اول	۰۰
شروط واقفک تبدیل و تغیرینہ دائر مسائل حقندہ در	فصل ثانی	۷۱
شروط واقفہ مخالفت جائز اولوب اولیان مواد حقندہ در	فصل ثالث	۷۲
عقارات موقوفہ نک اقسامی و مؤسسات خیریه نک بعض احکامی بیانندہ در	باب خامس	۸۲
اجارتینلو مسقفات و مستغلات موقوفہ بہ دائر اون اوج فصلدر	باب سادس	۸۵
اجارتینلو مسقفات و مستغلات موقوفہ نک فراغ و تقویضنه و صورانتقالیہ سنہ دائردر	فصل اول	۰۰
اجارتین معاملہ سنک زمان و سبب ظهورینہ دائر مقالہ در	۸۵	
موانع انتقال حقندہ در	فصل ثانی	۹۹
فراغ قطعی بیانندہ در	فصل ثالث	۱۰۲
فراغ مریض بیانندہ در	فصل رابع	۱۰۶

ولی ویا وصینک فراغ و تفرغی حقننده در	فصل خامس	۱۰۹
شرط ایله فراغ حقننده در	فصل سادس	۱۱۱
خیار عیب و خیار رؤیت وغبن فاحش و تفریر حقننده در	فصل سابع	۱۱۳
بدل فراغ و استحقاق حقننده در	فصل ثامن	۱۱۵
تقسیم و مهایة و افراز حقننده در	فصل تاسع	۱۱۷
بالاجارتین مشترکا تصرف اولنان عقارات موقوفه به دائر بعض مسائل حقننده در	فصل عاشر	۱۲۴
فراغ بالوفا و استغلاله دائردر	فصل حادی عشر	۱۲۶
فراغ و تفرغه و کالته دائر مسائل بیاننده در	فصل ثانی عشر	۱۳۰
مسائل شتی بیاننده در	فصل ثالث عشر	۱۳۴
اجاره واحده لو عقارات موقوفه حقننده در	باب سابع	۱۳۶
مقاطععه لو عقارات موقوفه نك احكامنه دائر در	باب ثامن	۱۴۰
تولیته متعلق مسائل بیاننده درت فصلدر	باب تاسع	۱۴۵
نصب متولی به دائردر	فصل اول	۰۰۰
قائم مقام متولی نصبنه و تولیتك قصریدینه دائر در	فصل ثانی	۱۵۱
متولینك محاسبه سنه متعلق مسائل بیاننده در	فصل ثالث	۱۵۵
متولینك عزلنی موجب اولوب اولمیان اسباب حقننده در	فصل رابع	۱۵۷
متولینك انواع تصرفاتنه دائریدی فصلدر	باب عاشر	۱۶۰

متولينك موجب ضمان اولوب اولميان افعالنه دائردر	۰۰۰ فصل اول
متولينك صلح و ابراسنه دائردر	۱۶۴ فصل ثانی
يد متولیده اولان اموال وقفه و متولينك يمینيله مصدق اولوب اولمدینی مواد دائردر	۱۶۶ فصل ثالث
بروقفك مالنی دیگر وقفه صرف جائز اولوب اولماسی حقندهدر	۱۶۸ فصل رابع
مستغنی عنه اولان مؤسسات خیریه دائردر	۱۶۹ فصل خامس
وقف ایچون استدانه نك جائز اولوب اولماسنه دائردر	۱۷۱ فصل سادس
نقود موقوفه یه دائر بعض مسائل بیانندهدر وظائفه متعلقدر	۱۷۳ فصل سابع
جهاته دائر ایکی فصلدر	۱۷۵ باب حادی عشر
توجیه جهاته دائردر	۱۸۱ باب ثانی عشر
استنابه یه و تعطیله دائردر	۰۰۰ فصل اول
ایجار وقفه دائردر	۱۸۴ فصل ثانی
غصب وقف حقندهدر	۱۸۵ باب ثالث عشر
وقفه متعلق ترمیمات و انشآت حقنده ایکی فصلدر	۱۹۱ باب رابع عشر
سکناسی مشروط وقف عقاری مشروط لهك تعمیر و ترمیمی حقندهدر	۱۹۴ باب خامس عشر
	۰۰۰ فصل اول

۱۹۷	فصل ثانی	وقف عرصه اوزرینه انشا اولنان ابنیه
		دائر در
۱۹۸	باب سادس عشر	استبدال وقف حقنده در
۲۰۰	باب سابع عشر	وقفه متعلق دعاوی حقنده ایکی فصلدر
۲۰۲	فصل اول	مسموع اولوب اولمیان دعوالره دائر در
۲۰۶	فصل ثانی	مرور زمانه دائر در
۲۱۵	باب ثامن عشر	خضم اولوب اولمیانلره دائر در
۲۲۰	باب تاسع عشر	وقف حقنده شهادته دائراوچ فصلدر
۰۰۰	فصل اول	مقبول اولوب اولمیان شهادت حقنده در
۲۲۲	استطراد	بر حاکم کنندی لهنه حکمی نافظ اولمدیغنه
		دائر در
۲۲۳	فصل ثانی	تسامعه شهادته دائر در
۲۲۴	فصل ثالث	ترجیح بیناته دائر در
۲۲۷	باب عشرین	متولی یه یمین توجه ایدوب ایتیمان مواد
		حقنده در
۲۲۹	باب حادی و عشرین اقراره	دائر در

﴿ افادۀ مخصوصه ﴾

ارباب نہایہ خفی اولدینی اوزره معابد و مکاتب و کتابخانہ
و خستہ خانہ و فقرا خانہ و کوپری و چشمہ کبی دیانت و مدنیتک
لوازمندن اولان مؤسسات خیریه اصطلاح فقہادہ و وقف دینلان
معاملہ ایله وجوده کلش اولدیغندن معاملہ مذکورہ بالجمله ملل
متمدنہ عندندہ معتبر و مرعی الاجرادر

وقف معاملہ سی شرایع سابقہ ده دخی موجود ایدی دیانت
اسلامیہ نك ظهورندن مقدم اعظم ام سالفہ . یولده برچوق
آثار خیریه وجوده کتور مشارددر

بو معاملہ اک اول انبیاء عظام و رسل فیخامدن ابراهیم علیہ
السلام اقدمزدن صدور ایتشدرشویله که بنی مشارالیہ جناب حقک
کندویه عنایت و احسان بیوردینی ثروت و برکتی غربا
و مسافرینی اطعام و فقرا و مساکینه انعام یولنده بذل و نثار
بیورمقدمه ایدی ایسه ده بوندن انتفاع عصر مشارالیہ ادراک

ایدنلره مخصوص اولوب عصر مشارالیه ادراك ایدهمیان
اخلافه شمولى اوله میه جغندن الی الابد اخلافه دخی شمولى
اولور آثار خیریة مؤبدہنک انشا واحداثہ نبی مشارالیه ارشاد
بیورمق وسائر اصحاب خیره برنمونه امتثال اولمق حکمت بالغه
صمدانیہ سنہ بناء معامله مذکورہنک اجر اسنہ دائرنی مشارالیه
وحی الہی نازل اولمشدر

نبی مشارالیه دخی وحی الہی منطوقنجه برخیل آثار خیریہ انشا
بیورمشدر در آثار مذکورہنک اقدمی واک مقدس ومحترمی قبلہ کاه
عامہ موحدین وطوافکاه حجاج مسلمین اولان کعبہ علیادر نبی
مشارالیهک سائر آثار خیریہ لری دخی الیوم بلاد عربده موجود
وخلیل الرحمن اوقافی دینمکله معروفدر

مؤخر اشریعت اسلامیہنک ظهورنده معامله مذکورہ استصحاب
وقبول واکا دائرنمجتهدین عظام نورالله مراقدہم الی یوم القیام
حضراتی طرفلرندن دخی ادلہ شرعیہ یه مستند اوله رقیحہ
نیچہ مسائل اجتهاد وتدوین ایله معامله مذکورہ اصول منتظمه یه
ربط ایدیلهرک تقویہ وتأيید ایدلمشدر

آثار خیریہ انشاسنہ اغنیاء امتی تشویق و ترغیبی ضمننده
احادیث شریفه وارد اولمشدر

ازجمله (اذامات الانسان انقطع عمله الا من ثلثة من صدقة
جاریة او علم ینتفع به او ولد صالح یدعوله) حدیث شریفدر—
حدیث شریف مذکورک ترجمه وتفسیری

انسان وفات ایتدکده عملی منقطع اولوب آرتق دفتر اعمالنه
مثوبات قید اولنماز اولور فقط اوچ شیدن ناشی اولان عملی

منقطع اولیوب اندن طولایی الی الابد دفتر اعمالنه ثواب قید اولنور
بو اوچ شیدن اولکیسی الی یوم القیام جاری و باقی اولان
صدقه درکه وقف صورتیه انشا اولنان آثار خیریه در چونکه
حیاتنده بذل مال ایله آثار خیریه انشاسنه موفق اوله رق وفات
ایدن انسانک آثار یله خلق انتفاع واستفاده ایتدکجه خلق طرفندن
دائماً خیر و رحمت ایله یاد اید یله جکندن بو صورتله اول انسانک وفاتیه
عملی منقطع اولیوب الی قیام الساعة دفتر اعمالنه مثنوبات قید اولنور
ایکنجیسی کندوسیه انتفاع اولنان عملدر شویله که بر عالم
علوم نافعهدن بر علمی تشنکان زلال علم و معرفت اولان طلاب
علومه تعلیم و تدریس و یاخود علوم نافعیه دائر بر اثر مفید
تألیفنه موفق اوله رق وفات ایدرسه حیاتنده کندوسندن تلقی
علم ایتمش اولان شاگردانی اول علمی طالبینه نشر و افاده
ویاخود اول عالمک حیاتنده تألیف ایتمش اولدیغی اثرندن ارباب
مطالعه انتفاع واستفاده ایتدکجه اندن حاصل اوله حق اجور
جزیله دن اول عالم متوفی دخی حصه مند اوله جنی جهته اوله
بر عالمک وفاتیه عملی منقطع اولمش اولماز .

علوم و معارفک نشری حقنده بوندن زیاده تشویق و ترغیب اوله مز
اوچنجیسی والدک ارتحالندن صکره اکا خیر دعا ایدر ولد صالحدر
زیرا بر انسان حیاتنده صلاح اوزرینه تربیه ایتمش اولدیغی
ولدینک اعمال صالحه و دعوات خیریه سندن بعد الوفات مستفید
اوله جنی جهته خیر الخلفه نائل اولان پدرک وفاتیه عملی منقطع اولماز
انتهی منقولدر که بر کون حضرت عمر الفاروق رضی الله عنه حضور

حضرت سیدالانامده یارسول الله بن خیرده بر ارضه مالک اولدمکه مدت عمرمده عندمده اعز وانفس اویله برماله مالک اولماش ایدم انک حقنده نه امر عالیکنز اولوردیو استفسار ایلدکلرنده جناب رسالتپناه افندمزدخی جواب عالیلرنده یا عمر دیلرسک اول ارضک عینتی حبس ووقف ایدوب ثمره و منفعتی فقرایه تصدق ایه دیو فرمان بیوروب حضرت عمر دخی بر موجب فرمان نبوی اول ارضی وقف بیورمشدر .

جناب رسالتپناه افندمز بو بایده یالکنز تشویقات قولیه ایه اکتفا بیورمیوب بطریق الوصیه مدینه منوره ده مالک اولدقلری یدی قطعه عقارات سنیه لرینی وقف و سکناسنی فقراء مؤمنینه شرط وبوصورتله فعلاً دخی اجرای تشویقات بیورمشلردر علیه افضل الصلوات واکمل التحیات

اثر پاک نبوی یه امتثالاً چهار یار کزین وسائر آل واصحاب کرام ذوی الاحترام دخی بر خیلی آثار خیریه وقف وتأسيس بیورمشلردر حتی حضرت جابر رضی الله عنه بیورمشکه بن مهاجرین وانصاردن بر کیمسه بیلیم که مالی اولوبده مالی وقف و تصدق ایتسون رضی الله عنهم وضاعف اجورهم

خلفاء راشدیندن صکره ظهوره کلان خلفاء امویه وخلفاء عباسیه وسائر ملوک اسلامیه ووزرالرری طرفلرندن بر خیلی مؤسسات خیریه وقف وتأسيس اولنمشدر

وبا خصوص بوامت مرحومه یه عنایت ربانیه اوله رق ظهور ایتمش اولان سلاطین آل عثمان ابد الله نسلهم فی مقام الخلافة

الى آخر الزمان حضراتى كثر خيرات ومبرات ايله ملوك
ماضييه تفوق بيورمشلردر .

چونكه سلاطين عدل آيين عثمانيه فتح و تسخير بيورمش اولدقلىرى
بلاد و امصاره اليوم منظور اعين افتخارمز اولان جوامع
ومدارس و عمارات و چشمه و كوپرى كى آثار خيريه ني بنا وانشا
ايدرك اكمال لوازم ديانت و مدنيت ايله اخلافه بيوك بيوك يادكار
كران قيمت بر اقمشلردر

اعصار سابقه ده بالمله اوقاف صرف مسائل فقهيه به توفيقاً اداره
اولنمقده ايكن بيك يكرمى سنه هجريه سندن صكره مهما امكن قواعد
شرعيه به توفيقاً اجارتين ناميله بوقانون احداث ايدلمشدر شويله كه
بيك يكرمى تاريخه كلنجه به دكين مستغلات اوقاف اجاره واحده
و مقاطعه زمين اصول مشروعه سنه توفيقاً اداره اولنمقده
اولدينى حالده تاريخ مذكور دن صكره اجارتين بابنك ابتدا سنده
اجارتين معامله سنك زمان و سبب ظهورينه دائر اولان مقاله ده
بيان اولنه جنى و جهله اجارتين اصولى احداث اولمشدر
وصكره لرى ذكر اولنان اصولك وضع اصليسندن خارج برچوق
معاملات غير مشروعه وجوده كاشدر

اجارتين معاملاتنك نتيجه سيئه طبيعيسى اولمق اوزره تاريخ
مذكور دن تقريباً يوز يكرمى سنه صكره تدريجاً كدك اصول
نامشروعى احداث اولنهرق اوقاف قديمه نك خيليدن خيلى حقوقى
اضاعه ايدلديكى كى اصول تصرفيه دخى تشويش و اخلال ايدلمشدر
بروجه بالا اجارتين و كدك اصوللرينك ظهورلرند نصكره بونلره

دائر برچوق تعامل و عرفلر حصوله كلوب و توارىخ مختلفه ده اراده سنیه آلتنه آلنه رق سجالات محاكم و دفاتر اقلامده مقيد اولوب بونلر تدوين اولمديغندن اصول و تعامل اوقافه كسب و قوف مدت و فیره اوقاف ايشلریله اشتغال و سجالات محاكم و قيود اقلامی تتبع ایتمه متوقف اولور بوقیر ايسه فتواخانه جلیله ده برخیلی مدت استخدام اولدقدنصكره اون ایکی سنه یه قریب مدت ایچنده محكمه تفتیش مستشارلغنده و مفتشاكننده و سندات عمومیه شرع مأموریتنده بولنوب اوقاف ايشلریله اشتغال ایدرك اوقافك قوانین قدیمه سنی و صكره دن ظهور ایدن عرف و تعامللری ضبط ایلش اولدیغندن اوقافه دائر كتب فقهیه ده مسطور اولان مسائلدن مفتی به و معاملات اوقافدن الیوم معمول به اولنلرینی جمع و تحریر ایدرك هم مسائل فقهیه یی و همده قوانین و تعاملی جامع بر كتاب تحریرینه ابتدارو « اتحاف الاخلاف فی احكام الاوقاف » اسمیله تسمیه ایلدم همان جناب حق ولی نعمت بی امتنان « سلطان عبدالحمیدخان » اقدمزك عمر وشوكت پادشاهیلرینی افزون بیورسون آمین

— احكام الاوقاف —

اثر

محكمة تميز حقوق رئيس سابق مرحوم

عمر حلمي افندي

مكتب حقوق شاهانه طرفندن
طبع ايتديرلمشدر

استانبول

(مطبعة عامره)

۱۳۰۷

احكام الاوقاف

اشبو کتاب

بر مقدمه ایله یکریمی بر بانی حاویدر

مقدمه

وقفه دائر اصطلاحات بیاننده اولوب

ایکی مبحثی مشتملدر

مبحث اول

وقفه متعلق اصطلاحات فقهیه بیاننده در

۱ (مسئله)

وقف منفعتی عباداللهه عائد اولور وجهله بر عینی جناب حقک
ملکی حکمنده اولمق اوزره تملیک و تملکدن محبوس و ممنوع

قیلمقدر

وقف ایدن کیمسهیه واقف وقف ایدیلان عینه موقوف و محل

وقف دینور

۲ (مسئله)

وقف بالاده بيان اولنان معناده استعمال اولنديغى كى عين
موقوف معناسنده دخى استعمال اولنه رق فلان مال وقفدر دنيور
جمعى اوقاف كلور

۳ (مسئله)

وقف ارصادى اموال بيت المالدن اولان بر ملكك منفعتى طرف
پادشاهيدن شرعاً بيت المالدن استحقاقى اولان كيمسه يه
تعين و تخصيص بيور لمقدن عبارتدر وقف ارصادى ايله
وقف اولنان اوقافه تخصيصات اطلاق اولنور

۴ (مسئله)

وقف لازم وغير لازم قسملرينه منقسمدر
وقف لازم قابل فسخ اولميان وقفدر
وقف غير لازم قابل فسخ اولان وقفدر

۵ (مسئله)

غله وقف وقفك فائدهسى و محصولى ديمكدر
نقود موقوفه نك ربخى و عقار موقوفك اچارهسى و وقف باغچه نك
ثمرهسى كى

رانك فتحى ويانك سكونيله ريع وقف غله وقف معناسندهدر

۶ (مسئله)

تسجيل وقف فصل مخصوصنده بيان اولنه جق كيفيت اوزره
بروقفك لازم اولسنه حكيم ايتكدر

٧ (مسئله)

وقفك منافعی واقف طرفندن قنغی جهته شرط و تخصیص ایدلمش
ایسه اكا مشروط له وموقوف علیه و مصرف وقف دینور

٨ (مسئله)

متولی شروط و وقفیه موجبجه امور و مصالح وقفی اداره ورؤیت
ایتمک ایچون تعیین اولنمش اولان کیسه در
متولی ایکی قسمدر

اولکیسی مشروطیت اوزره متولیدر که انک متولی اولسی شروط
وقفیه مقتضاسندن اوله

ایکنجیسی کندوسنک متولی اولسی حقنده واقف طرفندن بر شرط
درمیان اولنمیوب مجرد توجیه حاکمه نصب اولنمش اولان
متولیدر

٩ (مسئله)

قافک فتحی ویانک تشدید و کسریله قیم وقف متولی وقف دیمکدر
جمعی قافک ضمی و واولک تشدیدیه قوام کلور
متولی به متکلم علی الوقف دخی دینلور

١٠ (مسئله)

قائم مقام متولی فصل مخصوصنده بیان اولنه حق احوالده متولی
مقامنه قائم اولمق واکا عائد وظائفی ایضا ایتمک اوزره طرف
حاکمدن نصب اولنان کیسه در

۱۱ (مسئله)

ناظر وقف متولينك وقف حقنده تصرفاتنه نظارت ايلك
وامور وقفده رأياً متولى به مرجع اولمق اوزره نصب اولمش
اولان ذاتدر

بعض بلدهلرده نظارت لفظنك توليت مقامنده استعمالى حقنده
عرف جارى اوله رق اول بلدهلرده متولى به ناظر وقف دنى
اطلاق اولنور

۱۲ (مسئله)

جائى وقف وقفك تحصيلدارى ديمكدر

۱۳ (مسئله)

رشيد امور و مصالحه واقف اولوب شرع و عقلك خلافه
مالى صرف واسرافدن توقى ايدن كيمسه در

۱۴ (مسئله)

ميمك ضمى وسينك سكونى وتاوغينك فتحى ولامك تشديدياه
مستغل مؤسسات خيريهنك اداره سيچون اقتضا ايدن غلات
و وارداتى كتورمك اوزره وقف ايدلمش اولان مالدر جمعى
مستغلات كلور

كرك اول مال عقار اولسون باغ باغچه خان حمام كبي و كرك
منقول اولسون استرجاحى مشروط اولان نقود موقوفه وكلك
تعبير اولنور آلات لازمه صنايعه كبي

۱۵ (مسئله)

ميمك ضمى وسينك فتحى وقافك تشديدى و فتحى اياه

مسقف سقفي یعنی طواری حاوی ابنیه بی مشتمل اولان
 مستغدر جمعی مسقفات کلور [*]

١٦ (مسئله)

مؤسسات خیریه معابد ومدارس ومکاتب وعمارات ودارالقراء
 وزوایا وکتبخانه وفقراخانه ومسافرخانه وکوپری وخستهخانه
 ودارالشفاء وچشمه وسبیلخانه وحوض وقوی وقبرستان کبی
 اصحاب خیر طرفندن انشا ووقف ایدیلان آثار خیریه در

١٧ (مسئله)

مسقفات ومستغلات موقوفه ده فراغ بر کیمسه مسقفات
 ومستغلات موقوفه ده اولان حق تصرفی آخرک عهده سنه
 ترک وتفویض ایتمکدن عبارتدر تفویض ایدن کیمسه یه فراغ
 وعهده سنه تفویض اولنان کسنه یه مفروغ له وفراغ اولنان مسقف
 ومستغله مفروغ به دینلور

وتفویض مقابلنده فارغک مفروغ لهدن آلدینی اچیه بدل
 فراغ دینلور

[*] مستغل ومسقفک تعریفلرندن مستفاد اولدینی اوزره مستغل اعم
 و مسقف اخضر فقط اکثریا مسقفات و مستغلات موقوفه دینله رک
 مستغلات مسقفاته مقابل اوله رق ذکر واستعمال اولنه یور
 بو حالده (عام خاصه مقابل ذکر اولندوقده عامدن اوخاصک ماعداسی
 اراده اولور) قاعده اصولیه سی منطوقنجه مستغلاتدن مسقف اولیان
 مستغلات اراده ایدیلور

نته کیم بو کتابک مواضع عدیده سنده اولوجهه ذکر واراده ایدلمشدر

۱۸ (مسئله)

فراغ قطعی بلا شرط وقوع بولان فراغدر

۱۹ (مسئله)

مسقفات و مستغلات موقوفه ده فراغ بالوفا بر کیمسه آخردن
استدانه ایلدیکی مبلغ مقابلنده تصرفنده اولان وقف بر شیئی
دینی ادا ایتدکده ینه کندویه رد اولنمق شرشرطیله داینه فراغ
ایتمکدر

۲۰ (مسئله)

مسقفات و مستغلات موقوفه ده استغلال فارغ مفروغ بری
مفروغ لهدن استجار ایتمک شرطیله وقوع بولان فراغ بالوفادر
۲۱ (مسئله)

وقفک غله سندن ویریلان معاش و تعیینه وظیفه دنیلور جمعی
وظائفدر

وبومعاش و تعیینی آلان کیمسه لره مرتزقه واهل وظائف دنیلور
۲۲ (مسئله)

احفاد بر کیمسه نك اولادینك اولادیدر

۲۳ (مسئله)

اولاد صلییه بر آدمک بالذات کندوسندن حاصل اولان
اولادیدر بناءً علیه بر آدمک احفادینه اول آدمک اولاد
صلییه سیدر دنیله من

۲۴ (مسئله)

نسل اولاد صلییه و احفاده شاملدر

ذريت دخى نسل كيدر

۲۵ (مسئله)

وقفیه وقفه دائر واقفك تقرير و حاكمك تسجيلی حاوی تنظيم

اولنان حجت شرعیه در

۲۶ (مسئله)

تبرع بر مالی بلا عوض تمليك ايتكدر جمعنده تبرعات دينور

۲۷ (مسئله)

تعامل استعمالا اكثر اولاندر

بناءً عليه بر ويا ايكي كشينك استعماليله تعامل حاصل اولماز

۲۸ (مسئله)

فقير نصابه يعنى كندى اوزرينه زكوة واجب اوله جق مقدار

ماله مالك اولميان كيمسه در

بناءً عليه نصابه مالك اولان كيمسه شرعاً اغنيادن عد

ايديلور

۲۹ (مسئله)

مرمت مستهلكه ابنه دن تفريق و اخذى قابل اولميان

ترميماتدر بويوا وصيوا كبي

۳۰ (مسئله)

مرمت غير مستهلكه ابنه دن تفريق و اخذى قابل اولان

ترميماتدر مجدداً علاوه ايديلان بنا كبي

۳۱ (مسئله)

استبدال بروقفي ملك ايله مبادل ايتكدر

۳۲ (مسئله)

تسجيل استبدال قابل نقض اولماق ايچون استبدالك صحت
ولزوميله حكم ايتمكدر

مبحث ثانی

وقفه متعلق اصطلاحات قانونیه به دائردر

۳۳ (مسئله)

اوقاف مضبوطه طوغریدن طوغری به اوقاف هایون نظارتی
طرفندن اداره اولنان اوقافدر
اوقاف مضبوطه ایکی قسمدر
قسم اول سلاطین عظام حضراتیه متعاقبات سنیهلری اوقاف
شریفه لریدر

اوقاف مذکورهنك تولیتلری مقام معلاى خلافتناهی به مشروطه
ایدوکندن امور تولیتی اداره ایتمك اوزره طرف اشرف
خلافتناهییدن اوقاف هایون ناظری توکیل بیورلمشدر
قسم ثانی ذریت و متعلقات واقفندن تولیتك مشروط لهی
منقرض اوله رق اوقاف هایون خزینه سندن ضبط و اداره اولنان
اوقافدر [*]

[*] برقم اوقاف مضبوطه دخی واردرکه تولیتلری مشروطلهلری
عهدلرنده اولدینی حالده متولیلرینه معین بر معاش تخصیصیه امور وقفه
مداخله ایتدیرلیوب طوغریدن طوغری اوقاف هایون نظارتی طرفندن
اداره اولنور

بو قسمه اداره سی مضبوطه اوقاف دینور
کپرلی و جمال زاده لر و شهید محمد پاشا و قفلی کبی
بو یولده ضبط اوقاف شرع شریف ایله اصلا قابل توفیق دکدر

۳۴ (مسئله)

اوقاف ملحقه اوقاف هايون ناظرينك تحت نظارتنده اوله رق متولى مخصوصلى معرفتلىله اداره اولنان اوقا قدر

اوقاف ملحقه نك اكثر يسنك وقتيله نظارتلى واقفلى طرفندن صدارت عظمى ومشيخت عليا و دارالسعادة الشريفه اغالى وصدرين محترمين و فتوا امانت جليله سى و استانبول و بلاد ثلثه قاضيلقلى كېي مناصب عاليه اربابنه شرط ايديلوب انلر طرفندن اداره اولنمقده ايكن مؤخرأ اوقاف هايون نظارتنك تشكيليلىه اكا احاله ايديلمشدر

اوقاف ملحقه نك امور نظارتنده اوقاف هايون ناظرينك مشروعيت تصرفى ذكر اولنان نظارتلك مشروط لهلى بولنان دوات طرفندن وكالات استحصالنه متوقفدر

۳۵ (مسئله)

مستتى اوقاف اوقاف هايون ناظرينك نظارتى و مداخله سى اولميه رق خودبخود متولى مخصوصلى طرفندن اداره اولنان اوقا قدر

غزاة واعزة كرام اوقافى كېي

۳۶ (مسئله)

عوارض وقفى غله سى بر قريه ويا محله اهاليسنك عوارض و احتياجاته صرف اولنمق اوزره تأسيس ايديلان و ققدر

برقریه ویا محله ده فقرادن وفات ایدنلرک تجهیز و تکفیننه و خسته اوله رق کار و کسبدن عاجز قالانلرک انفاق و اعاشه سنه وقریه و محله نك قالدیرم و صو یوللری محتاج تعمیر اولدقده انلرک تعمیرلرینه صرف اولنمق اوزره تاسیس ایدیلان وقفلری کبی

(مسئله) ۳۷

اجارتین اجاره معجله و اجاره مؤجله دیمکدر و بویله ایکی اچاره ایله ایجار اولنه کلان مسقفات و مستغلات موقوفه یه اجارتینلو اوقاف تسمیه قننور

(مسئله) ۳۸

اجاره واحده لو اوقاف نصل که بر شخص کندی تصرفنده اولان عقاری آی وسنه کبی برمدت قصیره تعیینیه موقتاً ایجار ایدر ایسه بعینه او یولده متولی وقف طرفدن ایجار اولنه کلان مسقفات و مستغلات موقوفه در

(مسئله) ۳۹

مقاطعه عرصه سی وقف و اوزرنده کی ابنیه و اشجار و کرومی ملک اولان عقارده متصرفی طرفدن جانب وقفه ویرملک اوزره عرصه ایچون قطع و تعیین اولنمش اولان اجاره سنویه در و بوکا اجاره زمین دخی دنیلور

(مسئله) ۴۰

کدک بر اصناف و صنعته مخصوص اولوب دائمی صورتده

مستقر اولوق اوزره برعقار دروننه وضع اولمش اولان آلات

لازمدر [*]

۴۱ (مسئله)

كدكات موقوفه نك بر قسمنه نظاملو ديكر قسمنه عادى كدك

تعبير اولنور

۴۲ (مسئله)

نظاملو كدكات موقوفه جد امجد خلافتناهي جنتمکان سلطان

محمود خان عدلى حضر تلى و حرمين محترمين وقف شريف لردن

اولان كدكلردر

بونلك غيرى سائر وقف لردن اولان كدكلره عادى كدك تعبير

اولنور

نظاملو كدكلر ايله عادى كدكلرك فرقى اجار تين بابنك فراغ

بالوفا فصلنده كلور

[*] بيك ايكيوز تيمش يدى سنه سى ذى الحجة الشريفة سنك سكرنجي

كونى تاريخنده مجدداً كدك اعتباريله سند اعطاسى با ارادة سنه قطعياً

منع اولنديغى مثللو بيك ايكيوز قرق يدى تاريخندن مؤخر تاريخ

ايله سند وقيدى اولوبده تاريخ مذ كوردن مقدم تاريخ ايله سند ويا

اقلام و سجلاتده قيدى بولنميان كدكلره قطعياً اعتبار اولنميه جنى نظام

مخصوص اقتضاسندندر

كدكك مستقر فيهى اولان عقار وقف اولسه بيله عرفده اكا ملك تعبير

اولنور

ملكى محترق اولمش اولان كدكه عرفده كدك مستخلص دنيلور

كدكلرك بعضيلرى بيك ايكيوز تيمش يدى سنه سندن مقدم اصحابى طر-

فندن وقف ايديلوب بعضيلرى ملكيتده قالمشدر

باب اول

وقفك انعقاد وسببي وشرائط سختي وبعض احكامي
حقننده اولوب بش فصلي حاويدر

فصل اول

وقفك انعقاد وسببي حقننده در

۴۳ (مسئله)

وقفك انعقادی وقفك حکمنی قابل اولان محله مضاف اوله رق
رکن وقفك اهلندن صدور ایتسنه توقف ایدر

۴۴ (مسئله)

وقفك رکنی مالی وقف ایتدم ویا خود صدقه مؤبده ایله صدقه
ایتدم کی انشاء وقفه دلالت ایدن سوزلردر

۴۵ (مسئله)

دلسزك اشارت معلومه سیله دخی وقف منعقد اولور

۴۶ (مسئله)

وقفك حکمنی قابل اولان محل مال متقومدر
مال متقوم کندوسیله انتفاع مباح اولان مال معناسنده
استعمال اولندیغی کی مال محرز معناسنده دخی استعمال
اولنور

بومقامده شو ایکی معنادن هر قنغیسی مراد اولنسه جائزدر

۴۷ (مسئله)

موقوف عليه اشخاص غير معينه ايسه وقفك انعقادنده موقوف
عليهك قبولي شرط دكلدر

بناءً عليه بوصولته يالكز واقفك ايجابيله وقف منعقد اولور
مثلا بر كيمسه مالى وقف ايتدكده منافعى بر بلده نك غير معين
اولان فقراسنه شرط ايلسه وقفك انعقادى اول بلده فقراسنك
قبولرينه متوقف دكلدر

اما موقوف عليه اشخاص معيندن عبارت ايسه او صورته
وقفك انعقادى انلك قبولرينه متوقفدر

موقوف عليه وقفى رد ايتديكى تقديرجه ردى انجق كندى
حقنده وقفك انعقادينه مانع اولور يعنى كندوسى اول وقفك
منفعتدن محروم اولور

ديكر موقوف عليهلر حقلرنده وقفك انعقادينه مانع اولماز مثلا
بر كيمسه مالى وقف و غله سنى او غلنه بعده بر زاويه نك فقراسنه
شرط ايتدكده واقفك اوغلى ازل وقفى رد ايتسه يالكز
كندوسى اول وقفك غله سندن محروم اولوب غله وقف زاويه
فقراسنه عائد اولور

۴۸ (مسئله)

موقوف عليهك سكوتى دلالة قبول عد اولنور

بناءً عليه موقوف عليه وقفى رد ويا قبول ايتديكنه دائر برسوز
سويله ميوب سكوت ايلسه سكوتى دلالة قبول عد اولنور
منفعت وقفه مستحق اولور

۴۹ (مسئله)

بعد الرد قبول وبالعكس بعدالقبول رد معتبر دكلدر
بناءً عليه موقوف عليه وقفي رد ايتدكدن صوكره ردينه نادم
اولوب وقفي قبول ايلسه منفعت وقفه مستحق اولماز كذلك
موقوف عليه وقفي قبول ايتدكدنصكره رد ايلسه ردی معتبر
اولماديغندن شرطواقف موجبنجه كندويه عائد اولان منفعتدن
محروم اولماز

۵۰ (مسئله)

وقفك حكمی مال موقوفك عینی محبوس ومنفعتی عباداللهه
عائد اولمقدر

۵۱ (مسئله)

وقفك اهلی حر وعافل وبالغ اولان كيمسهدر

۵۲ (مسئله)

وقفك سببی امور خيريه به بذل مال ايله جناب حقه تقرب
وعبادت قصديدر

۵۳ (مسئله)

وقفك افضلی ناسك كندويه اشد احتیاج ايله محتاج اولديغی بر
شیئی وقف ایتمكدر

مثلا اهالیسنك احتیاجنی دفعه كافی چشمه سی اولان بر محله نك
مکتبی اولسه اوراده وقف اوله رق مکتب یا مق چشمه یا مقدن
افضلدر ودها خيرلودر

۵۴ (مسئله)

برکیمسه وقف ایتمک نیتیه برمال اشترا ایدوب فقط بعدالاشترا
اول مالی وقف ایتدیکنه دائر برسوز سویلهسه مجرد نیتله اول
مال وقف اولمش اولماز

۵۵ (مسئله)

بر وقفک متولسی اول وقفک غلهسیله وقف ایچون بر مال
اشترا ایلسه مجرد غلهء وقف ایله اشترا اولنمغله اول مال وقف
اولمش اولماز

بناءً علیه متولی اول مال حقیقده بایع ایله بالتراضی عقد بیع
اقاله ویاخود اول مالی آخره بیع ایده بیلور

شو قدر وارکه متولی بعدالاشترا اول مالی اصول مشروعهسنه
توفیقاً حکم حاکمه وقفه تصحیح ایدر ایسه اول مال وقف
اولمش اولور

اما متولی غلهء وقف ایله اشترا ایتیبوده اصل مال وقف ایله
اشترا ایدر ایسه اوصورتده مجرد اشترا ایله مال مشتراوقف اولمش
اولور

مثلا عقاره تبدیلی مشروط اولان نقود موقوفه ایله متولسی
بر عقار اشترا ایلسه مجرد اشترا ایله اول عقار وقف اولمش
اولور

بونده حکم حاکمه وقفه تصحیح معاملهسنه حاجت یوقدر

فصل ثانی

وقفك سختده شرط اولوب اولميان شيلر حقندهدر

۵۳ (مسئله)

واقفك تملك و تبرعه اهل اولمى شرطدر

بناءً عليه صبي و مجنون و معتوهك و قفلىرى صحيح اولماز
فقط آنلره ديكرى برمال وقف ايدرك انلرك موقوف عليه

اولمى صحيحدر

كذلك حر اولميان كيمسه نك و قفى صحيح دكلدر

فقط برمال وقف ايتمه مولاى طرفندن مأذون اولان برعبد

مملوك اول مالى وقف ايتسه صحيح اولور [*]

۵۴ (مسئله)

واقفك رضاسى شرطدر

---

[*] چونكه عبد ويدنده اولان مال شرعاً مولاى سنك ملكى اولمغه

برعبد كندى يدنده اولان مالى مولاى سنك اذنيه وقف ايتديكى تقديرجه

اول مالى مولاى طرفندن نيابة وقف ايتمش عد اولنه رق وقف صحيح اولور

من التقديم دولت عليه ده دارالسعادة الشريفه اغالى مسند عاليه شريفاب

اولوب سلاطين عظام حضراتك عادتاً آزاد قبول ايتز بندكاندن بولنان

ذوات كرامك و قفلى بوقيلدندر

ذوات مشار اليهمك على العموم و قفيه لرنده كندولرينك اجراى وقفه

طرف اشرف ملوكانه دن مأذون بيوردقلى تحرير اولمسنك سببى اشبو

مسئله دن ظاهر و نمايان اولور

بناءً عليه اكره معتبر ايله وقوعبولان وقف صحيح اولماز
(مسئله) ۵۵

واقفك دين وياسفه سبيله محجور اولماماسى شرطدر
بناءً عليه سفیه محجور ويا مديون محجور فك حجز ايدالمكسزين
مالى وقف ايلسه وقف صحيح اولماز
(مسئله) ۵۶

واقفك تبعه دولت اسلاميه دن اولماسى شرط دكلدر
بناءً عليه مستامن دار اسلامده برمالي وقف ايلسه وقف صحيح
اولور
(مسئله) ۵۷

واقف ايله موقوف عليهمك ديناً اتحادلى شرط دكلدر
بناءً عليه برمسلم وقف ايتديكى مالك منفعتى تبعه غير مسلمه
فقراسنه وياخود برغير مسلم وقف ايتديكى مالك منفعتى فقراء
مسلمينه شرط ايلسه وقف صحيح وشرط معتبردر
(مسئله) ۵۸

مال موقوفك عقار اولماسى شرطدر
بناءً عليه منقولك اصالةً وقفى صحيح دكلدر
شوقدر واركة برمقولك وقف اولتمش حقنده بربلدهده عرف
وعادت جريان ايتمش ايسه اول بلدهده اومقوله منقولك وقفى
صحيح اولور مثلاً آرزو ايدنلر مطالعه ايتك اوزره كتب ورسائل
وقرائت ايتك اوزره مصحف شريف ودلائل واسترباح اولنهرق
برنجى برجهت خيره صرف اولتمق اوزره اموال نقديه مكاتب

ومدارس کبی اماکن خیریه ده استعمال اولمق اوزره مفروشات و اوانیء نحاسیه و رلیه جمعیتلرنده کلینلره اعاره اولمق اوزره البسه و حلیات و محصولانی برجهت خیره عائد اولمق اوزره قیون و کچی و اینک کبی حیوانات و فقراء زراعتدن تخمی اولمیانلره اقراض اولمق اوزره حبوبات وقف ایتمک عادتی جاری اولان بلده لرده اونوع منقوللرک وقفی صحیحدر .

۵۹ (مسئله)

عقاره تبعاً منقولک وقفی صحیح اولور یعنی برعقار وقف اولندقدده اول عقاره تابع اولان منقولک دینی اول عقار ایله برابر وقف اولنمی صحیحدر کرک او منقولک وقفیتی حقننده عرف و عادت جاری اولسون و کرک اولسون

مثلاً برچفتلک وقف اولندقدده آلات زراعت و تخم و حیوانات و اوانی کبی اول چفتلک دروننده بولنوب اکا تابع اولان منقولات چفتلک ایله برابر وقف اولنسه چفتلکه تبعاً منقولات مذکورده وقف صحیح اولور [*]

۶۰ (مسئله)

موقوفک عین اولمی شرطدر بناءً علیه ذمته اولان دینک قبل القبض وقف اولنمی صحیح دکادر

[*] چونکه مجله نك اللی درت نجی ماده سنده ذکر اولنان قاعده فقهیه موجبنجه بالذات تجویز اولنه میان بالتبع تجویز اولنور

بناءً على هذا برکیمسه دیکرک ذمتنده شو قدرغروش آلاجغنی
برجهته وقف ایدوب بعده انی مدیوندن قبض ایتدکده کندی
امورینه صرف ایده بیلور ومبلغ مزبوردن مدیونک ذمتی ابرا
ایلسه ابراسی صحیح اولور

و قبل القبض والابرا واقف وفات ایدر ایسه ورثه سی مبلغ
مزبوری مدیوندن قبض ایدوب بینلرنده اقسام ایتک اوزره
ترکویه ادخال ایده بیلورلر

بوصورتده اول جهت متولسی مجرد بوجه محرر وقف ایدلدی
دیو مبلغ مزبوری دعوی ایده مز

شو قدر وارکه برکیمسه دیکرک ذمتنده اولان آلاجغنی برجهت
خیره وقف اولمق اوزره وصیت ایلسه صحیح اولور

بوصورتده اوکیمسه آلاجغنی مدیوندن قبض ایتکسزین وفات
ایدوبده ثلث مالی او وصیته مساعده اولسه دین مذکور مدیوندن
قبض اولندقدده تعیین اولنان جهته عائد اولمق اوزره وقف
اولمش اولور

کنداک برعقارک عینی وقف اولنمق یالکز منافی وقف اولنمق
صحیح دکلدیر

مثلاً برکیمسه ملکی اولان برخانک رقبه سنی ملکننده ابقا ایدرک
یالکز غله واجارده سنی برجهت خیره وقف ایلسه وقف صحیح
اولماز

فقط برکیمسه فلان عقاریمک غله سنی مؤبداً فتایه صدقه ایتدم

ديسه بطريق الاقتضا اول عقارى فقرا همچون وقف ايتمش اولور .

۶۱ (مسئله)

مال موقوفه غيرك حقي تعلق ايتامك شرط دكلدر .
بناءً عليه بر كيمسه آخره رهن ويا ايجار ايتمش اولدينى عقارى
بر جهته وقف ايلسه صحيح اولور .

و بو وقف سبيله عقد رهن و عقد ايجاره منتقض اولماز .
صورت اولاده مدت اجاره منقضى و يا خود احد عاقدينك
وفاتيله اجاره منسخ اولدقده و يا خود بالتراضى عقد اجاره فسخ
اولدقده و صورت ثانيه اداء دين اولنه رق رهن فك ايدلدكده
اول عقار قننى جهته وقف ايدلش ايسه اورايله عائد اولور .
فقط واقف مرتهنه اولان ديننى ادا ايتكمسزين وفات ايدرايسه
نظر اولنور

اكر واقفك اداء دينه وافي ديكرمالى وارايسه اول مال ايله مرتهنه
اولان دينى ايفا اولنه رق اول عقار وقفيت اوزره قالور
و اكر وقفك ديكرمالى يوغيسه او صورتده مال موقوف
صاتيله رق مرتهنه اولان دينى ادا اولنور

۶۳ (مسئله)

موقوفك مشغول اولماسى شرط دكلدر
بناءً عليه بر عين كرك واقفك و كرك ديكرك ماليله مشغول بولندينى
حالده وقف اولنسه وقف صحيح اولور .

مثلاً بر کیمسه دروننده کندی اشیاسی بولنان بر خانہ سنی اول اشیادن تخلیه ایتمکسزین وقف ایلسه وقف صحیح اولور کذاک بر کیمسه نك خانہ سنده دیگر کیمسه نك اشیاسی بولندینی حالده او کیمسه قبل التخلیه اول خانہ نی وقف ایلسه وقف صحیح اولور ۶۳ (مسأله)

موقوفک حین وقفده واقفک مالی اولمی شرطدر بناءً علیه بر کیمسه دیگر کیمسه نك مالی بلا اذن فضولا وقف ایتسه صحیح اولماز فقط بوجه محرر فضولا وقف ایتدکن صکره مال صاحبی او وقفی مجیز اولسه او صورتده وقف صحیح اولور [*] مال صاحبی مجیز اولقسزین فضولا وقف ایدن کیمسه اول ماله مالک اولیور سده اول مال وقف اولمش اولماز مثلاً بر کیمسه اقر باسندن بر شخصک مالی فضولا وقف ایدوب بعده اوشخص وقفی مجیز اولقسزین وفات ایدوبده وراثتی او کیمسه یه منحصر اولسه ویا خود غاصب غصب ایتمش اولدینی مالی فضولا وقف ایتدکن صکره قبل الاجازه اول مالی مغصوب منهدن اشترا ایدیور سه بوجه مشروح وقوعبولمش اولان عقد فضولی یه بناء اول مال وقف اولمش اولماز کذاک بر کیمسه بالاجار تین تحت تصرفنده اولان وقف عقاری مؤسسات خیریهدن برینه وقف ایلسه صحیح اولماز [*]

[*] چونکه اجارت لاحقہ وکالت سابقہ کبیر

[*] چونکه بالاجار تین مستأجر اولان کیمسه مستأجر فیہ اولان

مال ووقفک یا لکن منفعته مالکدر رقبه سنه مالک دکدر

کذا دیونی ترکه‌سنده ازید اولدینی حالده وفات ایدن کیمسه‌نک ورثه‌سی ترکه‌دن بر عقارک قیمتنی غرمایه ادا ایله اول عقاری استخلاص و تمک ایتمکسزین برجهته وقف ایلرسه وقف صحیح اولماز

بناءً علیه غرما بروجه مشروح وقوعبولان وقفی طوتمیوب اول عقاری قسمت غرمایه ادخال ایده بیلورلر

۶۴ (مسئله)

موتوفک مفرز اولمی شرط دکدر بناءً علیه کرک شیوع اصلی و کرک شیوع طاری وقفک صحتنه مانع اولماز

مثلا برکیمسه بر عقاردن نصف ویا ربع کبی حصه شایعه‌سنی وقف ایلسه کرک اول عقارک قابل تقسیم اولسون و کرک اولسون هر حالده وقف صحیح اولور

کذاک برکیمسه ملکی اولق اوزره بر عقارک مجموعنی وقف ایتدکدنصره اول عقارک نصف ویا ثلث کبی بر مقدار شایعه‌نه مستحق چیقوب بعدالاثبات والحلف اول مقدار مستحقه حکم اولنسه ذکر اولنان عقارک اول مقدارن ماعداسنده وقف منتقض اولیوب علی حالا قالور

شوقدر وارکه مسجد ویا مقبره اولق اوزره بر ملک حصه شایعه‌سنی وقف ایتک صحیح اولماز کرک اول ملک قابل تقسیم اولسون و کرک اولسون

۶۵ (مسئله)

موقوفك معين ومعلوم اولسى شرطدر
 بناء عليه برکیمسه لاعلى التعيين مالمدن برشى وقف ایتدم ویاخود
 لاعلى التعيين شو ایکی دکاندن برینی وقف ایتدم ویاخود شو
 زیتونلقده مالک اولدیغم زیتون اشجارندن لاعلى التعيين اون
 عددینی وقف ایتدم ویاخود مالکم اولان عرصه دن لاعلى التعيين
 شو قدر زراع محلی وقف ایتدم دیسه وقف صحیح اولماز
 فقط برکیمسه دیکریله على الاشتراك مالک اولدینی بر عقاردن حصه
 شایعه سنک نمقدار اولدیغنی بیان ایلمیه رك اول عقاردن حصه
 شایعه سنی وقف ایسه صحیح اولور

۶۶ (مسئله)

موقوفك حدینی بیان ایتمك وقفك صحتنده شرط دکلدر
 بناء عليه برکیمسه اشارت ویا توصیف ایله معلوم اولان بر عقارینی
 وقف ایتدکده حدودینی بیان ایلماسه وقف صحیح اولور

۶۷ (مسئله)

وقفك منجر اولسى شرطدر
 بناء عليه وقفده موجود ومحقق اولمیان بر شیهه تعلیقاً وقوعبولان
 وقف صحیح اولماز
 مثلا برکیمسه آخر دیارده اولان اوغلم کلورسه ویاخود مبتلا
 اولدیغم مرضدن افاقت بولور ایسه فلان مالم وقف اولسون
 دیوبده بعده صورت اولاده اوغلی اول دیاردن کلسه و صورت
 ثانیه ده مبتلا اولدیغنی مرضدن افاقت بولسه بیهه وقف صحیح
 اولماز

۶۸ (مسئله)

موجود و محقق اولان بر شئیة تعلیق تجیزدر
 بناءً علیه حین وقفده موجود و محقق اولان بر شئیة معلق
 اوله رق و قوعبولان وقف صحیح اولور
 مثلاً بر کیمسه کندوسنک تحت تملکنده اولان بر عقاره اشارت
 ایدرک اکر شو عقار بنم مالکم ایسه وقف اولسون دیسه وقف
 صحیح اولور
 کذلک زمان مستقبه مضاف اوله رق و قوعبولان وقف صحیح
 اولماز

مثلاً بر کیمسه فلان عقاریمی کنه جک فلان سنه نك ابتدا سندن
 اعتباراً وقف ایتدم دیوب بعده وقت مذکور حلول ایتسه بیله
 وقف صحیح اولماز
 کذلک بر کیمسه فلان عقارم وفاندن صکره وقف اولسون دیسه
 فی الحال وقف صحیح و منعقد اولماز
 فقط بو صورتده او کیمسه اول عقارک وقف اولمنی وصیت
 ایتش اوله جغندن او وصیت اوزرینه ثابت و مصر اوله رق
 وفات ایدوبده ثلث مالی وقفه مساعد و یا خود ورثه مجیز اولدینی
 تقدیرجه اول عقارک تمامی وقف صحیح ایله واقف صحیح اولمش اولور
 تکیم باب ثانینک فصل اولنده تفصیلاً بیان اولنه جقدر
 ۶۹ (مسئله)

وقفده خیار شرط اولماق شرطدر
 بناءً علیه خیار شرطه و قوعبولان وقف صحیح اولماز

مثلاً برکیمسه برمدت ایچنده واقفی نقض ایتمک ویاخود انفاذ
ایتمک خصوصاً برنده مخیر اولمق اوزره برمال وقف ایتمسه کرک
اومدت معلوم اولسون و کرک اولسون علی الاطلاق وقف
صحیح اولماز

شوقدر وارکه واقفک مخیر اولمق اوزره برماکنی مسجداوله رق
وقف ایلمسه خیار باطل ووقف صحیح اولور
۷۰ (مسئله)

وقفک مؤبد اولمی لازمدر

بناءً علیه موقت اولان وقف صحیح اولماز

مثلاً برکیمسه مالکی اولان برعقاری اون سنه مدته وقف اولمق
وآندنصکره ینه کنندی ملکنه رجوع ایتمک اوزره وقف ایلمسه
وقف صحیح اولماز

کذاک واقف ووقفک مؤبد اولسنه منافی برشرط ذکر ایدرک
وقف ایلمسه وقف صحیح اولماز

مثلاً برکیمسه ملک عقارینی وقف ایدر اولدقده حین اقتضاده اول
عقاری بیع و ثمنی کنندی مصرفنه صرف ایتمک شرطیه وقف
ایلمسه وقف صحیح اولماز

فقط عقار موقوف ایلروده بیع اولنوب ثمنیه وقف ایچوندها
فائدهلو برعقار اشترا اولنسنی شرط ایدر ایسه اوصورتده وقف
صحیح وشرط معتبر اولور

شوقدر وارکه شرط مذکور موجبجه عقار موقوف بیع
اوانه حق اولدقده حاکم انضمام رأی لازمدر

۷۱ (مسأله)

وقفك مشروط اهي ذكر اولند قده قطعی صورتده تعیین ایدلك لازمدر

بناءً علیه مشروطه تشكيك وترديد ایدیله رك بر مال وقف اولنسه وقف صحیح اولماز

مثلاً بر کیمسه مالی وقف ایتد کده اول مالی یا فلان معبده ویا فلان مکتبه وقف ایتدم دیوبده انلردن برینی قطعی صورتده تعیین ایتیه رك مشكوك و مردد اوله رق وقف ایلسه وقف صحیح اولماز شو قدر وارکه غله یی صرف خصوصنده واقفك متولی یی بر قاچ جهت بیننده مخیر بر ائسی وقفك صحتنه خلل ویرمز

مثلاً واقف وقفمه متولی اولان ذات وقفمك غله سنی دیلر سه فلان مکتبك لوازمه و دیلر سه فلان خسته خانه نك مهماتنه صرف ایتسون دیو شرط ایدرك وقف ایلسه وقف صحیح اولور کذاک واقف وقفمه متولی اولان ذات وقفمك غله سنی وجوه خیردن مناسب کوردیکی محله صرف ایتسون دیو شرط ایدرك وقف ایلسه وقف صحیح اولور

۷۲ (مسأله)

وقف ایدیله جك ابنیه واشجارك مستحق القلع اولمامسی شرطدر بناءً علیه مستحق القلع اولان ابنیه واشجارك وقفی صحیح اولماز مثلاً بر کیمسه ید غصبنده اولان بر عرصه اوزرینه نفسی چون بنا احداث ایدوب بعده اول بنایی برجهته وقف ایلسه وقف صحیح اولماز

كذلك بر كيمسه اراضى امير يه دن طاپو ايله تصرفنده اولان تارلايه
بلا اذن صاحب الارض ابنيه احداث ويا اشجار غرس ايدوب
بعده اول ابنيه ويا اشجارى وقف ايلسه وقف صحيح اولماز
كذلك بر كيمسه اجاره ايله تصرفنده اولان وقف عرصه اوزرينه
بلا اذن التولى نفسى چون ابنيه احداث ويا اشجار غرس ايتد كدن
صكره اول ابنيه ويا اشجارى بر جهته وقف ايلسه وقف صحيح
اولماز

اما اذن صاحب ارضه ارض ميرى اوزرينه احداث ايلديكى
بنائى ويا غرس ايلديكى اشجارى ويا خود عرصه موقوفه اوزرينه
اذان متولى ايله نفسى چون احداث ايلديكى بنائى ويا خود غرس
ايلديكى اشجارى وقف ايلسه وقف صحيح اولور

۷۳ (مسئله)

بر كيمسه اراضى امير يه دن طاپو ايله تصرفنده اولان تارلايه
صاحب ارضدن اذن استحصال ايتكسز ين اشجار غرس ايتد كدن
صكره اوچ سنه مرور ايدوب اول اشجاردن انتفاع اولتمق درجه
سنه كلد كدن صكره اول اشجارى وقف ايلسه وقف صحيح
اولور

[*] چونكه اراضى قانونك يكرمى بشنجى ماده سنده ارض ميرى
اوزرينه مامورينك اذنى اولقسز ين متصرفى طرفندن اشجار مشمره غرسيله
بانجه آتخا ذ اولنديغى حالده اوچ سنه يه قدر جانب ميرينك اول اشجارى
قلم ايتدير مكه صلاحيتى اولسى و اوچ سنه تجاوز ايدوبده اول اشجاردن
انتفاع اولتمق درجه سنه كلش ايسه على حاله ترك اولمش لازم كله چكى
مصرح اولسنه نظراً بلا اذن غرس اولنوبده اوزرينه اوچ سنه مرور
ايدرك انتفاع اولتمق درجه سنه كلش اولان اشجار مستحق القلم اولتمدن
چيقار بناء عليه اول اشجارك وقف صحيح اولور

۷۴ (مسئله)

موقوف عليهم هم حد ذاتنده و همده واقفك اعتقاد اتنده قربت و عبادت نوعندن اولاسى شرطدر
بناءً عليه نه حد ذاتنده ونهده واقفك اعتقادنده قربت و عبادت اولميان برجهته وقف صحيح اولماز
كذلك حد ذاتنده قربت و عبادت اولوبده واقفك اعتقادنده قربت و عبادت اولميان و بالعكس واقفك اعتقادنده قربت و عبادت اولوبده حد ذاتنده قربت و عبادت اولميان جهتله وقف صحيح اولماز

۷۵ (مسئله)

موقوف عليهم ذكر و تعيينى شرط دكلدر
بناءً عليه بر كيمسه مالى وقف ايتد كده موقوف عليهمى ذكر و بيان ايلاسه وقف صحيح اولور
بوصورته اول وقفك غلهسى مطلقا فقرايه صرف اولنور

۷۶ (مسئله)

موقوف عليهم معدود و محصور اولاسى شرط دكلدر
مثلا بر كيمسه عقارىنى وقف ايتد كده غلهسى على الاطلاق فقرايه شرط ايلاسه وقف صحيح اولور

۷۷ (مسئله)

حين وقفده موقوف عليهم موجود اولاسى شرط دكلدر
مثلا هنوز اولادى اولميان بر كيمسه عقارىنى وقف ايدوب غلهسى اولادينه شرط ايلاسه وقف صحيح اولور

بوصورتله واقفك بعدالوقف تولد ايدن اولادى شرط مذكوره
 بناء اول عقارك غلهسنه مستحق اولورلر
 كذلك بر كيمسه معبد ومكتب كبي براثرخير بنا ايتك ايچون
 بر محل تربه ايدوب فقط اول محله اثر مذكوري هنوز بنا
 ايتكسزبن بعض عقاراتى وقف وغلهسنى اثر مذكوره شرط
 ايلسه وقف صحيح اولور
 مؤخرأ اثر مذكور بنا اولندقده عقار موقوفك بناسى اكا
 عائد اولور
 صورت اولاده واقفك اولادى تولد ايدنجيه وصورت ثانيهده
 اثر مذكوه بنا اولننجيه دكين عقار موقوفك غلهسنى فقرايه
 صرف اولنور
 بومثلو ابتداءً مشروط لهي موجود اوليان وقفه منقطع الاول
 دينور

استطراد

۷۸ (مسئله)

بروقفك مشروط لهي ابتدا موجود اولوبده صكره دن منقطع
 ومنقرض اولسه اول وقفه منقطع الاخر دينور
 مثلاً واقف وقفك غلهسنى ذريته شرط ايدوب بعده واقفك
 ذريتي برمدت غله وقفه متصرف اولدق دن صوكره بلا اولاد
 وفات ايدرك ذريت واقف بالكلية متقرض اولسه اول وقفه
 منقطع الاخر دينور

۷۹ (مسئله)

بروقفك مشروط لهی ابتداء موجود اولدینی حالدہ برارالق
منقطع اولوب بعده ظهور ایلسه اولوقفه منقطع الوسط
دینور

مثلا واقف وقفك غله سنی ذریتك ذکورینه شرط ایدوب
بعده ذکور برمدت غله وقفه متصرف اولدقدنصکره انجق
اولاد اناثی ترک ایدرک وفات ایدوب بووجهله مشروطله منقطع
اولدقدن برمدت مرورنده واقفك اولاد اناثندن اولاد ذکور
تولد ایسه اول وقفه منقطع الوسط دینور

وقف منقطعك جمیع انواعنده مشروط لهك وجودی تقدیرنده
اكا مشروطه اولان غله مشروط لهك انقطاع و فقدانی زماننده
فقرايه صرف اولنور

لاحقه

۸۰ (مسئله)

مشروط لهی منقرض اولمق احتمالی اولان وقفده واقف طرفندن
بوجهت مؤبدہ ذکر وعلاوه ایدلمیدر :

مثلا برکیسه وقفك غله سنی ذریتك فقراسنه شرط ایلدکده اکر
ذریتم منقرض اولوبده بوشرطك اجراسنی متعذر اولور ایسه
غله وقف مطلقا فقرايه مشروطه اوله دیو برجهت مؤبدہ ذکر
وعلاوه ایتلمیدر

فصل ثالث

صحيح اولوب اوليان و قفلر حقمدهدر

۸۱ (مسئله)

برکیمسه آخردن اشترا ایتدیکی بر مالی قبل القبض وقف
ایلسه نظر اولنور اکر اول مالک ثمنی بایعه ادا ایتدکدنصکره
وقف ایتمش ایسه وقف صحیح اولور
واکر ثمن ادا ایتکمزین ایسه اوصورتده ثمن ادا ایدنجه دکن
وقف معلق وموقوف قالور

اداء ثمن ایتدکده وقف صحیح و نافذ اولور

۸۲ (مسئله)

شراء فاسد ایله اشترا اولنان بر مالی مشترینک بعد القبض وقف
ایتمی جائزدر

بروجه محرر وقف اولندقدنصکره ارتق بایعک حتی فسخی
قالماز فقط مال موقوفک تیمتنی واتفک بایعه ضامن اولسی لازم
کلور اما شراء فاسد ایله اشترا اولنان بر مالی قبل القبض
مشترینک وقف ایتمی جائز دکلدر
هبة فاسد بو حکمده بیع فاسد کیبدر

۸۳ (مسئله)

شراء باطل ایله اشترا اولنان مال ولو بعد القبض مشتری طرفندن
وقف اولسه وقف صحیح اولماز

مثلاً برکیمسه بریتیمک عقارینی ثمن مثلندن نقصان فاحش ایله ولی ویا وصیسندن اشترا ایدوب بعده اول عقاری برجهته وقف ایتسه وقف باطل اولور

بناءً علیه یتیم بالغ اولدوقده اول عقاری وضع الید اولان متولیدن استرداد ایدر

کذاک برکیمسه وقف لازم ایله ووقف ایدلمش برمالی اشترا ایدوب برجهته وقف ایتسه وقف ثانی باطل اولور

کذا برکیمسه بیت الماله عاند اولان برعقاری ثمن مثلندن نقصان فاحش ایله امین بیت المالدن اشترا ایدوب بعده برجهته وقف ایتسه وقف باطل اولور

۸۴ (مسئله)

برکیمسه مدت معینه ایچنده مخیر اولوق اوزره اشترا وقبض ایتدیگی برمالی مدت خیار منقضى اولقسزین وقف ایلسه ووقف صحیح وخیار باطل اولور

کذاک بایع مدت معینه ایچنده مخیر اولوق اوزره بیع ایتدیگی برمالی مدت مرور ایتمکسزین وقف ایلسه بیع باطل وقف صحیح اولور

۸۵ (مسئله)

برکیمسه برجهته مشروطه اولان وقف عرصه اوزرینه متولیبی اذنیله بنا احداث ایدوب بعده اول بنایی بشقه برجهته وقف ایتسه بیله وقف صحیح اولور .

اما برکیمسه عرصه و بناسی ملک اولان بر عقارک عرصه سنی
 مالکنده ایفا ایدرک یالکیز بناسنی برجهته وقف ایلسه وقف
 صحیح اولماز

اشجار ایله کروم بو حکمده بنا کییدر

۸۶ (مسئله)

برکیمسه بر عقارینی وقف ایتدکده کندوسی مدت حیاتندم اول
 عقاره دیلیدیکی کبی متصرف اولمق وبعد الوفات اول عقار بیع
 اولوب ثمنی وجوه خیره صرف اولمق اوزره وقف ایلسه
 وقف صحیح اولماز (۶۸) مسئله نک فقره ثلثه سنه مراجعت
 اولنه

فقط بو وقف ضمننده اول عقارک بیعیله ثمنک فقرايه صرف اولمسنی
 وصیت ایتمش اولدینی جهته آنده احکام وصیت جریان ایدر
 ۸۷ (مسئله)

برکیمسه آخره وصیت ایتمش اولدینی بر مالی وقف ایلسه وصیتدن
 رجوع ایتمش اولور
 بناءً علیه وقف صحیح و وصیت باطل اولور
 مثلاً برکیمسه ملک منزلی دیگر کسنه یه وصیت ایتدکنده انصره
 اول منزلی برجهت خیره مسجلاً وقف ایلسه وقف صحیح
 و وصیت باطل اولور

بو صورتده واقف وفات ایتدکده اول کسنه مجرد واقف اول
 منزلی وقف ایتمزدن مقدم بکا وصیت ایتمش و ثلث مالی وصیته

مساعدا بولمئش اولمغله اول منزلى بحكم الوصيه بن ضبط ايدرم

ديه من

۸۸ (مسئله)

يالكنز كتابته وقف صحيح اولماز

بلکه اعلان و اشهاد لازمدر

بناءً عليه برکيمسه بروقف انشا ايتديکنه دأثر بروقفنامه تحرير

وتنظيم ايدوب فقط اول وقفنامه بي مضر شهوده قرائته

مضموتى اعلان و اشهاد ايتماسه وقف صحيح اولماز

۸۹ (مسئله)

منفعت وقفى واقفك كندويه ويا اولادينه شرط ايتمى وقفك

صحتنه خلل ویر من

مثلا برکيمسه بر خانه وقف ايتدکده انك غله ويا سکناسنى

حياتده اولدجه نفسنه وبعدا الوفاة اولادينه و اولاد اولادينه

شرط ايلسه وقف صحيح و شرط معتبردر

كذلك برکيمسه مالى وقف ايتدکده ايلروده ظهور ايدءجك

دينك اول وقفك غله سندن ادا اولمسنى شرط ايلسه وقف

صحيح و شرط معتبردر

۹۰ (مسئله)

استبدال شرطيه وقوعبولان وقف صحيح اولور

مثلا برکيمسه ملك خاتى وقف ايتدکده ايلروده لى الحاجه

اول خانك ديكر بر عقار ايله استبدال اولمسنى شرط ايلسه

وقف صحيح اولور

فقط وقف ايلديكى عقار ايلروده ساتيلوبده ثمنك فقرايه تصدق

اولمسنی شرط ایلسه بوشرطله اولان وقف صحیح اولماز

۹۱ (مسئله)

ارضه تبعاً حق شربك وقنواته تبعاً صویك وقفی صحیح اولور

۹۲ (مسئله)

برکیمسه مسجد اولمق اوزره خانهسی دروننده بر محل بنا ایدوب

فقط اكا خارجدن جماعت دخول ایتك ایچون طریق افراز

و کثاد ایتماسه اول محله مسجد حکمی ویرلمز

بناءً علیه اول محل خانهك مشتملاتندن معدود اوله رق کندو-

سندله انواع ملکیت اوزره تصرف جائزدر

۹۳ (مسئله)

فوقانی اوله رق بر مسجد بنا ایدوب تحتنه اول مسجدك مصا-

لیچون بعض عقارات انشا ووقف ایتك جائزدر

اما تحتانی اوله رق بنا اولمش بر مسجدی هدم ایله یرینه عمار

وانك فوقنه مسجدی بنا ایتك جائز دکلددر

فصل رابع

من غیر ذکر وقفده داخل اولوب اولمان شیر حقندهدر

۹۴ (مسئله)

برکیمسه بر عمارت وقف ایتدکده اول عمارك طریق خاص وحق

شرب وحق مسیل کبی حقوق و مرافقتی وقف ایتدیکنی ذکر

ایلسه بیله اول عماره تبعاً انلردنی وقفده داخل اولمش اولور

۹۵ (مسئله)

بر عرصه وقف اولندقدده حين وقفده اوزرنده بولنان ابنیه
واشجار وکروم من غير ذکر وقفده داخل اولور

۹۶ (مسئله)

حين وقفده اشجار اوزرنده ظهور ايتمش اولان میوه وقفده
داخل اولمیوب واقفك ملكی اولهرق قالور
كذلك بر بستان وقف اولندقدده دروننده بولنان سبزه وقفده
داخل اولمیوب واقفك ملكی اولهرق قالور

۹۷ (مسئله)

حدود ومشملاقی بیان اولهرق وقف ایدلمش اولان بر عقارك
مشملاقی حين وقفده نقصان ذکر اولنسه شرعاً اعتبار حدوده
اولدیغندن حدود داخلنده بولنان مشملاک جمله سی وقفده
داخل اولمش اولور

مثلا یکر می اوطه یی مشتمل بر خان وقف اولنورکن اون بش
اوطه یی مشتملدر دیوتوصیف وحدودی بیان اولنسه بیان اولنان
حدود داخلنده بولنان یکر می اوطه تامیله وقفده داخل اولمش
اولور فقط بر کیسه حدودینی بیان ایدرک بر عقارینی وقف ایتدکن
اول عقارك بعض مشملاقی وقفندن استئنا وملکنندن ابقا ایلسه
اول حالده استئنا ایلدیکی بعض مشملاقی وقفنده داخل اولماز
مثلا بر کیسه حرم وسلاملق دائر دیرینی مشتمل اولان بر قوناغی
حدودینی بیان ایدرک وقف ایده جک اولدقدده سلاملق دائره سی

ملککنده ابقا ایدوب یالکز حرم دائردسنی وقف ایتدم دیسه
سلاملق دائردسی وقفدن خارج اولور

۹۸ (مسئله)

بر کیمسه دیکریله شریک اولدیغی بر عقارده حصه شایعه
شومقدارده دیوبرمقدارمعین بیان ایدرک وقف ایتدکن صکره
کندوسنک اول عقارده حصه شایعه سی بیان ایلدیکی مقداردن
زیاده اولدیغی ظاهر اولسه وقف صحیح و ظهور ایدن زیاده
دخی وقفده داخل اولمش اولور

مثلا بر عقار مشترکده حصه شایعه سی ربع مقداری اولدیغی
بیان ایدرک وقف ایتدکن صکره اول عقارک نصف حصه
شایعه سی کندوسنک مالکی اولدیغی ظاهر اولسه وقف صحیح
و ظهور ایدن زیاده دخی وقفده داخل اولمش اولور

فصل خامس

وقف مریضه دائردر

۹۹ (مسئله)

مدیونک مرض موتنده غرمانک حقوقنی ابطاله مؤدی اولان
تصرفاتی نافظ دکلدر

بناءً علیه دیونی اموالندن ازید اولان کیمسه مرض موتنده بعض
اموالنی وقف ایتدکن صکره وفات ایلسه داینلر وقفی طوبوب
مال موقوفی قسمت غرمایه ادخال ایتدیره بیلورلر .

۱۰۰ (مسئله)

وارثی اولیان کیمسه نك مرض موتنده تبرعاتی جمیع مالندن
معتبردر

بناءً علیه اصلاً وارثی اولیان کیمسه مرض موتنده جمیع اموالی
بر جهت خیره وقف ایلسه وقف صحیح و نافذ اولور
بوصورتده بعد الوفاة امین بیت المال اموال موقوفه یه مداخه
ایده من

۱۰۱ (مسئله)

وارثی اولان کیمسه نك مرض موتنده تبرعاتی انجق ثلث مالندن
معتبردر

مکر ورثه ثلثدن زیاده ده تبرعی مجیز اولمش اوله
بناءً علیه بر کیمسه مرض موتنده بر مالی مسجلاً وقف ایدوب
بعده ورثه سنی ترک ایدرک وفات ایلسه نظر اولنور
اگر ثلث مالی وقفه مساعد ایسه کرک ورثه مجیز اولسون
و کرک اولسون هر حالده وقف صحیح اولور
واگر ثلث مالی وقفه مساعد دکل ایسه ورثه مجیز اولسون
اول مالک جمله سی وقف اولمش اولور

ورثه مجیز اولمز ایسه اوصورتده ثلث مال مفداری وقف
اولوب اندن زیاده سنی ورثه میراثه ادخال ایده بیلور لر
ورثه نك بعضیسی مجیز اولوب بعضیسی مجیز اولمدیغی تقدیرجه
ثلث مال مقدار یله برابر مجیز اولان ورثه نك حصه لر ی دینی وقف
اولمش اولور

بوصورتده مجيز اولميان وارث مال موقوفدن حصه سني آخره
بيع ايتد كدنصكره واقفك ديكر مالي ظهور ايدرك ثلث مالك
وقفه مساعد اولديغي تين ايتسه اول بيع نقض اولنه ميوب
على حاله قالور

فقط صاتيلاان حصه اول وارثه تضمين ايتديريلوب ضماناً النان
مبلغ ايله بيع اولنان حصه يرينه وقف اولمق اوزره ديكر بر
مال اشترا اولنور

١٠٢ (مسئله)

ثلث مقدارندن زياده ورثه نك وقفه اجازتي واقفك وفاتندنصكره
اولمق شرطدر

بناءً عليه قبل الوفات ورثه نك اجازت ويا رد لرينه اعتبار يوقدر
١٠٣ (مسئله)

بركيمسه مرض موتنده مدكي اولان عقارى وقف ايتد كدنصكره
ايكي نفر وارثي ترك ايدرك وفات ايتد كده متوفانك ثلث مالي
اووقفه مساعد اولمامغله او وارثلردن بري ثلثدن زياده ده وقفى
مجيز اولوب ديكرى مجيز اولمقسزىن وفات ايدوبده انك وراثتى
مجيز اولان وارثه منحصر اولسه ثلثدن زياده ده وارث
متوفانك حصه سنده وقفك حتى مجيز اولان وارثك تكرر
او حصه حقه دنى اجازتنه متوقفدر اجازت سابقه كفايت
ايتنر

١٠٤ (مسئله)

زوجه سندر ماعدا وارثى اولميان بر كيمسه مرض موتنده جميع

اموالی مسجلاً وقف ایدوب وفات ایتسه زوجہ سی وقفی مجیز اولدینی تقدیرجه متوفانک جمیع اموالی وقف اولمش اولور مجیز اولدینی تقدیرجه ترکنک سدسی زوجہ یه عائد اولوب ماعداسی وقف اولمش اولور .

١٠٥ (مسئله)

زوجندن ماعدا وارثی اولمیان بر قادین جمله مالی مسجلاً وقف ایتدکن صکره وفات ایتسه زوج وقفی مجیز اولدینی تقدیرجه متوفانک جمله مالی وقف اولمش اولور مجیز اولدینی تقدیرجه ترکنک ثلثی زوجہ ویریلوب آندن ماعداسی وقف اولمش اولور

١٠٦ (مسئله)

مرض زائل صحت حکمنده در بناء علیه بر کیمسه خسته واسیر فراش اولدقده بعض املا کنی مسجلاً وقف ایدوب بعدہ مرض مذکور زائل اوله رق بر مدت سالماً کزدکن صکره وفات ایلسه ورثه سی مجرد خسته ایکن وقف ایتکلک ثلثدن زیاده وقفی طوتمایز دیه منزل

١٠٧ (مسئله)

برسنه دن زیاده متمد اولان مرض مزمن مریضک حالی تغیر ایتدکجه صحت حکمنده در بناء علیه برسنه دن زیاده مدت برمرض مزمنه مبتلا اولان کیمسه حالی تغیر ایتزدن اول بعض املا کنی مسجلاً وقف ایدوب بعدہ

برقاج کون مرورنده حالی متغیر و مرضی مشدد اوله رق وفات ایلسه اول وقف متوفانک جمیع مالندن معتبر اولور بو صورتده متوفانک ورثه سی نلشدن زیاده ده وقفی طوتمایز دیه مزملر اما حالی تغیر ایتدکدن صکره وقف ایدرسه اوصورتده نلشدن معتبر اولور بناء علیه بو صورتده ورثه نلشدن زیاده ده وقفی طوتمایز دیه بیلورلر

۱۰۸ (مسئله)

برکیمسه مرض موتنده بر مالی وقف و منفعتی ورثه سنندن برینه وبعده وفاته برجهت خیره شرط ایتدکدن صکره واقف وفات ایدرک نلث مالی وقفه مساعد اولسه وقف صحیح اولور بو صورتده سائر ورثه مجیز اولور ایسه منفعت وقفه یالکز مشروط له اولان وارث متصرف اولور مجیز اولمدیغی تقدیرجه منفعت وقفه یالکز مشروط له اولان وارث متصرف اولیوب بلکه انک حیاتنده انکله برابر سائر ورثه دخی مسئله میراثیه لری و خهله متصرف اولورلر مشروط له اولان وارثک حیاتنده سائر ورثه دن بریسی وفات ایتسه متوفانک حق انتفاعنده ورثه سی انک مقامنه قائم اولور مشروط له اولان وارث وفات ایتدکده منفعت وقف تماماً ایکنجی درجه ده مشروط له بولسان جهت خیره عائد اولوب آرتق سائر ورثه نلک بروجه محرر تصرفه حق و صلاحیتلری قالماز

اما بر کیمسه مرض موتنده بر مالی وقف و منفعتی بعض ورثه سنه شرط ایدوب مشروطله اوله رق بشقه بر جهت خیر بیان ایتماسه اوصورتده سائر ورثه وقفی مجیز اولمدینی تقدیرده ثلث مساعد اولسه بیله وقف باطل اولوب اول مال جمله ورثه یه موروث اولور

۱۰۹ (مسئله)

بر کیمسه بر عقارینی مسجد اولاق اوزره مرض موتنده وقف ایتمکدنصکره وفات ایدوب ثلث مالی وقفه مساعد اولماسه ورثه ثلثدن زیاده ده وقفی مجیز اولمدینی تقدیرجه اول عقارک کلیسنده وقف باطل اولور

بناءعلیه اول عقار تماماً ورثه یه موروث اولور (۱۰۸) مسئله سنک فقره آخیره سنه مراجعت اولنه

۱۱۰ (مسئله)

وقف صحته و تسجیل مرض موتده وقوعبولسه اعتبار حال وقفه در یوقسه حال تسجیله دکلد

بناءعلیه بر کیمسه حال صحته مایکی اولان بر عقاری بدون التسجیل وقف ایدوب بعده اول وقفی مرض موتنده تسجیل ایتمیروب وفات ایتمسه اول وقف متوفانک جمیع مالندن معتبردر یوقسه ثلث مالندن معتبر دکلد

بناءعلیه بوصورتده واقفک ورثه سی مجرد تسجیل مرض موتده وقوعبولمش اولمغله وقف ثلثدن معتبر اولمش اولور دیو ثلثدن زیاده ده وقفی طوتمایز دیه مزله

باب ثانی

وقفك لزوم وعدم لزومنه دائر مسائل حقنده اولوب
ایکی فصلی حاویدر

فصل اول

وقفك کیفیت لزومنه دائردر

۱۱۱ (مسئله)

وقف منعقد اولد نصکره انک لازم اولسی ذکرى آنی ایکی
طریق برینه متوقفدر
طریق اول تسجیل یعنی برحاکمک لدا المرافعه و قفك لزومیه حکم
ایتمسیدر

شویله که باب اولک فصل ثانینده بیان اولنان شرائط صحته
توفیقاً برکیمسه مالی اولان برعینی وقف ولاجل التسجیل نصب
ایلدیکی متولی به تسلیم ایتد کد نصکره و قفندن رجوع ایدوب
اول عینی کالاول ملکی اولمق اوزره متولیدن کیر و آلمق مراد
و متولی دخی انک رد و اعاده سندن امتناع ایدوب بووجهله واقف
ایله متولی بیننده نزاع و اختلاف و قوعبولوبد، برحاکم حضورنده
مرافعه اولد قلدنده حاکم دخی وقف لزوم وعدم لزومی حقنده
بن المجتهدین جریان ایدن اختلافاته عالم اولدینی حالده جانب
وقفی ترجیح ایدوب لزوم وقفه قائل اولان مجتهدک رأی

موجببنجه اول وقفك لزوميله حاكم ايلسه وقف لازم
اولور [*]

بروجه مشروح مرافعه جريان اينمكسزین يالكز واقفك وياه توليدن
برينك مراجعتی اوزرينه حاكم وقفك لازم اولسنی رأی ایتدم

[*] وقفك جوازی متفق علیهدر فقط عقد لازم اولوب اولمامسندہ
مجتهدین بیننده اختلاف وقوعبولمشدر

امام ابی حنیفه حضرتلری وقفك اعاره كبی برعقد غیر لازم اولسنه وامام
محمد حضرتلری تسلیم الی المتولی شرطيله وقفك لازم اولسنه وامام ابی
یوسف حضرتلری علی الاطلاق وقفك عقد لازم اولسنه قائل اولمشلردر
امام ابی حنیفه حضرتلرینك رأینه كوره برکیمسه برمالی وقف ومتولی یه
تسلیم ایتسه بیله مال موقوف واقفك ملکندن خروج ایتدیکی جهتله
وقفدن رجوع ایدوب انواع ملکیت اوزره مال موقوفده تصرف ایدوبیلور
واقفك وفاننده ورثه سی ایچون دخی بوصولیت وارددر

امام محمد حضرتلرینك رأینه كوره متولی یه تسلیم اولنیان وقفده حکم بویله جهدر
امام ابی یوسف حضرتلرینك اجتهادینه كوره واقف مجرد وقف ایتدم
دیمسیله مال موقوف ملك واقفدن خروج ایدوب آرتق اندن رجوع
ایله ملکیت وجهله تصرف باطل اولور

بینالمجتهدین اختلاف وقوعبولان برمسئله یه متعلق بر خصوصده قاضی
مجتهدیندن برینك رأینی ترجیح ایدوب انك موجببنجه حکم ایتسه اختلاف
مرتفع اوله رق اول خصوصده قاضینك حکمنك نفاذنده بینالمجتهدین
اتفاق وارددر

بناء علی هذا وقفه متعلق بر خصوصده قاضی لزومه قائل اولان مجتهدك رأینی
ترجیح ایدوب حکم ایتسه با اتفاقالمجتهدین اول وقف لازم اولوب اندنصكره
دیكر قاضی ایچون عدم لزومه قائل اولان مجتهدك رأینه تمسك ایله اول
وقفی ابطاله طریق قالمدیغی جهتله اول وقف نقض و ابطالدن مصون
قالمش اولور ایشته تسجیل بوندن عبارتدر

ديسه مجرد حاكمك بويله ديسيه تسجيل حاصل اولمش اولماز

١١٢ (مسئله)

حكمك حكميله وقف لازم اولماز

شويله كه واقف ايله متولى لاجل التسجيل بر كيمسه يي حكم
نصب ايدوبده او كيمسه وقفك لزوميله حكم ايتسه وقف لازم
اولماز بلكه وقفك لازم اولمسي طرف سلطاندن منصوب بر
حاكمك حكم ايتسنه متوقفدر

واقف قبل التسجيل وفات ايدوبده ورثه سي مال موقوفي تركه يه
ادخال وينلرنده تقسيم ايتك اوزره متوليدن حضور حاكمده
طلب و متولى دخي تسليمدن امتناع ايتدكده حاكم وقفك لزوميله
حكم ايدوب متولى يه معارضه دن ورثه يي منع ايلسه وقفك
تسجيلي حاصل اولمش اولور

كذاك بر كيمسه اصلا مديون دكل ايكن صحتنده بعض اموالي
برجهته بلا تسجيل وقف ايدوب بعد زمان ديوني تركه سندن ازيد
اولدني حاليه وفات ايتكده دايئر قسمت غرمابه ادخال ايتك
اوزره اموال موقوفه يي حضور حاكمده متوليدن طاب و دعوى
و متولى دخي تسليمدن امتناع ايتدكده حاكم وقفك لزوميله حكم
ايدوب متولى يه معارضه دن دايئرلى منع ايلسه وقف تسجيل
اولمش اولور

١١٣ (مسئله)

طريق ثاني وقفك وصيت صورتيله اولاسيدر

شويله كه بر كيمسه بن وفات ايلديكمده فلان مالم فلان جهت خيره

وقف اولسون ديو وصيت ايدوب بعده اول وصيت اوزرينه ثابت ومصر اوله رق وفات ايدوبده ثلث مالي مال موسى بهه مساعد اولسه اول مال وقف لازم ايله وقف اولمش اولور واکر ثلث مالي مال موسى بهه مساعد دکل ايسه او صورتده انجق ثلثك مساعد اولديغي مقدار وقف لازم ايله وقف اولمش اولور

اولمقداردن زياده سي ورثه موروث اولور مکرکه ورثه ثلثدن زياده ده وصيتي مجيز اولمش اوله اوصوتده مال موسى بهک تمامی وقف لازم ايله وقف اولمش اولور بروجه مشروح وصيت ايدن کيمسه نك اصلا وارثي يوغيسه اول حالده ينه مال موسى بهک تمامی وقف لازم ايله وقف اولمش اولور (١٠١) و (١٠٣) و (١٠٤) و (١٠٥) مسئله لرده بيان اولنان تفصيلات بومسئله ده دخی جا ريدر [*] ١١٤ (مسئله)

بالاده بيان اولنان ايکي طريقدن هيچ بري بولنمدجه وقف لازم اواناز

فقط ذکر آتی ايکي مسئله مستشاد رکه انلرده و تفک لازم اولسي بالاده بيان اولنان طريقلردن هيچ برينه متوقف دکلدن ارلکيسي بر مسجد بنا وطريقيله برابر ملکندن افراز ايدوب

[*] وصيته دائر دهـا زياده تفصيلات در دست ترتيب اولان احکام وصا ياده بيان اولنه جقدر

درونده ایفای صلات ایتمک اوزره ناسه اذن ویروبده تاس دخی
 اوراده جماعته جهداً ایفای صلات ایلسه لر اول مسجد وقف
 لازم ایله وقف اولمش اولور
 ایکنجیسی برکیسه ملکی اولان عرصه بی مقبره اولمق اوزره
 وقف ایدوب دفن موتایه اذن ویرمکه اورایه میت دفن اولنسه
 اول عرصه وقف لازم ایله وقف اولمش اولور

۱۱۵ (مسئله)

مجرد الحاق ایله وقف لازم اولماز
 شویله که برکیسه بعض عقاراتی مسجلاً وقف ایدوب بعده دیگر
 بعض عقاراتی دخی بلا تسجیل وقف ایتدکه اشبو عقاراتی
 مقداً مسجلاً وقف ایتمش اولدیغ عقارته الحاق ایلم دیسه
 واقفک مجرد بویله دیمسیله صکره کی وقف ایتدیکی عقارات
 وقف لازم ایله وقف اولمش اولماز
 بلکه انلرک لازم اولسی آریجه تسجیله متوقفدر

۱۱۶ (مسئله)

برکیسه عقاری برجهته وقف ایدوب لکن تسلیم الی المتولی
 وتسجیل شرعی وقوع بولمقسزین آندن رجوع ایدرک اول عقاری
 بشقه برجهته وقف ایدوب تسجیل ایتدیرسه وقف اول باطل
 ووقف ثانی صحیح و لازم اولور

۱۱۷ (مسئله)

مدیونک وقفی تسجیلدن حکام بااراده سنیه ممنوعدر

بناءً عليه مديون اولان كيمسه ولو حال صحتده املا كنى وقف
ايتد كدن صكره وفات ايدوب اداء دينه وافي ديكر مالى اولسه
دائتر وقفى حاكمه نقض ايتديروب اول املا كدن استيفاء دين
ايدو بيلورلر

بوصورته حاكم وقفى نقض ايتيوب اول وقفك لزوميله حكم
ايدوب وقفى تسجيل ايلسه حكمى نافظ وتسجيل معتبر دكلدر
[*] اما بر كيمسه مديون دكل ايكن حال صحتده بعض املا كنى
مسجلاً وقف ايدوب بعده مديون اوله رق اصلا تركهسى
اولمدينى حالده وفات ايتسه بيله دائتر املاك موقوفه يه مداخله
ايدو مزلر

١١٨ (مسئله)

كدك وقفى تسجيلدن حكام با اراده سنه ممنوعدر
بناءً عليه بر كيمسه مالك اولدينى بر كدى وقف ايتد كده حاكم
اول وقفك لزوميله حكم ايدوب وقفى تسجيل ايلسه حكمى
نافظ وتسجيل معتبر دكلدر [**]

[*] مديونك وقفى تسجيلدن حكامك ممنوعيته دائر اولان اراده
سنه طقوز يوز اللى تاريخنده شيخ الاسلام ابوالسعود افندى مرحومك
عرض اوزرينه صادر اولمشر
[**] اشبو ممنوعيتك اراده سنهسى ايكوز يمش يدى سنهسى
ذى الحجة الشريفه سنك سكرنجى كوني شرفصودر ايتمشر

فصل ثانی

وقف لازم و غیر لازمه متعلق بعض احکام و مسائل

بیاننده در

۱۱۹ (مسئله)

بر مال وقف لازم ایله وقف ایدلده آرتق آنده بروجیه
ملکیت تصرف اولنه من تصرف اولنمش اولسه اول تصرف
باطل اولور

مثلا بر کیسه وقف لازم ایله وقف ایددیکی بر مالی آخره بیع
ویا هبه ویا رهن ایسه عقد مذکور لر باطل اولور
کذاک وقف لازم ایله وقف اولنان مال ورثیه موروث
اولماز

فقط وقف لازم ایله وقف اولنان بر مال فصل مخصوصنده بیان
اولنه حق مسائله توفیقاً دیگر بر مال ایله استبدال اولنور ایسه
بدل اوله رق النهج دیگر مال انک یرینه قائم ووقف اولوب
مستبدل اولان مال موقوفه ملکیه عودت ایدرک آنده احکام
ملک جریان ایدر

کذاک بر کیسه نک آخردن اشترا ایتدیکی عقارده دیگر کسه نک
اسباب شفعه دن بریله حق شفعه سی ثابت اولدقدن صکره اول کسه
اول عقاری مسجلاً وقف ایتسه بیله شفیعک طلب و دعواسی اوزرینه
وقف فسخ ایدیلوب اول عقار ملک اولمق اوزرده شفیعته تسلیم اولنور
کذا وقف لازم ایله وقف اولنمش بر مسقفک ابنیه سی بالکلیه

منهدم اولوب وقفنده قدرت اولماغله اومسقى مجدداً بنا ايله
انقاضك بنايه صرفى ممكن اولمسه متولىسى اول انقاضى ثمن
مثليه وقف ايچون بيع ايتك جائزدر
كذلك وقف لازم ايله وقف اولنمش بر باغچهك قوريبان اشجار
مشمه سنى متولىسى بعدالقلع ثمن مثليه وقف ايچون بيع ايتك
جائزدر

۱۲۰ (مسئله)

بركيمسه آخردن اشتر ايتديكى مالى ولو مسجلاً وقف ايتدكن
صكره بر مستحق ظهور ايدوب اول مال نم ملكمدر ديو دعوى
ومدعاسنى بر نهج شرعى اثبات ايدوب بعد الخلف اول مال
مستحق ايچون حكم اولنسه وقف منتقض اولوب اول مالى
مستحق ضبط ايدر

بوصورته اول كيمسه بايعه ويرديكى ثمنى بحق المراجعة بايعدن
استرداد ايتدكده ثمن مذكور كندوسنك مالى اولور
يوقسه اول ثمن ايله استحقاقاً ضبط اولنان مال يرينه ديكر بر مال
اشترا ووقف ايتك كندو اوزرينه لازم اولماز

۱۲۱ (مسئله)

وقف غير لازم ايله وقف اولنان مالك وقفيتى حاكم طرفدن
فسخ ايديلديكى تقديرده انك وقفيتى باطل اولوب ملكيت وجهه
تصرف اولنور

مثلا بر كيمسه ملك دكانى بر جهت خيره وقف ايدوب فقط
تسليم الى المتولى وتسجيل شرعى بولنقمزين مؤخرأ او كيمسه

دوچار فقر و ضرورت اولمغله اول دكانك بر وجه ملكيت
تصرفه محتاج اولوبده و ققندن رجوع مراد ايلسه وقفي فسخ
ايتديرمك ايچون اول امرده حاكمه مراجعت ايدر
حاکم دخی وقفی فسخ ايتديکی حالده واقف اول مالدہ ملكيت
وجهله تصرف ايدر واقفك ورثه سی دخی وقفی حاکمه فسخ
ايتديرسه حکم بومنوال اوزره در
وقف غير لازم ايله وقف اولنان مال حاکم طرفندن وقفتی
فسخ ايدلمکسزین آخره ساتیلوبده لدی المرافعه حاکم اول بيعك
صحتيله حکم ايلسه وقف باطل اولور
۱۲۲ (مسئله)

برکيمسه مابعد موتنه اضافتله علی طريق الوصيه بر مالي وقف
ايلسه واقف او وصيت اوزرينه مصر اوله رق وفات ايتدکجه
اول مال واقفک ملکندن خروج ايتمز
بناءً عليه واقف حياتنده اول ماله بروجه ملكيت تصرف ايدر
ومرض موتنده اولسه بيله اول وصيتدن قولاً و يا فعلاً رجوع
ايدہ بيلور

قولاً رجوع وصيت ايدن کيمسه نك بن وصيتدن رجوع ايتدم
ويا خود وصيتدن صرف نظر ايتدم کي وصيتدن واز کچديکنه
دلالت ايدر برسوز سويليسيدر

فعلاً رجوع وصيت ايدن کيمسه نك وصيت ايتمش اولديني مالک
اسمینی دکشديره جک ويا خود آندن ماکی ازاله ايده جک بر صورتله
آنده تصرف ايليسيدر

مثلاً برکیمسه بن وفات ایتدیکیمده ملکم اولان فلان عرصه وقف
اولسون دیووصیت ایتدکدن صکره اول عرصه اوزرینه منزل
ویادکان بنا ایلسه ویاخود کروم واشجار غرسيله اول عرصه بی
باغ ویا باغچه اتخاذا ایلسه ویاخود اول عرصه بی آخره بیع وهبه
وتسلیم ایله ملکندن اخراج ایتسه فعلاً وصیتدن رجوع ایتمش
اوله جفندن وصیتک اصلاً حکمی قالماز

بومقوله وصیتدن رجوعده حاکمه مراجعت لازم دکلدر

استطراد.

۱۲۳ (مسئله)

وقف ایچون وقوعبولان تبرعدن رجوع صحیح اولماز
مثلاً برکیمسه وقف عرصه اوزرینه کندی مالیه تبرعاً للوقف
بنا انشا ایتدکدن صکره تبرعدن رجوع ایدوب اول بنای ملکی
اولمق اوزره ضبط ایده من

کذلک برکیمسه بروقفک متولیسنه اول وقفک امورینه صرف
ایتمک اوزره تبرعاً بر مقدار اچقه ویروب متولی دخی مبلغ
مزبوری وقفک امورینه صرفه استهلاک ایتدکدن صکره اوکیمسه
تبرعدن رجوع ایدوب مبلغ مزبوری متولی به تضمین ایتدیره من

باب ثالث

اراضی موقوفه به دائردر

۱۲۴ (مسئله)

اراضی موقوفه ایکی قسمدر

قسم اول اوقاف صحیحه دن اولان اراضی موقوفه دره
قسم ثانی اوقاف غیر صحیحه دن یعنی تخصیصات قیلندن اولان
اراضی موقوفه در

۱۲۵ (مسئله)

اراضی عشریه و یا خراجیه مالکی طرفندن وجه مشروع اوزره
وقف اولنسه اول وقف اوقاف صحیحه دن اولور

۱۲۱ (مسئله)

برکیمسه اراضی موآندن بر محلی کنندی ملکی اولوق اوزره
اذن سلطانی ایله احیا ایدوب بعده اول یری بر جهت خیره
وقف ایلسه اول وقف اوقاف صحیحه دن اولور

۱۲۷ (مسئله)

اراضی امیریه دن بر قطعه مفروضه طرف سلطنت سنیه دن برکیمسه یه
تملیک صحیح ایله تملیک اولنوبده اوکیمسه دخی اول قطعه یی
بر جهت خیره وقف ایلسه اول وقف اوقاف صحیحه دن اولور

۱۳۸ (مسئله)

تملیک صحیحی متملکک شراء صحیح ایله اشتراسنه متوقفدر
شویله که اراضی امیریه دن بر قطعه طرف سلطنت سنیه دن طالته
تملیک اولندقدن نظر اولنور

اگر وقت تملیکده بیت المالدیه مضایقه واریسه تملیکک صحیحی
متملکک اول قطعه یی جانب بیت المالدن ثمن مثلی ایله اشترا
و ثمنی بیت الماله ادا ایتسنه متوقفدر

بوصورتده ثمن مثلندن نقصان فاحشه اشترا اولنسه تملیک صحیح
حاصل اولمش اولماز

واكر وقف تملكده بيت المالدہ مضايقه يوق ايسه اول حالده
تمليك صحتي متملكك او قطعنه بي ايكي قات قيمتيله جانب بيت-
المالدين اشترأ ايتسنه متوققدر
بوصورته ايكي قات قيمتندن نتصان فاحشله اشترأ اولنسه تملك
صحيح حاصل اولمش اولور

۱۲۹ (مسئله)

اراضی اميريهنك تملیكي مصلحت عامه ايله مقيد و مشروطدر
بناءً عليه اراضی اميريهنك تملیكي مصلحت عامه بي اخلاص
ايتديكي تقدیرجه اصلا تملك جائز و مشروع دكلدر

۱۳۰ (مسئله)

مجرد تملیكنامه ايله تملك صحيح حاصل اولماز
شویله كه برکیمسه اراضی اميريهدن برقطعه بي مسائل سابقهده
بيان اولنديني وجه ارزره شراہ صحيح ايله جانب بيت المالدين
اشترأ ايتکسزین اول قطعه کندويه مجاناً تملك ویدینه تملیكنامه
اعطا اولنسه تملك صحيح حاصل اولمش اولماز

۱۳۱ (مسئله)

سلاطين عظام خضراتنك اراضی اميريهدن بدون التملك مصارف
بيت المالدين اولان جهات خيريهه تعین بيوردقلى اوقاف
تخصیصات قیلندن اولمش اولور

« ۱۲۸ » و « ۱۲۹ » و « ۱۳۰ » مسئلهلره مراجعت اولنه

۱۳۲ (مسئله)

برکیمسه اراضی اميريهدن برقطعه بي تملك صحيح ايله تملك

ایتمکسزین اذن سلطانی ایله مصارف بیت المالدن اولان بعض
جهات خیریهیه وقف ایلسه اول وقف تخصیصات قیلندن
اولمش اولور

۱۳۳ (مسئله)

برکیمسه اراضیء امیریهدن طاپو ایله تصرفنده اولان برتارلایی
تمک صحیح ایله تمک ویاخورد اذن سلطانی استحصال ایتمکسزین
بر جهته وقف ایلسه او وقف نه اوقاف صحیحهدن ونهده
تخصیصات قیلندندر

بلکه کالاول صرف اراضیء امیریهدن معدوددر
بناءً علیه اوکیمسه کالاول اول تارلایه متصرف اولوب عشرینی
بیت الماله ادا ایدر و دیلدیکی حالدده اول تارلایی اذن صاحب
ارضله آخره فراغ ایدر و وفاتی وقوعنده اول تارلا اراضی
قانوننامهسی موجبنجه اصحاب انتقالدن ورثهسی وار ایسه انوره
یوغیسه محلولاً بیت الماله عائد اولوب طاپوی مثلیله طالبنه
تفویض اولنور بروجء محرر وقوعبولان وقفک اصلا حکمی
یوقدر

۱۳۴ (مسئله)

اشخاصک تحت تمایکلرنده اولان اراضیء عشریه و خراجیه تک
بیت الماله عائد اولان عشر و خراجبری طرف سلطانیدن
مصرف بیت المال اولان بر جهته وقف و تخصیص بیورلمش
اولسه اول وقف تخصیصات قیلندن اولمش اولور

۱۳۵ (مسئله)

اصلی اراضیء امیریہ دن اولدینی حالده قدیماً وقف ایدلمش اولان بر مزرعه بی واقفک قبل الوقف جانب بیت المالدن اشترا ایتدیکی معلوم اولسه اول مزرعه نك اوقاف صحیحهدن اولدیغنه حکم اولنور

کرك اول شرانك « ۱۳۸ » مسئله ده بیان اولنان صورت مشروعه یه موافق اوله رق وقوع بولمش اولدیغی معلوم اولسون و کرك اولاسون

اما واقفک اول مزرعه بی قبل الوقف جانب بیت المالدن اشترا ایتدیکی اصلا معلوم اوله ماسه اول مزرعه نك اوقاف صحیحهدن اولدیغنه حکم اولنه مز

۱۳۶ (مسئله)

سندده مستند اولیان بر احتمالہ التفات اولنماز .

بناء علیه فی الاصل اراضیسی عشریه و یا خراجیه از لان بر مملکتده قدیماً وقف ایدلمش اولان بر مزرعه حقیقده احتمال که اول مزرعه نك مالکی بلا وارث وقت ایدوبده مزرعه مذکورہ جانب بیت الماله عائد اوله رق اراضیء امیریہ حکمن اکتساب ایتدکدنصکره بدون التملك واقفی طرفندن وقف ایدلمش اولسون دیوسنده مستند اولیان بر احتمال مجرد ایله اول مزرعه نك اوقاف غیر صحیحهدن اولدیغنه حکم اولنه مز

۱۳۷ (مسئله)

اراضیء امیریہ دن ایکن بروجہ محرر تخصیصات قیلندن اوله رق

وقف غير صحيح ايله وقف ايدلمش اولان يرلر اوج قسمدر
قسم اول رقبه‌سی کبی حقوق تصرفیه‌سی دخی کماکان جانب
یت‌الماله عائد اولدیغی حالده یالکز اعشار و رسوماتی طرف
سلطنت سنیه‌دن برجهته وقف و تخصیص بیورلمش اولان
اراضیدر

قسم ثانی اعشار و رسوماتی کلاول یت‌الماله عائد اولوب یالکز
حقوق تصرفیه‌سی طرف سلطنت سنیه‌دن برجهته وقف تخصیص
بیورلمش اولان اراضیدر

قسم ثالث هم حقوق تصرفیه‌سی وهم اعشار و رسوماتی طرف
سلطنت سنیه‌دن برجهته وقف و تخصیص بیورلمش اولان
اراضیدر

قسم اولدن اولان اراضیده اعشار و خرج فراغ انتقال و بدل
محلولات کبی رسوماتی طرف وقفه عائد اولور
بو قسمدن اولان اراضینک حقوق تصرفیه‌سی یت‌الماله عائد
اولدیغندن سائر اراضی امیرییه صرفه کبی طرف یت‌المالدن
باطاپو زراعه احاله و تفویض اولنور

قسم ثانی و ثالثدن اولان اراضی طرف وقفدن زراعت و حراثت
ویاخود آخره ایجار و یاخود عقد مزارعه صورتیله تصرف
اولنور

فقط قسم نانیده اعشاری یت‌الماله ادا اولنوب قسم ثالثده ادا
اولناز بو اوج قسمدن انجق قسم اولده اراضی قانوننامه‌سی
احکامی جاری اولور

دیگر ایکی قسمده حقوق تصرفیه طرف بوقفه عائد اولدیغندن
آنلرده قانوننامه، مذکور احکامی جاری ازماز
استطراد

۱۳۸ (مسئله)

تخصیص ایکی نوعدر

نوع اول تخصیص صحیحدرکه بیت الماله عائد بر قسم وارداتی
مصارف بیت المالدن اولان برجهته تخصیصدن عبارتدر
نوع ثانی تخصیص غیر صحیحدرکه بیت الماله عائد بر قسم وارداتی
مصارف بیت المالدن اولمیان برجهته تخصیصدن عبارتدر
نوع اولده واردات مخصوصه مخصوص لها اولان جهته صرف
اولنوب انک نقض وابطالی جائز دکل ایسهده ایکنجی نوع رأی
ولی الامر ایله نقض وابطال اولنور

۱۳۹ (مسئله)

اراضی عشریه ویاخراجیه دن بربرمالیکی طرفندن وقف ایدانک
اول یرک عشر وخراجی ساقط اولنوب کالاول بیت الماله اداسی
لازم کلور

کنلک اراضی امیریه دن بر مزرعه طرف سلطنت سنیه دن بر کیمسه یه
تملیک صحیح ایله تملیک اولنوبده او کیمسه دخی اول مزرعه بی
مسجلاً وقف ایتسه بیله انک اعشار شرعیه سی کما فی الاول بیت
الماله ادا اولنق لازم کلور

بناءً عایه بر عمده وقف صحیح ایله تخصیصات قیلندن اولان
وقف غیر صحیح اجتماع ایده بیلیور

شويله كه بالاده ذكر اولنان اراضىء مملوكه دن برى مالكي طرفندن وقف صحيح ايله وقف اولندقدنصكره انك بيت الماله عائد اولان حاصلاتى دنخى طرف سلطانى دن بر جهته وقف وتخصيص بيورلسه بر محله وقف صحيح ايله تخصيصات قيبيلندن اولان وقف غير صحيح اجتماع ايتمش اولور

باب رابع

وقفك ذكر ايدى كلكلرى شروطه دائر اولوب

اوچ فصلى حاويدر

فصل اول

اولاد واقربا وجبران حقنده اولان شروط

وقفه دائردر

١٤٠ (مسئله)

اولاد لفظى بر دفعه ذكر اولندقدى اولاد صليبيه محمولدر

بناءً عليه احفاده شامل اولماز .

مثلا واقف وقفك غله سنى اولادمه شرط ايلدم ديو اولاد

لفظى بر دفعه ذكر ايدوب تكرار ايتماسه مشروط يالكز واقفك

اولاد صليبيه سنى مخصوص اولوب احفاده شامل اولماز

شوقدر واركة واقفك عبارده سنده اولاد لفظك احفاده دنخى

شمولنه دلالت ايدر بر قرينه موجود ايسه او صورتده اولاد

لفظى احفاده دنخى شامل اولور

مثلا واقف وقفك غله سنی نسلاً بعد نسل اولادمه شرط ایلدم
 دیسه نسلاً بعد نسل کلامی قرینه سیله اولاد لفظی احفاده
 دخی شامل اوله رق واقفك كرك اولاد صلیه سی و كرك احفادی
 غله وقفه مستحق اولور لر

١٤١ (مسئله)

اولاد لفظی ایکی دفعه ذکر اولندقده كرك قریب و كرك بعید
 بالجمله بطونه شامل اولور

یوقسه یا لکز بطن اول و ثانی یه منحصر قالمز
 بناء علیه غله سی واقفك اولادینه و اولاد اولادینه مشروطه
 اولان وقفك غله سنه واقفك بطن اول و ثانیده موجود اولان
 اولادی متصرف لر ایکن واقفك بطن ثالثده دخی اولادی حادث
 اولسه انلر دخی غله وقفده بطن اول و ثانیده بولنان اولاده
 مشارکت ایدر لر

بوصورته بطن اول و ثانیده بولنان اولاد (واقف اولاد لفظی
 ایکی کره ذکر ایتمکله بطن ثالثده بولنان اولاده شمولی اوله مز
 بناء علیه غله و قفدن سزه ~~منه~~ ویرمه یز) دیوبطن ثالثده بولنان
 اولادی کندیلرینه مشارکتدن منع ایده مز لر

کذلک واقف وقف ایتمدیکی منزلك سکنا سنی اولادینه و اولاد
 اولادینه بعد الانقراض بر مسجدك امامنه شرط ایلسه واقفك
 بالکلیه ذریتی منقرض اولدقجه نوبت سکنی اول مسجدك امامنه
 کلز

یوقسه یا لکنز بطن اول و ثانیده بولنان اولادک انقراضیه اول
مسجدک امامی منزل مذکورک سکناسنه مستحق اوله من
۱۴۲ (مسئله)

اولاد و اولاد اولاده مشروط اولان واقفده واقف بطونک
ترتیبه دلالت ایدر بر لفظ ذکر ایدر ایسه او صورتده بطن
اول موجود ایکن بطن ثانی به حصه ویرلمز
مثلا واقف وقفمک غله سنی بطناً بعد بطن اولادمه و اولاد اولادمه
شرط ایلدم دیسه بطن اولده اولاد صلیبه موجود ایکن بطن
ثانیده بولنان اولاده غله وقفدن حصه ویرلمز
کذاک بطن ثانیده اولاد موجود ایکن بطن ثالثده بولنان اولاد
حصه ویرلمز

بطون سائره دخی بوقیاس اوزره در

۱۲۳ (مسئله)

واقفینک کلاملرنده مفهوم مخالفت معتبردر
بناء علیه واقف موقوف علیهمی بروصف ایله توصیف ایدر ایسه
اول وصف مدار استحقاق اولوب اول وصف ایله موصوف
اولمیان کیمسه منفعت مشروطه به مستحق اولماز
مثلا واقف وقفنک غله سنی ذریتنه شرط ایتدکده وقفمک
غله سنه فلان بلدهده متوطن اولان اولادم و اولاد اولادم
متصرف اولسونلر دیسه اول بلدهده متوطن اولمیان اولاد
و اولاد اولادی وقفنک غله سنه مستحق اولمازلر

كذلك علمادن اولان اولاد واحفادم متصرف اولسونلر ديسه
واقفك جهله دن بولنان اولاد واحفادی غله وقفه مستحق
اولمازلر

كذا فقرادن اولان اولاد واحفادم متصرف اوله لر ديسه اغنيادن
اولان اولاد واحفادی غله وقفه مستحق اولمازلر سائر اوصاف
دخی بوقياس اوزره در

١٤٤ (مسئله)

زوجی اغنيادن اولان قادين اصلا مالی اولماسه بيله غنيه عد
اولنور
بناءً عليه زوجی غنی اولان زوجه فقرايه مشروط اولان وقفده
داخل اولماز

وبالعكس زوجه سی غنيه اولوب کندوسنك مالی اولميان زوجی
غنی عد اولماز
بناءً عليه زوجه سی غنيه اولوب کندوسنك مالی اولميان زوج
فقرايه مشروط اولان وقفده داخل اولور

١٤٥ (مسئله)

واقف وقفك غله سنی بطناً بعد بطن اولادينه شرط ايدوب
فقط بطن اولده اولاددن بری فوت اولدقده حياتده اولديغی
تقديرجه غله دن کندويه اصابت ايدجك حصه انك اولادينه
ويرلسون ديوب بعده اول وقفك غله سندن بطن اولده اولاد
واقفدن برقاچ کشی متصرفلر ايکن اچلرندن بری برقاچ نذر

ولدي ترك ايدرك وفات ايلسه متوفى حیاته فرض اولنه رق غله وقف بطن اولده متوفى ايله برابر سائر بر حیات بولنان اولاده مساوات اوزره تقسیم اولنه رق متوفایه اصابت ایدن بر حصه آنک اولادینه ویریلور بطن اولده ذیکری دخی اولادینی ترك ايدرك وفات ایتدکده تا بطن اول منقرض اولنجیه دکین بومنوال اوزره معامله اولنور .

بطن اول بالکلیه منقرض اولدقده قسمت مذکوره نتض اولنه رق غله وقف بطن ثانیده بولنان اولادک جمله سنه مساوات اوزره توزیع اولنور

١٤٦ (مسئله)

اولاد لفظی عرفاد واحده دخی شامل اولور بناءً علیه واقف وقفك غله سنی اولادینه شرط ایدوب فقط واقفك بر نقر ولدی بولنسه اول ولدوقفك مجموعنه مستحق اولور

١٤٧ (مسئله)

اولاد لفظندن بعض کره مجازاً احفاد مراد اولنور آيسه یعنی کندوسندن ولد تولد ایتمی عادتاً ممنوع اولان برسنه واصل اولمش برقادینک بالجمله اولاد صدریه سی وفات ایدوب یالکز احفادی بر حیات اولدینی حالده اوقادین بروقف احداث ایتدکده اولوقفك غله سنی اولادینه شرط ایتدم دیسه بوکلامده اولاد لفظندن معنای حقیقیسی اولان اولاد صدریه بی اراده ممکن اولمدیغندن معنای مجازیسی اولان احفاد اولاد اراده ایدیلهرک غله نك مشروط لهی احفاد اولور

١٤٨ (مسئله)

بعيده صرف ايدر بر قربنه اولدقجه كنايه اقرب مكنايه
منصرف اولور

مثلا واقف وقف ايلديكي عقارك عربى العبارة اولان وقفيه سنده
(جعل الواقف توليته لنفسه ثم الى ولده يحيى ثم الى اولاده)
ديو تحرير ايتديرسه (ثم الى اولاده) عبارة سنده كنايه اولان
ضمير قريب اولان يحيايه منصرف اولور يوقسه بعيد اولان
واقفه منصرف اولماز

بناءً عليه بو صورتده واقف و اوغلى يحيى وفات ايدوب توليته
يحيانك اولادى متصرف اولسه لر واقفك ديكر اوغلك اولادى
مجرد عبارة مذ كوره ده كي ضمير واقفه منصرفدر بناء عليه بز
دخى توليتهد يحيانك اولادينه مشاركت ايدرز ديه مز لر
تركى العبارة اولان بر وقفيه ده واقف و وقفك توليتنى اولان
كندويه وبعده اوغلى سليمانه وبعده اولادينه شرط ايلدى ديو
محرر بولنسه حكم پنه بو منوال اوزره در

١٤٩ (مسئله)

تفاضل شرط قلندقجه باب وقفده اصل اولان بالبنويه قسمتدر
بناء عليه غلهسى على الاطلاق اولاد واقفه مشروطه اولان
وقفك غلهسنى واقفك اولاد ذ كوريله اولاد انانى مساوات
اوزره اقسام ايدر لر

اولادك ذ كورينه انانندن زياده حصه ويرلمز

مكر غلهنك بين الاولاد ارث ترتيبى اوزره توزيعى واقف طرفندن شرط قلمش اوله اوصورته غله وقف اولاد بيننده للذكر مثل حظ الانثيين توزيع اولور
(مسئله) ١٥٠

واقف وقضمك غله سنى اولاد ذكورمه واولاد مك اولاد ذكورينه شرط ايلدم ديسه واقفك بناتك اولاد ذكورى دنى شرط مذكوره داخل اولور
(مسئله) ١٥١

عبارة واقفده اولاد لفظى مطلق ذكر اولند قدده بعد الوقف حادث اولان اولاده دنى شامل اولور
بناء عليه واقف وقضمك غله سنى اولاد يمعه شرط ايلدم ديسه واقفك كرك حين وقفده موجود اولان وكرك بعد الوقف حادث اولان بالجملة اولادى شرط مذكوره داخل اولور
(٧٧) مسئله يه مراجعت اولنه

اما واقف اولادى موجود وصفيله توصيف ويا اسملرينى تعداد ايدرك تخصيص بالذكر ايدرايسه اوصورته بعد الوقف حادث اولان اولاد مشروط لهده دائم اولماز
مثلا واقف وقضمك غله سنى اليوم موجود اولان اولادمه شرط ايلدم وياخود وقضمك توليتنى اولادم فلان وفلان وفلان شرط ايلدم ديسه بعد الوقف حادث اوله جق اولاد مذكور شرط لده داخل اولمازلر

احفاد دنى بو حكمنده اولاد كيبدر

١٥٢ (مسئله)

اولاد اولاد لفظى اولاد ذكورك اولادينه مخصوص اوليوب
اولاد اناثك اولادينه دخی شاملدر
بناء عليه غلهسى واقفك اولاد اولادينه مشروطه وقفك غلهسى
واقفك اوغلك اولاديله قزینك اولادى برابر اقسام ایدرلر
بروجه بالا غله حقنده جارى اولان تفصیلات تولیت حقنده
دخی جارى در

١٥٣ (مسئله)

بركشینك صلبى اولادى و ابونى او كشینك قرابتده داخل
اولماز
بناء عليه منافعى واقفك قرابتده مشروطه اولان وقفده واقفك
اولاد صلبیهسى و ابونى مشروط لهده داخل اولماز

١٥٤ (مسئله)

برواقف مسلم وقفك منفعتى مطلقا اقرباسنه شرط ایلسه واقفك
غیر مسلم بولنان اقرباسى دخی شرط مذكوره داخل اولور
كذلك برواقف غیر مسلم وقفك منفعتى مطلقا اقرباسنه شرط
ایلسه واقفك مسلم بولنان اقرباسى دخی شرط مذكوره داخل
اولور (٧٦) مسئلهیه مراجعت اولنه

اما واقف منفعت وقفى كندی ملتندن اولان اقرباسنه شرط
ایدر ایسه او صورتده دیگر ملتدن بولنان اقرباسى مشروط
لهده داخل اولماز (١٤٣) مسئلهیه مراجعت اولنه

۱۵۵ (مسئله)

برکیمسه وفاتندنصکره ثلث مالنی بر جهت خیره وقف اولنمق اوزره وصیت ووقفک تعیین شروطنی دخی وصی مختارینه تفویض ایتدکن صوکره مصرأ علی ایصاعه وفات ایتدکده وصی ترکهک ثلثنی اخذ اول جهتہ وقف ایدوب تولیتنی کندویه واولاد واحفادینه شرط ایلسه و صینک بروجه محرر وقف وشرطی صحیح و معتبر اولوب موجبنجه عمل اولنور

۱۵۶ (مسئله)

واقفک اقرب اقرباسنه مشروط اولان وقفده اقربدن مراد رحم ودرجه جهتندن وقفه اک زیاده قریب اولاندر یوقسه ارث وعصبه جهتندن اک زیاده قریب اولان دکندر بناءً علیه واقفک اقرباسندن بری رحم ودرجه جهتندن دیکری ارث وعصبه جهتندن واقفه اقرب اولسه رحم ودرجه جهتندن اقرب اولان ترجیح ایدیلور مثلاً واقفک قزینک قزیله اوغلنک اوغلنک اوغلی اجتماع ایتسه قزینک قزی ترجیح ایدیلور یوقسه اوغلنک اوغلنک اوغلی ترجیح ایدلمز چونکه بر آدمک قزینک قزی رحم ودرجهده اول آدمه اوغلنک اوغلنک اوغلندن دها زیاده قریبدر هر نه قدر اوغلنک اوغلنک اوغلی اکا وارث وعصبه اولوب قزینک قزی وارث اولمز ایسهده اما اوغلنک اوغلی ایله قزینک قزی اجتماع ایتسه لر واقفه نسبتله ایکسی بر درجهده بولندقلرندن ایکسی دخی بالفعل مشروط له اولور لر خال ایله عم دخی بویاجه در

١٥٧ (مسئله)

اقریبته اعتبار قرب درجه در
یوقسه قوت قرابته دکلدر

بناءً علیه واقفك اقرب اقرباسنه مشروطه بر وقفده واقفك
اقرباسندن ایکی کیمسه بر درجه ده بولنوب فقط برینك قرابتی
قوی دیکرینك کی ضعیف بولنسه ایکیسی دخی مشروط لهده
داخل اولورلر یوقسه قرابتی قوی اولان ترجیح ایدیلوبده
دیگری محروم ایدلمز

مثلا واقفك لابوین قرنداشی ایله لام قرنداشی اجتماع ایتسه لر
انلرك ایکیسی دخی منفعت وقفه برابر متصرف اولورلر
یوقسه لابوین قرنداش قوت قرابته بناء لام قرنداش اوزرینه
ترجیح ایدلمز

١٥٨ (مسئله)

برکیمسه وقف ایتدیکی منزلك سکناسنی بعد وفاته نفسنی آخره
تزویح ایتماک اوزره زوجه سنه شرط ایتدکن صوکره اوکیمسه
وفات ایدوب بعده زوجه سی نفسنی آخره تزویح ایلسه اول
منزلك سکناسنده اولان حق منقطع اولور
بو صورتده زوجك وفاتی ویاخود تطلیقی ایله زوجه یه حق
سکنا عودت ایتمز

مکر واقف زوجك وفات ویاخود تطلیقی وقوعنده سکنانك
عودتی تصریح ایتمش اوله اوصورتده عودت ایدر

۱۵۹ (مسئله)

واقف وقفك غله سنى فقراء جيرانه شرط ايلسه واقف
غله مك ظهورى زمانده قنغى محله اقامت ايتكده ايسه اوراده كى
جيرانك فقرا سنه صرف اولنور

يوقسه حين وقفده مقيم بولنديغى محلك جيرانه مخصوص
دكلدر

شوقدر واركه واقف بر محله مقيم ايكن وفات ايدر ايسه الى الابد
اول محله كى فقراء جيرانه صرف ايديلور

مثلا بر كي مسه استانبولده بر محله مقيم ايكن بر مالى وقف
وغله سنى فقراء جيرانه شرط ايتدكده نصكره آخر محله يه نقل
ايدوب اوراده مقيم ايكن غله وقف ظهور ايلسه غله مذ كوره
محله ثانيه ده كى قومشولرينك فقرا سنه صرف اولنور يوقسه
محله اولاده اولان قومشولرينك فقرا سنه صرف اولنور

محله ثانيه دن آخر محله يه نقل ايتديكى صورتده دغى حكم
بوموال اوزره در فقط واقف حين وقفده غله يي مقيم بولنديغى
محله ده كى فقراء جيرانه تخصيص ايدر بر سوز سويلر ايسه
او صورتده مشروط له منحصرأ محله اولاده كى فقراء جيرانى
اولمش اولور

مثلا واقف وقف ايدر ايكن وقفك غله سنى الحاله هذه سا كن
بولنديغى محله ده بولنان فقرا قومشولر مه شرط ايلدم ديسه واقف
ديكر محله يه نقل ايتسه بيله غله وقف محله اولاده بولنان فقراء
جيرانه صرف ايديلور

۱۶۰ (مسئله)

عتقا و اولاد عتقايه مشروط وقفده عتيقات و اولاد عتيقات دخى
داخل اولور لر

فصل ثانی

شروط واقفك تبديل و تغييرينه دائر مسائل حقنمددر

۱۶۱ (مسئله)

بروقف صحيح لازمك موافق شرع شريف اولان شروطنى
واقفى بيله تبديل و تغيير ايده مز ايتمش اولسه صحيح و معتبر اولماز]*
شوقدر واركه ايلروده وقفنك شروطنى تبديل ايتمك صلاحيتنى
حين وقفده واقف كندى يدنده ابقا ايتمش ايسه او صورتده
تبديل شروط ايده بيلور

فقط بردفعه تبديلك وقوعيله صلاحيت مذكوره منتهى اولور
ارتق آندنصكره تبديل شروط ايده مز

مكركه واقف حين وقفده تبديل شروط صلاحيتنك مره بعد
اخري كندى يدنده اولاسنى شرط ايتمش اوله او حالده
بردفعه ايله صلاحيت مذكوره منتهى اولميوب دفعات عديده يه
شامل اولور

واقف كندو د نصكره وقفه متولى اوله جقلمره دخى حين وقفده

---

[*] تولىت حقنده اولان شرط بو حكمدن مستنادر

نتكيم قريبا بيان اولنه جقدر

صلاحیت مذکورہ بی شرط ایتمش ایسہ آنلر دخی بروجه
مشروح تبدیل شروط ایده بیلورلر
۱۶۲ (مسئله)

وقفنك شروطنی تبدیل ایتمك صلاحیتی حین وقفده کندی یدنده
ابقا ایتمش اولان واقف مرض موتنده وقفنك شروطنی تبدیل
ایلسه تبدیلی صحیح ومعتبردر
۱۶۳ (مسئله)

واقف حین وقفده وقفنك شروطنی تبدیل ایتمك صلاحیتی یدنده
ابقا ایتماسه بیله تولیت حقنده اولان شروطنی تبدیل وتغییر
ایده بیلور فقط حاکمک رأی منضم اولمیلیدر
مثلا واقف وقفك تولیتی اجانبدن برکیمسه به شرط ایتدکدنصکره
رأی حاکمه اوشرطندن رجوع ایدوب تولیتی اولادینه شرط
ایلسه صحیح اولوب ایکنجی شرطی موجبجه عمل اولنور
برکیمسه برعقارینی وقف ایتدکده وقفنك تبدیل وتغییری یدمد
۱۶۴ (مسئله)

اولسون دیسه بوکلام شروط وقفی تبدیل وتغییره محمولدر
یوقسه اصل وقفی تبدیل وتغییره محمول دکلدر

فصل ثالث

شرط واقفه مخالفت جائز اولوب اولمیان مواد حقندهدر
۱۶۵ (مسئله)

اوقاف صحیحده موافق شرعشریف اولان شرط واقفه مخالفت
جائز دکلدر

شوقدر وارکه وقف حقنده انفعیت ویاخود ضرورت تحقق
ایدن بعض خصوصاتده متولینک رأی حاکمه شرط واقفه
مخالفت ایتسی جائزدر

مثلا بروقف نقودک اونی اونبر غروشه استرباح اولنمسی واقف
طرفندن شرط ایدلمش اولسه متولینسی نقود مذکورہ پی رأی
حاکمه اونی اونبر بحق غروشه استرباح ایدرک شرط واقفه مخالفت
ایده بیلور

کذلاک اجارہ واحده لو بروقف عقارک برسندن زیادہ مدتله
ایجار اولنمسی واقف طرفندن شرط ایدیلوب فقط اول عقارک
برسنہ مدتله استیجارینہ طالب بولنمیوب ایکی ویاخود اوچ سنہ
مدتله استیجارینہ طالب بولنسه متولی رأی حاکمه اول عقاری
ایکی ویا اوچ سنہ مدتله ایجار ایدرک شرط واقفه مخالفت
ایده بیلور

والحاصل حاکمک اوقاف حقنده تصرفی نظریدر یعنی مصلحتہ
منوطدر

بناء علیہ حاکمک اوقاف حقنده موافق مصلحت وموجب
منفعت اولان رأی شرط واقفه مخالفت اولسه بیلہ صحیح
ونافذدر

اما منافی مصلحت وموجب مضرت اولان رأی صحیح ونافذ
دکدر

مثلا برسندن زیادہ مدتله ایجار اولنمسی مشروط اولان
بروقف عقارک برسندن مدتله استیجارینہ طالب بولنوب برسندن

زياده مدتله ايجارنده وقف حقنده بر دكونه منفعت موجود اولمديني حالده حاكم اول عقارك برسندن زياده مدتله ايجار اولمديني راي ايلسه حاكمك بورايي صحيح و نافذ دكلدر .

۱۶۶ (مسئله)

تخصیصات قییلندن اولان اوقاف غیر صحیحهده واقفك شروطنه رعایت واجب دكلدر .

بلکه امام المسلمین حضرتلری مصلحت عامه ملاحظه عادلانه سنه بناء اومقوله وقفك شروطنی تبدیل وتغییر بیوره بیلورلر فقط اوقاف مذکورنهك مشروط لهلری مصارف بیت المالدن ايسه اوصورتده اوقاف مذکورنهك نقض وابطالی جائز دكلدر مثلا تخصیصات قییلندن اولان بروقفك مشروط لهی بر مدرسده ساکن اولوب اوقاتی علوم نافعهك اکتساب و تحویلنه حصر ایدن فقراء طلبه علوم اولسه طلبه مومی الهیم مصارف بیت المالدن اولدقلری جهتله اول وقفك نقض وابطالی جائز اوله ماز

۱۶۷ (مسئله)

موافق شرع شریف اولیان شرط واقف عمل و اعتباردن ساقطدر

مثلا واقف وقفی حقنده متولینك خیاتی حس اولنسه بیله حکام طرفندن وقفك محاسبه سنه باقلماسنی و شروط وقفیه موجبنجه وقفنه متولی اولنلرك وقف حقنده خیانتلری ظهور ایلسه بیله تولیتدن عزل و اخراج اولناملرینی شرط ایلسه بو شرط ایله عمل اولنماز

بناءً عليه لدااليجاب حکام طرفندن اول وقفك محاسبه سی
کوریلور

ومتولينك وقف حقنده برکونه خياتی تین ایلدیکی حالدہ حاکم
آنی تولیتدن عزل و اخراج ایدر [*]

۱۶۸ (مسئله)

شرط واقف معلوم اوله میان یرده تعامل قدیمه کیدیلور
شویله که وقفه متعلق وبر خصوص حقنده شرط وقف
بینه مدیکی تقدیرجه اول وقفك متولیء سابق و اسبقاری
او خصوص حقنده من القديم نه وجهله عمل ایده کیشلرایسه ینه اول
وجهله عمل اولتمق واجبدر

بناءً عليه بوصورتده تعامل قدیمك خلافه عمل جائز دکلدور
مثلا بروقفك تولیت ویا مصرفنده نزاع و اختلاف وقوع بولوبده
طرفین منازعینك تحت تصدیق لرنده اوله رق و قفیه معمول بهاسی
موجود اولیوب تولیت ویا مصرف حقنده شرط واقف ینه
ایله دخی ثابت اوله مدینی تقدیرده اوتهدنبرو تولیت ویا مصرف
حقنده تعامل قدیم نه وجهله جریان ایتش ایسه اول وجهله عمل
و حکم اولتمق لازم کلور

[*] متولیلره بالکایه ارخاء عنان اولنوب بومقوله شرط واقف ایله
عمل اولتمق طقوز یوز قرق درت تاریخندن رفع اولنوب وقفك محاسبه سی
رأی حاکمه رؤیت ومتولينك آراء صحیحه سنه مساعدده و آراء مختلفه سی
رد اولته دیو فرمان هایون صادر اولمشدر

۱۶۹ (مسئله)

بروقف قديمك غله سنك محل صرفي حقه نده شرط واقف و تعامل
قديم معلوم اوله مديني جهته غله نك محل صرفي مجهول بولنسه
اول وقفك غله سي رأی حاكمه ارباب فقر و احتياجه صرف
اولنور

۱۷۰ (مسئله)

مضموني ثابت اوليوب من القديم كندوسيله عمل اولنماش اولان
وقفيه نك مواد مندرجه سيلاه عمل و حكم اولنه من

۱۷۱ (مسئله)

وقفیه معمول بها یعنی من القديم مضمونیه عمل اولنمده اولان
وقفیه نك شروطنه مغاير اوله رق دفتر خاقانیده بعض شروط
تحریر اولنمش بولنسه کافی السابق وقفیه ایله عمل اولنمق لازم
کلور

متلا بروقفك غله سي واقفك بطناً بعد بطن ذریته مشروطه
ایدوکی واقفك وقفیه معمول به اسنده مصرح ایکن دفتر خاقانیده
بطناً بعد بطن قیدی اولیه رق مطلقاً وقف ذریت دیو مقید
بولنسه دفتر خاقانی قیدیه عمل اولنمیب کافی السابق وقفیه ایله
عمل اولنمق لازم کلور

بناءً علیه اول وقفك غله سي وقفیه معمول بها موجبجه بطناً
مقدم اولان اولادواقفه صرف اولنور یوقسه دفتر خاقانی قیدی
موجبجه قننی بطنده اولور ایسه اولسون بالجمله اولاد واقفه
صرف اولنماز و بالعکس من القديم بروقفك متولیلری طرفندن

مفاديله عمل اولنه كاش اولان دفترخاقانی قیدینه مغاير اوله رق مضمونی ثابت و معمول به اولیان بروقفیه ابراز اولنسه و قفیه ایله عمل اولنیوب كالاول دفترخاقانی قیدی موجبجه عمل اولنمق لازم كلور

والحاصل و قفیه ایله دفترخاقانی قیدی وقفه متعلق بر خصوصده یكدیكرده مخالف بولندقدده آنلردن قنغیسی او خصوص حقنده جریان ایتمش اولان تعامل قدیمه توافق ایدرسه انك موجبجه عمل اولنمق لازم كلور دیکریله عمل اولنمز [*]

[*] دفتر خاقانیدن مراد بوندن اوچیوزاللی سنه اقدم علما و رجال دولتعلیه دن انتخاب و تعیین اولنمش اولان مؤتمن و موثوق محرر لر معرفتلیله تنظیم و تحریر اولنمش اولان دفترلردرکه ممالک محروسه شاهانه ده بولنان قری و مزارع و مرعی و اورمان و یایلاق و قشلاق و اراضی سائره جهت مربوطیتلری کمال اعتنا ایله تحقیق و شبهه دن سالم اوله بیله جک بر صورتده دفاتر مذکوریه ثبت و تمیق و هر برینک بالاسی خط هایون شهنشاهی و طغرای غرای جهانبانی ایله تزین و توشیخ اولنهرق حین تأسیسنده دولتجه وضع اولنمش اولان اصول و قواعد توفیقاً دفترخانه عامره محزن مخصوصنده حفظ اولنمقده در

دفاتر مذکوریه نك بروجه محرر محافظه سنه دقت و اعتنا ایدلدیکی جهته آنلرده مندرج بولنان قیوداته هیچ بر صورتله خلل و فساد تطرق ایده میوب شبهه تزویر و تصنیعدن سالم قلمش اولدیغندن دفاتر مذکوریه قیوداتی متأخرین فقهانك مظهر قبول و تصدیقلری اوله رق آنلرک بلا یننه مضمونلریله عمل و حکم تجویز اولنمش اولدیغندن اولوجهله مجله نك بیک یدیوز او توزیدنجی ماده سنه درج و تحریر اولنمشدر

بوندن اقدم طبع و نشرینه موفق اولدیم احکام اراضی نام اثر عاجزیده دفتر خاقانی حقنده دهها زیاده تفصیلات وارد

۱۷۲ (مسئله)

شروط وقفده اعتبار واقفك تقريرينه در
يوقسه كاتبك تحريرينه دكلدر

بناءً عليه واقفك تقريرى اولمق اوزره كاتب طرفندن وقفنامهيه
درج وتحرير اولنان شروط حين وقفده واقف طرفندن تقرير
و بيان اولنان شروطه مو فق اولمدينى بر نهج شرعى تيين
ايلديكى حالده واقفك تقريرى موجبجه عمل اولنور
يوقسه كاتبك تحريرى موجبجه عمل اولنماز

مثلا واقف حين وقفده وقفمك غلهسنى ذريتمه شرط ايلدم ديو
تقرير ايتمشيكن كاتب سهواً وقفنامهده ذريت يرينه اولادتحرير
ايلسه واقفك تقريرى موجبجه غله وقفده واقفك احفادى
اولاد صليبهسنه تشرىك ايديلور

يوقسه كاتبك تحريرى موجبجه اولاد صليبهيه حصر ايدلمز
كذلك واقف حين وقفده وقفمك شروطنى تبديل وتغيريدمده
اولسون ديو شرط ايتمشيكن كاتب بو شرطى وقفنامهيه درج
وتحرير ايلسه واقفك تقريرى موجبجه عمل اولنه رق واقف
وقفك شروطنى تبديل وتغير ايدم بيلور

۱۷۳ (مسئله)

واقف وقفيهسنده بربرينه معارض و مخالف ايكى شرط ذكر
ايدوب ايكيسيلاه معاً عمل ممكن اولماسه ايكنجى شرط اولكى
شرطك حكمنى فسخ ايدر

بناءً عليه شرط اول موجب‌جبه عمل اولنميو ب شرط ثانى مو -
جبنجه عمل اولنور

مثلا واقف وقفیه معمول بهاسنده وقفك غلهسندن اولاد
وانسابمه نسنه ويرلميه ديو شرط ايتدكدن صكره غله وقفدن
بعض وظائفك تعيينى صرهسنده دعاكوى ناميله اولاد
وانسابمدن محتاج اولنلره شوقدر اچه وظيفه ويرلسون ديو
شرط ايتمش اولسه بو ايكي شرط يكديكريله متعارض اولمغه
شرط ثانى ايله شرط اولك حكى منسوخ اولديغندن شرط
ثانى موجب‌جبه عمل اولنهرق واقفك اولاد وانسابمدن محتاج
اولنلره تعيين اولنان وظيفه‌نك غله وقفدن اعطاسى لازمكلور
كذلك واقف وقفك غلهسنى ذريته وقف ايتدكده بطن اول
منقرض اولمدهجه بطن ثانى به غلهدن حصه ويرلميه ديو شرط
ايتدكدن صكره بطن اولده اولادمدن برى وفات ايتدكده‌انك
حصهسى اولادينه ويريله ديو شرط ايلسه شرط ثانى موجب‌جبه
عمل اولنور

بناءً عليه بطن اولده غله به متصرف اولان اولاد واقفدن برى
اولاديني ترك ايدرك وفات ايتدكده متوفانك حصهسى اولادينه
ويريلور

يوقسه شرط اول موجب‌جبه بطن اولده اولان حصه دارلرينه
ويرلمز

۱۷۴ (مسئله)

وقفده استحقاق اسقاط ايله ساقط اولماز

شويله که شرط واقف موجبنه بر وقفدن کندويه بر حق
توجه ایدن کيمسه او حق اسقاط ايلدم ديمکله او حق ساقط
اولماز

بناءً عليه او کيمسه نك بعد الاسقاط او حق مطالبه به صلاحيتي
واردر

مثلا بر وقفك غاه سنك مشروط لهي بولنان کيمسه او وقفك
غاه سنده اولان حقمي اسقاط ايتدم ديسه مؤخرأ اول وقفدن
غاه طب ايدده بيلور

وقفك توليت وسكناسي بو حکمده غاه کيدير

فقط واقفك عقد وقفي حين انشاسنده معين اولان مشروط له
حاضر اولوبده وقفي رد ايدر ايسه او مشروط له حقنده وقف
منعقد اوله ميه جغندن کندوسنه شرط قلنان منفعت وقفدن محروم
اولور

بوصورتده بعدالرد منفعت مشروطه يني طلب ايدده من

تکيم (۴۷۰) مسئله ده مرور ايتمشدر

۱۷۵ (مسئله)

وقف صحيحده بر کيمسه به مشروط اولان منفعته خلاف شرط
واقف ديگر کمنه تشريك ايديله من

مثلا بر وقف مکتبک شرط واقف اوزره انجق بر معلمی اولوب
واقف معلمه بر خانه وقف وسكناسني اكا شرط ايتمشکن ديگر کيمسه
خلاف شرط واقف کندوسني او مکتبه معلم ثاني نصب ايتديروب
برات ايتدير سه بيله اول خانه نك سکناسنده معلم اوله تشريك ايديله من

۱۷۶ (مسئله)

وقف عند الاطلاق استغلاله مصرف و قدر

يوقسه سكنايه مصرف دكدر

بناءً عليه بر منزل وقف اولند قدده موقوف عليه اول منزلك

غله ويا سكناسندن قنغيسنه متصرف اوله جغني حين وقفده

واقف طرفندن تعيين ايدايوب مطلق براغلمش اولسه اول خانه

استغلال و ايجار اولنه رق موقوف عليه انك غله سنه متصرف

اولور يوقسه سكناسنه متصرف اوله من

مثلا بر كيمسه بن فلان خانه مي فلان مكاتبك معلمنه وقف ايلدم

ديوب فقط اول خانه ده معلم سا كن اولسون يا خود اول خانه

استغلال اولنه رق غله سي معلمه و يرلسون كي غله ويا سكنادن

برينك شرط ايلديكنه دلالت ايدر سوز سويلاسه متولى اول

خانه بي استغلال ايدرك غله سني معلمه اعطا ايدر

بوصورته معلم مجرد اول خانه نك استغلال اولنه جغنه دائركلام

واقفده صراحت اولمديغندن اول خانه ده بن سا كن اولورم ديو

متولى بي استغلالدن منع ايده من

۱۷۷ (مسئله)

بر كيمسه وقف ايتديكي عقارك غله سني مكاتب و معبد كي اما كن

خيريه دن برينك خدمه سنه شرط ايدوب فقط غله نك بين الخدمه

توجهله توزيع و تقسيم اولنه جغني بيان ايلاسه خدمه بيننده

غله مساوات اوزره تقسيم اولنور

یوقسه خدمه نك اشرفلرینه سائرلرندن زیاده حصه ویرلمز
(۱۹۴) مسئلهیه مراجعت اولنه

باب خامس

عقارات موقوفه نك اقسامی و مؤسسات خیریه نك
بعض احکامی حقننده در

۱۷۸ (مسئله)

عقارات موقوفه ایکی قسمدر

قسم اول بدون استغلال عینیه انتفاع اولنمق اوزره وقف
ایدلمش اولان عقارات موقوفه درکه آنلره مؤسسات خیریه
اطلاق اولنور امله سی (۱۶) مسئله ده بیان اولنمشدر مراجعت اولنه
قسم ثانی ایجار واستغلال اولنه رق حاصل اولان اجرت و غله سی
برجهت خیره شرط ایدیلان عقارات موقوفه در

اشبو قسم ثانی دخی اوچ قسمه منقسمدر

قسم اول اجار تینلو عقارات موقوفه در

قسم ثانی اجاره واحده لو عقارات موقوفه در

قسم ثالث مقاطعه لو عقارات موقوفه در

۱۷۹ (مسئله)

مؤسسات خیریه ایکی قسمه منقسمدر

قسم اول فقرا یه مخصوص اولیوب هم اغنیا وهم فقرانك
مساوات اوزره انتفاع ایتمی جائز اولان مؤسسات خیریه در

معبد و کتبخانه و مسافر خانہ و چشمہ و قوینی و کوپری و قبرستان
عمومی کبی

قسم ثانی انتفاعی فقرا بہ مخصوص اولوب اغنیانک انتفاع ایتمی
جائز اولیان مؤسسات خیریه در

عمارات و خستکانک اطعمہ و ادویہ کبی لوازمی طرف و تفدن
ایفا اولتمق اوزره شرط ایدیلان وقف خستہ خانہ و طلبہ نک
لوازمی غلہ و تفدن ایفا اولتمق اوزره وقف و شرط ایدیلان
مدرسه لر کبی

بومقوله مؤسساتک فقرا بہ مخصوص اولمی واقف طرفندن
تصریح و وقفیہ درج اولماسہ بیله فقرا بہ مخصوص اولمش
اولور

فقط بومقوله مؤسساتده فقرا ایله برابرا اغنیانک دخی انتفاع
ایتمنی واقف شرط و تصریح ایلمش ایسه اوصورتده فقرا ایله
برابرا اغنیانک دخی انتفاع ایده بیلور

یا لکن اغنیانک انتفاع ایتمنی شرط ایدرایسه اوصورتده وقف
صحیح اولماز

۱۸۰ (مسئلہ)

غله سی مطابقا فقرا بہ مشروط اولان و تفک غله سننده و اتفق
اولاد و احفادنن فقیر اولان کیمسه لر اجانبدن اولان فقرا
اوزرینه ترجیح ایدیور

کذاک سکناسی فقرا بہ مشروط اولان منزلک سکناسنده راتفق
سکنایه محتاج اولان اولاد و احفادی اجانبدن اولان فقرا
اوزرینه ترجیح ایدیور

۱۸۱ (مسئله)

مسلم وغير مسلم مختلطاً ساکن بولندقلری برحماه ویا قریه نك عوارضنه مشروط وقفك غله سی مسلم وغير مسلم بالجمله اهالینك عوارضنه صرف اولنور

واقف كرك مسلم اولسون و كرك غير مسلم اولسون مسلم وغير مسلمدن مخلوط برصنعت اربابینك عوارضنه مشروط اولان وقفك حكمی دخی منوال مشروح اوزره در

۱۸۲ (مسئله)

خراب اولان بر مؤسس خیره نك تعمیرینه وقفنده مساعده اولسه بیله اصحاب خیردن بری آنی کندی مالندن تبرعاً للوقف تعمیر ایتمك ایستسه منع اولنماز

۱۸۳ (مسئله)

سکناسی مشروطه وقف منزل قابلی تقسیم اولسه بیله سکناسی مستحققلری بیننده تقسیم اولنه من

۱۸۴ (مسئله)

سکناسی مشروطه وقف منزلک سکناسنه مستحق اولنلر متعدد اولوبده اول منزل آنلرک جمله سنه مسکن اولمغله صالح اولماسه انلر اول منزله مهیاة اوزره ساکن اولورلر

۱۸۵ (مسئله)

برحماه ویا قریه نك قدیم مسجدی ضیق اولوب جماعتی استیعابه کافی اولمامغله اهالی اول مسجدی هدم ایدوب یرینه کندی ماللرندن مبلغ کافی صرفیاه واسع واولکنندن متین برمسجد بنا ایتملری جائزدر

۱۸۶ (مسئله)

بر مسجد ضيق اولوب جماعتی استيعابه كفی اولماسه اول مسجدك
اتصالنده اولوب آنك مستغلاتدن اولان بروقف عقارك اول
مسجده علاودسيلاه اول مسجدك توسيعی جائزدر

باب سادس [*]

اجارتینلو مسقفات و مستغلات موقوفهیه دائر اولوب
اون اوچ فصلی حاویدر

فصل اول

اجارتینلو مسقفات و مستغلات موقوفه نك فراغ و تفویضنه
و صور انتقالیه سنه دائردر

۱۸۷ (مسئله)

اجارتینلو عقارات موقوفه طرف و تفدن طالب اولان کیمسهیه

[*] اجارتین معاملاسنك زمان و سبب ظهورینه دائر بوجه آتی
بعض تفصیلات و مطالعات بیان اولنور

شویله که استانبول و بلاد نله وروم ایلی و اناتولینك بعض بیوجك
شهرلرنده ایوم اجارتین صورتیه تصرف اولنمقده اولان مسقفات و مستغلات
موقوفه قدیمه بوندن اکیوز سکسان بش سنه اقدم اجاره واحده ایله
عقارات موقوفه قسمندن اوله رق متولیلری طرفندن اجاره واحده ایله
ایجار و حاصل اولان اجرتلری وجه شرعی اوزره مصارف وقفه صرف
و عقارات مذکورهدن خراب اولنلرینك تعمیر و ترمیمی و محترق ویا منهدم

ابتداءً ایجار و تفویض اولنه جق اولدقده اجاره مسجله ناميله اول عقارك قيمته قریب بر مبلغ پشین اوله رق اول کیمسه دن

اولنلرینک مجدداً بنا و انشاسی مصارفی تماماً طرف وقفدن ادا و ایفا اولنور ایدی

فقط اول وقتلر استانبول و بلاد نلشده کثرت اوزره وقوع بولمش اولان حریتلرده مسققات موقوفه نك ا کثیریسی آز برمدت ظرفنده مکرراً محترق اولمش اولدیغندن آرتق محترق اولان مسققات موقوفه یی مجدداً ینه و انشایه و قفلرنده غله و قدرت قالماش و اجرتنه محسوباً بنا و انشا ایتمک اوزره اجاره واحده ایله استیجاره طالب دخی بولمامش اولدیغی جهته برچوق مؤسسات خیریه نك اداره سی کسب صعوبت ایتمش اولدیغی کبی اوقاف خرابه لرله مملکتک زینت و رونق زائل اولمغه باشلامش اولسی دولتجه نظر دقتی جلب ایدرک هم مؤسسات خیریه نك دوام و اداره سنی تأمین وهم دخی مسققات موقوفه خرابه لرینی اعمار ایله مملکتی معمور و تزین ایتمک خصوصنه بر چاره اراغمه دولتجه مجبوریت حاصل اولمش ایدی

بناءً علیه بوکا بر چاره اولق اوزره مسققاتی خراب اولمش اولوبده اعمارینه قدرتی اولیان و بشقه بر صورتله دخی اعماری ممکن اوله میان مسققات موقوفه ده اجارتین صورتیه تصرف اصولی احداث اولنهرق « حاجت خصوصی اولسون عمومی اولسون ضرورت منزله سنه تنزیل اولنور » و « ضرورتلر ممنوع اولان شیلری مباح قیلر » قاعده فقهیهری منطوقلرنجه بروجه مشروح وقوع بولمش اولان احتیاج و ضرورت اوزرینه خلاف قیاس اوله رق واقفلرده اجاره طویله مسئله سی تجویز ایدلمشدر و قفلری بیقدرت بولنان خراب مسققات موقوفه نك اعمارینه مستأجرلری تشویق و ترتیب ایتمک ایچون اجارتین معامله سی ضدننده فصول آتیده

وقف ایچون قبض وهرسنه ختامنده اجاره موجهه نامیله جزئی بر مبلغ ویرمک اوزره اول کیمسه یه تفویض اولنوو

بیان اولنه جنی وجهه بالاجارتین مستأجر اولانلره برچوق منفعت و فائده کوسترلشدر

وضع اصلینسه بناء اجارتین معامله سنک حقیقی بوجه آتی بیان اولنور شویله که مسققات موقوفه دن بر منزل ویا دکان خراب اولوبده اعماره کافی غله موجود اولدیغی و اجاره محسوباً اعمار ایتک اوزره اجاره واحده ایله استیجاره دخی طالب بولدیغی بر نهج شرعی تحقق واجارتین ایله ایجاری وقف حقه انفع اولدیغی تبین ایدرک اجارتینه تحویله اذن شرعی صادر اولدقدن صکره اول منزل ویا دکانک اعمارینه صرف اولمقی اوزره اجاره مسجله نامیله قیمتته قریب بر مبلغ استیجاره طالب اولان کیمسه دن اخذ وهرسنه نهایتنده ویرمک اوزره جزئی بر مبلغ اجاره مؤجله نامیله تخصیص اولور

اجارتینلو مسققات موقوفه یه اجارتینلو تسمیه اولمسنک وجهی اشبو بیاندن ظاهر اولنور

اجاره معجله نامیله مستأجر دن بوجه پشین اخذ اولنان مبلغ معرفت متولی ایله اول دکان ویا منزلک اعمارینه صرف اولنه رق معمو اولدیغی حالده اصول موضوعه سنه توفیقاً تصرف ایتک اوزره بالاجارتین مستأجر اولنلره تسلیم اولنور

بالاجارتین مستأجرک معجله یی استیفا ایتکسزین زمان قیلده بلا ولد وفاتی وقوع بولدیغی حالده معجله دن استیفا اولنمیان مقذارینی مستأجرک ورثه سی طرف وقفدن استرداد ایدرلر

معجله الندقدن صکره مؤجله نامیله سنوی بر مقدار مبلغک تخصیصی اصول اتخاد اولمسی ایکی مطالعه مشروعیه مبنیدر اولکیسی بهرسنه ختامنده مستأجرلردن اجاره اخذیله مأجورک مال

۱۸۸ (مسئله)

اجارتینلو عقارات موقوفه نك رقبه سی و ذواتی واقفی طرفه و حق تصرفی بالاجارتین مستأجر بنه عائددر

وقف اولدینی بین الناس معلوم اولوبده بالاجارتین متصرفلرینک مرور زمان ایله اجارتینلو مسقطات موقوفه ده ملکیت دعواسنه قیام ایتملریله محل براغلاماسیدر

ایکنجیسی بهرسنه ختامنده مستأجر مؤجله یی متولییه اعطا ایله مستأجر ایله متولی بینلرنده بالتعاطی عقد اجاره تجرد ایدرک ائمه حنفیه طرفندن وقف حقنده تجویز اولنمیان اجاره طویلله یه علی قدر الامکان بر مخلص بولمقدر اشته شو ایکی اساسک محافظه سنی تأمین ایچون مستأجر لر طول مدت اجاره مؤجله یی طرس وقفه ادادن امتناع ایتدکلی صورتده متولینک اجاره یی فسخ ایتکه حق وصلاتی اولمق حین احداثنده اصول اتخاذ قلمشدر ضرورت مشروحه یه مبنی مسقطات موقوفه دن بری اجارتین ایله ایجار و تفویض اولدقدن صکره انک بالاجارتین متصرفی اصحاب انتقالدن وارثی اولیه رق وفات ایدوب او مسقف معومور اولدینی حالده محلولا واقفی جانبنه عائد اولور ایسه اجارتین صورتیه اجارندن صرف نظرله اجاره واحده ایله ایجار اولمقی اوزره وقف ایچون ترك وابقا اولمسی امور جائزه دن ایدی

اجارتین اصولنک تاریخ احداثندن صکره بعض واقفلر وقف ایتمش اولدقلمی مسقطات و مستفلاتک اجارتین صورتیه ایجار اولمسنی شرط و اولوجهله وفقیه لرینه درج ایتدکلی کبی بعضیلری دخی بو اصولدن احترازاً اجاره واحده ایله ایجار اولمسنی شرط و تصریح ایتشلردر تفصیلات مسروده دن اکلاشایدینی اوزره وقتیه تجویز اولمش اولان اجارتین اصولی برطاقم شروط ایله مشروط اوله رق ضروری اختیار اولمش برمه اهله دن عبارتدر

عقارات مذکوریه بالا جارتین متصرف اولان کیمسه حیاتده اولدقجه اول عقارك متصرفی اولور

فقط معلوم اولدیغی اوزره اك كوزل واك نافع بر اصول وقانون سوء استعمال اولندیغی صورتده اك فنا و اك مضر نتیجه لری انتاج ایده حکمی مجربات اموردن اولمغه بروحه مشروح احداث اولنمش اولان اجارتین اصولی مرور زمان ایله اخلاف طرفندن پك چوق سوء استعمالته اوغرادیلهرق فنا ومضر نتیجه لر ویره شدر

از جمله هنوز واقفک یابدیغی حال اوزره بوانان کار کیر خان و حمام کبی مسققات معموره متولیان و متنفذانک منافع ذاتیه لری سائقه سیله « ضرورتلر کندو مقدار لر نجه تقدیر اولنور » و « خلاف قیاس ثابت اولان غیره مقیس علیه اوله مز » قاعده فقهیه لرینه مخالف اوله رق اجارتینه تحویل اولنمشدر

وبوندن تقریباً یوز الی سنه اقدم نامشروع اوله رق احداث اولنمش اولان کدک اصولی اوقاف قدیمه نک خیلیدن خیلی حقوق و منافعی اضاغه ایتمشدر بو ایکی سندن اشعی نوظهور اولان برسوء استعمالدرکه اوده وقتیه صورت صحیحده وقف ایدیلهرک مؤسسات اسلامیه به بحق مربوط بولنان اجارتینلو مسققات و مستغلات موقوفه بر آرزماندنبرو صورت محرمانه ده اجرا ایدلدیکی استخبار قلنان تأویلات غیر محقه ایله مؤسسات غیر اسلامیه به ربط ایدلمکده اولمسیدر

اگر بویکفیت دولتجه نظر اهمیتته آلنهرق و طرفینک حقوقی در پیش ایدیلهرک بر چاره سنه باقلمز ایسه ایلروده عظیم مشکلات و اختلافاتی داعی اوله جفی بی اشتباهدر

وفات ايتديكى تقديرجه يالكز متصرفنك اولاد ذكور واناثة
بلا بدل سويآ انتقال ايدر [*]

متصرف بلا ولد وفات ايدر ايسه محلول و طرف وقفه عائد
اولوب اولاددن ماعدا ورثه يه انتقال ايتز

فتظ واقف و قفيه سنده اجار تينلو مسقفات و مستغلاتك املاكى
كبي متصرفلرينك ورثه سنه انتقال ايتسنى شرط ايتمش ايسه
اوصورتده مسقفات و مستغلات مذكوره متصرفلرينك وفاتيه
مسئله ميراثيه لرينه قياساً ورثه لرينه انتقال ايدر [**]

كذلك بيك ايكوز سكرسان بش سنه سى ذى القعدة سنك ايكنجى
كونى نشر و اعلان قلنان توسيع انتفاع قانوننامه هايوننه توفيقاً
متصرفنك طلب و اختياري اوزرينه توسيع انتقالى اجرا قلمش
اولان اجار تينلو مسقفات و مستغلات موقوفه اولان كلكان
اولاد ذكور و اناثة سويآ انتقال ايدر

[*] بوانتقال عادت و عرفه مبتنى اولوب شرعه مستند اولديغندن اكا
انتقال عادى تسميه قنور

چونكه مستأجر وفات ايتدكدن صكره شرعاً اجاره منفسخ اولور
يوقسه مأجورك تصرفى مستأجر ك ورثه سنه انتقال ايتز
[**] اصحاب خيراتدن صدر اسبق قوجه يوسف پاشا مرحومك آينهلى
قواقده و قبودان دريا اسبق جزايرلى غازى حسن پاشا مرحومك قصبه
قلم پاشاده قشله ميداننده كاش اجاره واحده ناهيله مقيد بولنان مسقفات
و مستغلات موقوفه لرى بوقيلدندر

ثانياً احفاده يعنى متصرف متوفانك اولاد ذكور واناثتك اولاد
ذكور واناثته انتقال ايدر

شويله كه توسيع انتقالى اجرا اولمش اجار تينلو بر وقف عقاره
متصرف اولان كيمسه اولادى اولماديني حالده وفات ايدوب
انجق احفاديني ترك ايتدكده اول احفاد او كيمسه نك آيرو آيرو
ولد لرندن تولد ايتسه لر بيله اول عقار انلر ك جمله سنه مساوات
اوزره انتقال ايدر

مثلا توسيع انتقالى اجرا اولمش اجار تينلو بر وقف عقارك متصرف
اولادى اولماديني حالده وفات ايدوب انجق كندودن اول وفات
ايتمش اولان بر نفر اوغلنك بش نفر اولاديله ينه كندودن مقدم
وفات ايتمش اولان بر نفر قزيناك بر نفر ولديني ترك ايلسه اول
عقار التى سهم اعتبار اولنه رق بش سهم متوفى اوغلنك بش نفر
اولادينه و بر سهمى دخى متوفاة قزيناك بر نفر ولدينه انتقال ايدر
ويا خود كندودن مقدم وفات ايتمش اولان بر نفر اوغلنك ايكي
نفر ولديني و ينه كندودن مقدم وفات ايتمش اولان ديكر اوغلنك
اوچ نفر ولديني و ينه كندودن مقدم وفات ايتمش اولان قزيناك
درت نفر ولديني ترك ايلسه اول عقار طقوز سهم اعتبار اولنه رق
هر برينه بر سهم انتقال ايدر

۱۸۹ (مسئله)

توسيع انتقالى اجرا اولمش اجار تينلو عقارات موقوفه انجق

بردرجه احفاده انتقال ايدر

بناء عليه ايكنجى درجه ده بولنان احفاد جداعلالرينك بالاجارتين
عهده سنده بولنان عقارات موقوفه در حق انتقاله نائل اولماز
مثلا توسيع انتقالى اجرا اولمش اجارتينلو بروقف عمارت مصرفك
اوغلنك واوغلنك اوغلى وفات ايدوب بعده كندوسى دخى انجى
اوغلنك اوغلنك اوغلى ترك ايدرك وفات ايتسه اول عقار
اوغلنك اوغلنك اوغله انتقال ايتمز [*]

۱۹۰ (مسئله)

بابا واناسنك حياتنده وفات ايدن اولاد ذكور وانانك اولادى
اولاد مقامنه قائم اوله رق جد وجده لرندن بابا وانالرينه انتقال
ايده جك حصه كندولرينه انتقال ايدر

شوييله كه توسيع انتقالى اجرا اولمش اجارتينلو بروقف عقارك
متصرفى هم اولادىنى وهمده كندودن مقدم وفات ايتمش اولان
اولادندن ممولد احفادىنى ترك ايدرك وفات ايتسه اوصورتده
كندودن مقدم وفات ايتمش اولان اولاد حياتده فرض اوله رق
برحيات بولنان اولاد ايله برابر اول عقاردن كندولره انتقال
ايده جك حصه هر برينك كندى اولادينه ايدر

[*] چونكه توسيع انتقال قانوننده احفاد لفظى اولاد ذكور وانانك
اولادى ديو تفسير ايدپله رك بر درجه احفاده حصر ايدلمش اولديغندن
ايكنجى درجه ده بولنان احفاده شامل دكلدر

مثلاً توسيع انتقال اجرا اولمش اجار تينلو بر وقف عقارك متصرفي وفات ايدوب ايكي نفر اوغلى وبر نفر قزيني و كندو. سندن اول وفات ايتمش اولان ديكر اوغلك اوچ نفر اولاديني ترك ايلسه عقار مذكورك اوچ حصه سي ايكي نفر اوغلي و بر نفر قزينه و بر حصه سي دخي كندودن مقدم وفات ايتمش اولان اوغلك اوچ نفر اولادينه سويآ انتقال ايدر .

ويا خود متصرف وفات ايدوبده برنفر اوغلى و كندودن مقدم وفات ايتمش اولان قزيناك اوغلى ترك ايتسه اول عقارك نصفي متصرف متوفانك اوغله و نصف ديكرى قزيناك اوغله انتقال ايدر و يا خود متصرف وفات ايدوبده اوچ نفر اوغلى و برنفر قزيني و كندوسندن مقدم وفات ايتمش اولان ديكر اوغلك اوچ نفر اولاديني وينه كندوسندن اول وفات ايتمش اولان ديكر قزيناك ايكي نفر ولدني ترك ايتسه عقار مذكور التي حصه اعتبار اولنه رق برر حصه دن جمعاً درت حصه متوفانك اوچ نفر اوغلى و بر نفر قزينه و بر حصه سي دخي متوفى اوغلك اوچ نفر اولادينه وينه ديكر بر حصه سي دخي متوفاه قزيناك ايكي نفر ولدينه انتقال ايدر .

توسيع انتقالى اجرا اولمش اجار تينلو بر وقف عقارك متصرف و يا متصرفه سي اولاد و يا احفاديني ترك ايدرك وفات ايتدكه زوجه سنك و يا زوجنك اول عقارده حق انتقالى يوقدر ثالثاً ابوينه انتقال ايدر يعنى توسيع انتقالى اجرا اولمش اجار تينلو بر وقف عقاره متصرف اولان كيسه اولاد و احفادى اولماديني

حالده وفات ايدوب بابا و اناسنى ترك ايتدكده اول عقار مناصفة

بابا و اناسنه انتقال ايدر

يالكنز باباسى بولنور ايسه اول عقار مستقلاً باباسنه و ياخود

يالكنز اناسى بولنور ايسه اول عقار مستقلاً اناسنه انتقال ايدر

بابا و انا ايله و ياخود ايكيسندن بريله زوج و يا زوجة بولنور

ايسه بر ربيع حصه زوج و يا زوجيه انتقال ايدر

مثلا توسيع انتقالى اجرا اولمش اجار تينلو بروقف عقار متصرفى

اولاد و احفادى اولمادىنى حالده وفات ايدوب زوجة سنى و بابا

و اناسنى ترك ايتدكده اول عقار ك ربيع حصه سى زوجيه و ثلاثه

ارباع حصه سى دنى مناصفة بابا و اناسنه انتقال ايدر و ياخود

زوجة و باباسنى ترك ايتدكده ربيع حصه زوجيه و ثلاثه ارباع

حصه سى دنى باباسنه انتقال ايدر و ياخود زوجة و اناسنى ترك

ايتدكده ربيع حصه زوجيه و ثلاثه ارباع حصه سى دنى اناسنه

انتقال ايدر

وياخود توسيع انتقالى اجرا اولمش اجار تينلو بروقف عقاره

متصرفه اولان برقادين اولاد و احفادى اولمادىنى حالده وفات

ايدوب زوجنى و بابا و اناسنى ترك ايتدكده اول عقار ك ربيع

حصه سى زوجنه و ثلاثه ارباع حصه سى دنى مناصفة بابا و اناسنه

انتقال ايدر و ياخود زوجنى و باباسنى ترك ايتدكده ربيع حصه

زوجنه و ثلاثه ارباع حصه سى دنى باباسنه انتقال ايدر و ياخود

زوجنى و اناسنى ترك ايتدكده ربيع حصه زوجنه و ماعداسى

اناسنه انتقال ايدر

رابعاً لابوين ار وقز قرنداشنه انتقال ايدر شويله كه توسيع انتقالی اجرا اولنمش واجارتينلو بروقف عقاره متصرف اولان كيمسه اولاد واحفادی وابوين اولماديني حالده وفات ايدوب لابوين ار قرنداشيله لابوين قز قرنداشني ترك ايلسه اول عقار مناصفةً انلره انتقال ايدر

يالکز لابوين ار قرنداشي بولنور ايسه اول عقار مستقلاً لابوين ار قرنداشنه ويا خود يالکز لابوين قز قرنداشي بولنور ايسه اول عقار مستقلاً لابوين قز قرنداشنه انتقال ايدر لابوين قرنداش قاچ نفر بولنور ايسه بولنسون جمله سي مساوات اوزره انتقاله نائل اولور لر

خامساً لاب ار وقز قرنداشنه انتقال ايدر توسيع انتقالی اجرا اولنمش اجارتينلو بر وقف عقار متصرفي اولاد واحفادی وبابا وانا و لابوين قرنداشلي اولماديني حالده وفات ايدوب انجتي لاب ار وقز قرنداشلي ترك ايتدکده اول عقار انلره سوياً انتقال ايدر

بوصورته دختی زوج ويا زوجه بولنديني تقديرجه ربع حصه زوج ويا زوجه يه وماعداسي لاب قرنداشلره انتقال ايدر لابوين قرنداشلرده بيان اولنان تفصيلات لاب قرنداشلرده دخي جاريدر

سادساً لام ار وقز قرنداشه انتقال ايدر شويله كه توسيع انتقالی اجرا اولنمش اجارتينلو بر وقف عقار منصرفي اولاد واحفادی وابوين و لابوين و لاب قرنداشلي

اولماديني حالده وفات ايدوب انجق انابرار و قز قرنداشلىرى
 ترك ايلسه اول عتار سويآ انلره انتقال ايدر
 بوصورته دنى زوج ويازوجهيه بر ربع حصه واردر
 تفصيلات مذكوره لام قرنداشلىرده دنى جاريدر
 سابعاً زوجدن زوجيه و زوجهدن زوجة انتقال ايدر
 يعنى توسيع انتقالى اجرا اولمش اجار تينلو بروقف عقار متصرفى
 بالاده درجآتى بيان اولنان حق انتقال اصحابندن اصلا وارثى
 اولماديني حالده وفات ايدوبده انجق زوجة سنى ترك ايلسه
 اول عقار مستقلاً زوجيه انتقال ايدر
 شو قدر واركة زوجة متعدد اولديني صورته سويآ ومشتركاً
 جمه سنه انتقال ايدر
 ويا خود ترسيع انتقالى اجرا اولمش اجار تينلو بروقف عقاره
 متصرفه اولان برقادين بالاده درجآتى بيان اولنان اصحاب
 انتقالدن كمسنه سى اولماديني حالده وفات ايدوب انجق زوجنى
 ترك ايلسه اول عقار مستقلاً زوجة انتقال ايدر
 بروجه بالا زوج و زوجهنك حق انتقاله نائل اولسى حق
 وراثتك ثبوتى شرطيله مشروطدر
 شويله كه وارث اولان زوج و زوجة حق انتقاله نائل اولور
 وارث اولميان حق انتقاله نائل اولماز
 بناءً عليه نكاح صحيحك وقوعندنصكره قبل الدخول والحلوة
 زوجيندن بريسى وفات ايتسه ديچكرى ايچون حق انتقال
 واردر

كذلك زوج زوجته سني طلاق رجعي ايله تطبيق ايتد كد نصكره
 زوجته نك عدتي ايجنده زوجيندن بريسي وفات ايتسه اخري
 انك حق انتقاله نائل اولور

امازوجه نك عدتي منقضيه اولوفد نصكره زوجيندن بري وفات
 ايتسه او صورتده حق انتقال ثابت اوله مز

طلاق باينده ولو زوجنه نك عدتي ايجنده زوجيندن بري وفات
 ايتسه آخره حق انتقال ثابت اوله مز

شوقدر واركة بر كيمسه مرض موتنده زوجهنسني طلبي اولميه رق
 طلاق باين ايله تطبيق ايدوبده زوجنه نك عدتي منقضيه اولمقسزين
 زوج وفات ايتسه زوجنه ايجون حق انتقال ثابت اوله بيلور

۱۹۱ (مسئله)

مفقودك يعني حيات و مماتي و نرده اولديني مجهول بولنان
 شخص غائبك حقيقتاً و يا حكما موتي ثابت اولمدتجه عهدۀ
 تصرفنده بولنان اچار تينلو عقارات اصحاب انتقالدن اولان
 ورثه سنه انتقال ايتمز

۱۹۲ (مسئله)

بينلرنده قرابت اولان ايكي كيمسه غرق اولمش برسفينه
 ايجنده بولنه رق مغروقاً و يا خود منهدم اولمش بر بنانك انقاضي
 التنده قاله رق مهدوماً و يا خود محترق اولمش بر بنا ايجنده بولنه رق
 محترقا وفات ايدوب فقط انلردن قنغي سنك اولجه وفات ايتمش
 اولديني معلوم اوله ماسه انلردن هر بري آخره وارث اوله ماديني

کبی یکدیگرک بالا جارتین تصرفنده بولنان اچارتینلو وقف عقارک
حق انتقاله دخی نائل اوله مز

بلکه هر برینک بالا جارتین عهدہ سنده بولنان وقف عقارک کندو-
سنک بر حیات اولان ورثه سنه انتقال ایدر

مثلا اچارتینلو بر وقف عقارک متصرفی بر نفر اوغلیله برابر
بروجه محرر مغروقا ویا مهدوما ویا محروقا ویا فوات ایدوب انلردن
قنغیسنک اول وفات ایتمش اولدینی مجهول بولنغله متصرف
متوفانک بر حیات بولنان سائر اولادی اول عقاری انتقال
عادی یه بناء ضبط ایتک ایستدکلرنده بروجه محرر باباسیله برابر
وفات ایدن اوغانک اولادی اول عقاردن بر حصه دخی جد مزدن
بابامزه انتقال ایدر بناء علیه حصه مذکورہ یی بابامز انتقالندن
بز ضبط ایدرز دیه مز لر

توسیع انتقالی اجرا اولمش اچارتینلو بر وقت عقار متصرفی
بالاده درجاتی بیان اولنان حق انتقال اصحابندن کسنه سی
اولدینی حالدہ وفات ایتسه اول عقار محلول اوله رق وقفی
جانبه عائد اولور

شو قدر وارکه اچارتینلو بر وقف عقار اولنجیه دکن فارغی
بسلمک شرطیله تفرغ واول وجهله اذن متولی لاحق اوله رق
سند حاقانسنه درج و تحریر اواندقدن صکره فارغ بر حیات ایکن
مفروغ له اصحاب انتقالدن اصلا وارنی اولدینی حالدہ وفات

ایلسه اول عقار محلول اولمیوب بارای متولی فارغنگ عهدہ سنہ
اعادہ اولنور

فصل ثانی

موانع انتقال حقندہ در

۱۹۳ (مسأله)

مسلم ایله غیر مسلم بینلرنده اولان اختلاف دین مانع انتقالدر
بناءً علیہ برمسلمک وفاتنده اجارتین صورتیله تصرفنده اولان
مسققات و مستغلات موقوفه غیر مسلم اولان اولاد و اقرباسنه
انتقال ایتمز

کذلک غیر مسلمک وفاتنده بالاجارتین تصرفنده اولان مسققات
و مستغلات موقوفه مسلم اولان اولاد و اقرباسنه انتقال ایتمز
اما ملل غیر مسلمه بینلرنده اولان اختلاف دین مانع انتقال اوله مز
مثلاً خرستیاندان یهودی یه و یهودیدن خرستیانه اچارتینلو مسققات
و مستغلات موقوفه انتقال ایدر

بناءً علیہ مثلاً تبعه دن بر یهودی بر وقف عقاره اجارتین ایله
متصرف ایکن وفات ایدوب هر بری تبعه دن بری خرستیان
و دیگر یهودی ایکی نفر ولدینی ترک ایتدکده خرستیان اولان
ولد اول عقارک نصف حصه سنی انتقال عادی یه بناءً ضبط ایتمک
استدکده ولد یهودی مجرد بابامز یهودی اولوب سن خرستیان
اولمکله اول عقاردن سکا حصه انتقال ایتمیوب اول عقاره
مستقلاً بن متصرف اولورم دیه مز

متوفی خرسیتیاں بولندیغی تقدیرجه حکم ینه بومنوال اوزره در
 كذلك تبعه دن بریهودی بروقف عقاره اچارین ایله متصرف
 ایکن فوت اولوب تبعه دن برنفرخرستیان ولدیغی ترک ایتدکده
 اوولد اول عقاری انتقال عادی یه بناء ضبط ایتک استدکده متولی
 مجرد باباک یهودی اولوب سن خرسیتیاں اولماک اول عقار سکا
 انتقال ایتیموب محلول اولور دیو ضبطدن منع ایده مز
 متوفی خرسیتیاں ولدی یهودی اولدیغی تقدیرده دخی حکم بو
 منوال اوزره در

۱۹۴ (مسئله)

اختلاف دار یعنی اختلاف تابعیت مانع انتقالدر
 شویله که تبعه غیرمسلمه دن برینک وفاتیه بالا جارتین عهده سنده
 بولنان وقف عقار تبعه اجنبیه دن اولان اولاد و اقرباسنه
 انتقال ایتمز

کذلك استملاک املاک قانوننه توفیقاً اجارتینلو وقف عقاره
 متصرف اولان غیر مسلم بر اجنبی وفات ایتدکده اول عقار تبعه
 دولت علیه دن اولان وارثنه انتقال ایتمز

تبعه دولت علیه دن بر کیمسه اجارتینلو عقاره متصرف ایکن
 داؤونیت رسمیه استحصال ایتکمزین بر دولت اجنبیه تابعیتنه
 داخل اولسه عهده سنده بولنان عقار محلولاً وقفی جانبیه
 عائد اولوب اصحاب انتقالدن اولان اولاد و اقرباسنه انتقال

ایتمز

اما مآذونيت رسميه استحصا ايدرك بردولت اجنيه تابعيته
 كيرمش ايسه نظر اولنور اكر تابعيته كيرديكي دولت اجنيه
 استملاك املاك مضبطه سنى قبول وامضا ايتمش ايسه عهدہ سندہ بولنان
 اجار تينلو وقف عقار محلول اوليوب كالاول عهدہ سندہ قالور
 واكر تابعيته كيرديكي دولت استملاك املاك مضبطه سنى قبول
 وامضا ايتماش ايسه اوصورتده محلول اولور
 ۱۹۵ (مسئلہ)

قتل مانع انتقالدر

مثلا بر كيمسه باباسنى قتل ايتمش اولسه باباسنك حياتنده بالا جارتين
 عهدہ تصرفندہ بولنان مسقفات ومستغلات موقوفه نك انتقالدن
 محروم اولور

بومقامده قتلدن مراد حرمان ارثى موجب اولان قتلدر
 حرمان ارثى موجب اولميان قتل انتقاله مانع دكلدر [*]

۱۹۶ (مسئلہ)

رق يعنى كوله ويا چاريه بولنق مانع انتقالدر
 مثلا بر كيمسه اجار تين ايله بروقف عقاره متصرف ايكن وفات
 ايدوبده كوله ويا چاريه اولان اولادىنى ترك ايلسه اول عقار
 آنلره عادياً انتقال ايتمز

۱۹۷ (مسئلہ)

اصحاب انتقالدن بريسى بالاده بيان اولنان موانع انتقالدن بريله
 انتقالدن محروم اولسه اومانع بولمديغى تقديرده اكا انتقال

[*] قنغى قتلدر حرمان ارثى موجب اولور وقتغيرلر موجب اولماز بوكا
 دائر اولان تفصيلات بوندن اقدم « معيار عدالت » ناميله نشر ايلديكم
 اثر عاجزیده مسطوردر

ایده جک حصه محلول اولیوب دیگر ورثه یه انتقال ایدر
مثلا تبعه دولت علیه دن بر غیر مسلم اجار تینلو بر وقف عقاره
متصرف ایکن فوت اولوب ایکی نفر غیر مسلم اوغلنی ترک ایدوب
فقط انردن بریسی تبعه دولت علیه دن و دیگر ی تبعه اجنبیه دن
بولنسه اول عقار مستقلاً تبعه دولت علیه دن اولان اوغلنه
انتقال ایدر

یوقسه دیگر اوغلی تبعه اجنبیه دن بولندیغی ایچون اول عقارک
نصف حصه سی محلول اولماز

کذلک اجار تینلو بروقف عقاره متصرف اولان کیمسه بی مثلاً
اوج نفر اولادندن بری انتقالدن محرومیتی موجب قتل ایله
قتل ایلسه دیگر ایکی نفر ولدی اول عقاری انتقال عادی یه بناءً
ضبط ایدر لر

یوقسه برنفر ولدی قاتل بولندیغیچون اول عقارک ثلث حصه سی
محلول اولماز

فصل ثالث

فراغ قطعی بیاننده در

۱۹۸ (مسئله)

علی العموم اجار تین صورتیه تصرف اولنان مسقفات و مستغلات
موقوفه نك متصرف لری اول مسقفات و مستغلاتی کرک بدل
مقابله سنده و کرک مجاناً آخره فراغ ایده بیلور لر

۱۹۹ (مسئله)

فراغ ایجاب و قبول ایله منعقد اولور

فقط مفروغ به قننی و قفدن ایسه فراغک صحتتده اول وقفک متولیسنک اذنی لاحق اولمق شرط اولوب بلا اذن المتولی وقوعبولان فراغ صحیح و معتبر دکلدر

یناءً علیه بلا اذن المتولی وقوعبولان فراغدن فارغ ایله مفروغ لهدن هر قنغیسی مراد ایتسه رجوع ایده بیلور

ومفروغ له وفات ایدر ایسه مفروغ بهه فارغ متصرف اولور فارغ وفات ایتش ایسه مفروغ به انک اصحاب انتقالدن اولان ورثه سنه انتقال ایدر

اصحاب انتقالدن ورثه سی یوغیسه محلولاً وقفی چابنه عائد اولور

والحاصل بلا اذن المتولی فارغ ایله مفروغ له بینلرنده وقوعبولمش اولان فراغ کآن لم یکن حکمنده در

۲۰۰ (مسئله)

برکیمسه مسقفات و مستغلات موقوفه دن اجارتین صورتیه متصرف اولدینی بر عقاری اذن متولی ایله دیکرینه قطعاً فراغ ایدوب لکن هنوز سند تحریر اولنماسه مجرد سند تحریر اولنمدی دیو فراغدن رجوع ایده مز

۲۰۱ (مسئله)

شرط لاحق عقد سابقه ملتحق اولماز بئاًً علیه برکیمسه اجارتین ایله تصرفنده اولان وقف عقاری شو قدر غروش بدل مقبوض مقابله سنده اذن متولی ایله آخر

کمسنه به بلا شرط قطعياً فراغ ایتدکدن برمدت صکره مفروغ له فارغه هر نه زمان بدل فراغی بکا ادا ایدر ایسه ک بندخی اول عقاری سکا رد و فراغ ایدرم دیو وعد ایدوب اولوجهله برسند ویرسه بیله مفروغ له وعد مذکورینی ایفایه مجبور دکلدر یعنی مفروغ له اول عقاری وعدی وجهله بالرضا فارغ رد و فراغ ایدر ایسه فیه ایتدیکی حالده طرف حاکمدن مفروغ لهه جبر اولنه مز

اما فراغدن مقدم فارغ ایله مفروغ له بینلرنده بروجه مشروح بر مقاوله جریان ایدرک انک اوزرینه فراغ وقوعبولمش ایسه او صورته فارغ بدل فراغی مفروغ لهه ادا ایلدیکی حالده مفروغ له بر موجب مقاوله مفروغ بهی فارغه رد و فراغه مجبوردر

۲۰۲ (مسئله)

برکیمسه اجارتین ایله تصرفنده اولان وقف عقارینی مجاناً و بلا شرط دیگر کمسنه به اذن متولی ایله فراغ ایتدکدن صکره فارغ مجاناً فراغنه نادم اولوب مفروغ لهدن بدل مطالبه سنه و یا خود مفروغ لهدن اول عقاری استرداد ایتکه صلاحیتی اوله مز

کذلک برکیمسه اجارتین ایله تصرفنده اولان وقف عقاری صحتمنده اذن متولی ایله مجاناً آخره فراغ ایدوب بعده اصحاب انتقالدن کمسنه سی اولمدیغی حالده وفات ایتسه متولی وقفک مفروغ بهه مداخله به و یا خود مفروغ لهدن معجله طلب ایتکه صلاحیتی اوله مز

٢٠٣ (مسئله)

فارغك عاقل وبالغ اولسى شرطدر
بناءً عليه صغیر ویا مجنون ویا معتوهك فراغی صحیح و معتبر دكلدر

٢٠٤ (مسئله)

فراغده فارغك رضاسی شرطدر
بناءً علیه اكراه معتبر ایله وقوعبولان فراغ صحیح دكلدر

٢٠٥ (مسئله)

اجار تینلو مسقفات و مستغلات موقوفهده مبادلهً فراغ جائزدر
مثلا بر کیمسه بالا جارتین تصرفنده اولان وقف منزلی دیگرک
کذلاک اجارتین ایله تصرفنده اولان وقف منزل مقابله سنده
فراغ ایلسه فراغ جائز اولور
فقط مبادلهً فراغ اولنان منزل لر بشقه بشقه و قفلردن ایسه او
وقفلردن هر برینک متولیسى طرفندن فراغه اذن ویرلمک
مبادلهً فراغك صحتنده شرطدر

٢٠٦ (مسئله)

بر کیمسه اجارتین ایله تصرفنده اولان وقف عقاری حاکم
حضورنده دیگر کیمسه یه فراغ ایدوب فراغی حاوی حاکم
طرفندن حجت تنظیم اولنوب لکن فراغ مزبوره اول و قفك
متولیسنك اذنی لاحق اولماسه فراغ صحیح و معتبر اولماز
فقط بر محاکمه نك نتیجه سنده طرفین متخاصمیندن برینک بالا جارتین
تصرفنده اولان وقف عتبارك آخره فراغی لازم کلدیکی حالده

فصل مخصوصنده بیان اولنه جتی مسائله توفیقاً طرف حاکم دن
بر کیمسه لاجل المصلحه، موقتاً قائم مقام متولی نصب اولنه رق
فراغ انک اذنیله اجرا اولنور ایسه او صورتده صحیح و معتبر
اولور

۲۰۷ (مسئله)

بو کیمسه اجار تین ایله تصرفنده اولان بر وقف عقاری آخر
کسنه یه فراغه تعهد ایدوب بعده تعهد مذکور دن رجوع ایله
متولی حضورنده فراغی تقدیر دن امتناع ایلسه او کیمسه فراغه
جبر اولنه مز

۲۰۸ (مسئله)

بر کیمسه اجار تین ایله تصرفنده اولان وقف عقاری آخر کسنه یه
فراغ ایتمک اوزره اول کسنه ایله مقاوله ایتدکده طرفیندن
هر قنغیسی اول مقاوله دن رجوع ایده جک اولور ایسه دیکرینه
پشیمانلق نامیله شو قدر مبلغ ویرمک اوزره تعهد ایلسه لر اول
تعهدک حکمی یوقدر

بناء علیه طرفیندن بری اول مقاوله دن رجوع ایتسه پشیمانلق
نامیله دیکرینه اول قدر مبلغ ویرمک اوزره حکم اولنه مز

فصل رابع

فراغ مریض حقنده در

۲۰۹ (مسئله)

بر کیمسه بالاجار تین تصرفنده بولنان بر وقف مستغلی مرض

موتنده اذن متولیه آخره فراغ ایدوب وفات ایلسه نظر اولنور
اگر او کیمسه نك اصحاب انتقالدن ورثه سی موجود ایسه فراغ
صحیح و معتبر اولور و اگر اصحاب انتقالدن ورثه سی موجود
دکلسه او صورتده فراغ صحیح و معتبر اولمیوب فراغ اولمش
اولان مستغل محلول اولوق اوزره طرف وقفه عائد اولور
بوصورتده مفروغ له فارغه بدل و یرمش ایسه اول بدلی فارغك
ترکه سندن استیفا ایدر

۲۱۰ (مسئله)

برسنه بی متجاوز برمرض مزمنه مبتلی اولان کیمسه حالی معتبر
ومرضی مشدد اولدقدن صکره بالا جارتین تصرفنده اولان وقف
عقاری اذن متولی ایله آخره فراغ ایدوب بعده برقاچ کون
ایچنده اصحاب انتقالدن وارثی اولمدیغی حالده وفات ایتسه فراغ
مذکور صحیح اولماز

بناءً علیه اول عقار محلول اوله رق وقفنه عائد اولور
اما حالی معتبر مرضی مشدد اولازدن مقدم فراغ ایتمش ایسه او
صورتده فراغ صحیحدر

۲۱۱ (مسئله)

برکیمسه اجارتین ایله تصرفنده اولان وقف مستغلی اصحاب
انتقالدن اولان ورثه سندن برسنه مرض موتنده اذن متولیه
فراغ ایلسه فراغ مذکور صحیح و معتبردر
بناءً علیه بوصورتده اصحاب انتقالدن اولان سائر ورثه مجرد

فراغ مزبور مرض موده وقوعبولش اولمغله انى طوتمايزديو
مفروغ بهه مداخله ايده مزلر

مثلا اوچ نفر ولدى بولنان كيمسه بالاجارتين تصرفنده اولان
وقف عقارى مرض موتنده اتلردن برينه اذن متولى ايله فراغ
ايتدكدن صكره وفات ايتسه ديكر ايكي نفر ولدى اول عقاره
مداخله ايده مزلر

۲۱۲ (مسئله)

برمريض اجارتين ايله تصرفنده اولان وقف عقارى آخره
فراغ مراد ايتدكده اصحاب انتقالدن اولان ورثهسى او مريضى
فراغدن منع ايده مز

۲۱۳ (مسئله)

اصحاب انتقالدن كمسنهسى اولميان برمريض بالاجارتين تصرفنده
اولان وقف عقارى آخره فراغ مراد ايتدكده متولى وقف
جائز كه آنك مرضى مرض موتدر بناءً عليه كسب
عافيت ايتدكجه فراغه اذن ويرم ديو اذن ويرمكدن امتناع
ايده مز

چونكه برمريضك مرض موت اولمى مريضك وفاتيله تحقق
ايدر قبل الوفات تحقق ايده مز

فقط مريض بعدالفراغ مبتلى اولديغى مرضدن افاقت بولمقسزين
وفات ايدوبده اول مرضك مرض موت اولديغى تحقق ايدرك

فراغك عدم صحتی تبین ایدرایسه اولخالده متولی وقف مفروغ له
 یدینه فراغه اذنی حاوی سند ویرمش اولسه بیله مفروغ بهی
 محلول اولمق اوزره مفروغ لهك یدندن نزع ایدر بوصورته
 مفروغ له فارغه بدل فراغ ویرمش ایسه اول دخی بدل فراغك
 ترکه سندن استیفا ایدر

فصل خامس

ولی ووصینك فراغ و تفرغی حقنده در

۲۱۴ (مسئله)

صغیرك بالاجارتین تصرفنده اولان وقف عقار خراب اولوبده
 حاصلی خرجنه وفا ایتمك ویاخود صغیرك ضرورت نفقه سی
 بولمق کبی مسوغات شرعییه بناء اول عقارك آخره فراغی صغیر
 حقنده موجب خیر و منفعت اوله جنفی و بدل مثلی عندالحاکم ارباب
 وقوفك اخباریله تبین ایتدیکی حالده اذن حاکم وراى متولیه صغیرك
 محمود الحال اولان ولیسی ویاخود وصی مختار ویا منصوبی اول
 عقاری بدل مثلیله آخره فراغ ایدر بیلور

بوصورته ولی ویا وصی اول عقاری بدل مثلیله آخره فراغ
 ایتدکدنصکره صغیر بالغ اولسه اول عقاره مداخله ایدر
 اما مسوغ شرعی موجود اولمدینی تقدیرجه ولی ویا وصی اول
 عقاری آخره فراغ ایدر

ایتمش اولسه صحیح و معتبر اولماز

بناء علیه بوصورته صغیر بعدالبلوغ اول عقاری بارای متولی

مفروغ لهدن استرداد ایده بیلور
مجنون ایله معتوه بو حکمده صغیر کییدر
(مسئله) ۲۱۵

اجارتینلو بر وقف عقارک صغیر ایچون تفرغی صغیر حقنده
موجب خیر ومنفعت اوله جنی تحقق ایدر ایسه ولی ویا وصیسی
اول عقاری اذن حاکم ورأی متولی وبدل مثلی ایله صغیر ایچون
تفرغ ایده بیلور
مجنون ایله معتوه بو حکمده صغیر کییدر
(مسئله) ۲۱۶

بر صغیرک وصیسی اول صغیرک بالاجارتین تصرفنده اولان وقف
عقاری نفسیچون تفرغ ایده مز
فقط وصی اول عقاری مسوغ شرعی یه بناء رأی حاکم وبدل
مثلی واذن متولی ایله آخر کیمسه یه فراغ ایتدکدنصکره اول
عقاری او کیمسهدن نفسیچون تفرغ ایده بیلور
ولی دخی بو حکمده وصی کییدر

استطراد

(مسئله) ۲۱۷
صغیرک بالاجارتین تصرفنده اولان وقف عقار تعمیره محتاج
اولدقده بلا تعمیر اول عقارک علی حاله ابقاسی بالکیله خرابیتی
منتج اوله رق صغیر حقنده موجب مضرت و صغیرک مالندن

تعمیری صغیر حقننده جانب منفعت اوله جنی تحقق ایلسه ولی
ویا وصیسی اول عقاری اذن حاکمه صغیرک مالندن قدر معروف
مبلغ صرفیله تعمیر ایدر

بو صورتده صغیر وفات ایلسه ورثه سی ولی ویا وصینک بروجه
محرر وقوعبولان مصروفنی قبول ایتمز دیه منزل
مجنون ایله معتوه بو حکمده صغیر کییدر

فصل سادس

شرط ایله فراغ حقننده در

۲۱۸ (مسئله)

عقد بیعی افساد ایدن شرطلر عقد فراغی دخی افساد ایدر
شویله که فارغ حضور متولیده بالاجارتین عهده سننده اولان
وقف عقاری فراغ ایدر اولدقده مفروغ لهک قبولنه مقارن
اوله رقی شرط مفسد ایله فراغ ایدوب متولی دخی اول شرطه
مشروط اولدینی حالدله فراغه اذن ویرسه اول فراغ فاسد
اولور

اما فارغ ایله مفروغ له بر شرط مفسد ایله فراغی ینلرنده مقاوله
ایدوب بعده حضور متولیده شرط مذکوردن بحث ایتمه رک
فارغ قطعاً فراغ ایدوبده متولی دخی قطعی اولمق اوزره اول
فراغه اذن ویرسه اول فراغ فاسد اولماز
فارغ ایله مفروغ لهک کندی ینلرنده جریان ایدن مقاوله
کان لم یکن حکمنده در

۲۱۹ (مسئله)

اولنجه دكين بسلمك شرطى مجاناً فراغى افساد ايتمز شويله كه بر كيمسه اجار تين ايله تصرفنده اولان وقف عقارى اولنجه دكين كندوسنى بسلمك شرطيله فراغ و مفروغله دنى اول شرطله فراغى قبول ايدوب متولى دنى اول شرطله

اوله رق فراغه اذن و يرسه فراغ صحيح و شرط معتبر اولور بناءً عليه بوصولته مفروغله فراغى بسلمكه راضى ايكن فارغ فراغدن رجوع ايدوب مفروغ بهى مفروغ لهدن استرداد ايدمه من اما مفروغله فراغى بسلميه رك شرط مذكوره رعايت ايتماسه او صورتده فراغدن رجوع ايله مفروغ بهى بارأى متولى مفروغ لهدن استرداد فارغك صلاحيتى واردر [*]

[*] مقدما على العموم فراغى بيعه قياس اولنه رق اولنجه دكين كوروب كوزتمك شرطى شرعاً بيعى مفسد اولديغندن فراغ حقتده دخی مفسد اعتبار اولنه رق شرط مذكور ايله وقوع بولان بالمله فراغلك فسادی طرفنه كيدلمكده ايسه ده بلا بدل مجاناً وقوع بولان فراغلك بيعه قياسدن هبه يه قياسى دها اولى و انسب اولديغندن مجله احكام عدليه نك (۸۵۵) ماده سى منظوقنجه شرط مذكور هبه يا مفسد اولديغنى كې مجاناً فراغى دخی مفسد اولماسى و بعدما شرط مذكور ايله مجاناً فراغ وقوعنده سندات اداره سنجه قبول اولنه رق اول وجهله سنداتده درج اولنمى حقتده فى ۲۸ رجب سنه ۹۶ تاريخنده اراده سنیه شرفصدور ايتشد

فصل سابع

خيار عيب و خيار رؤيت و غبن فاحش و تغير حقنده در

۲۲۰ (مسئله)

اجارتينلو وقف عقارك فراغنده خيار عيب و خيار رؤيت
جريان ايدر

شويله كه بر كيمسه آخردن تفرغ ايلديكي وقف عقارده شرعآردى
موجب بر عيب قديمه واقف اولسه اول عقارى خيار عيب ايله
بارأى متولى فارغه رد ايدر

كذلك بر كيمسه كور مكسزىن آخردن تفرغ ايلديكي وقف عقارى
كورنجيه دكين مخيردر كورد كده ديلىسه بارأى متولى فراغى
فسخ ايدر و ديلىسه قبول ايدر

۲۲۱ (مسئله)

اجارتينلو مسقفات و مستغلات موقوفه نك فراغنده بلا تغير غبن
فاحش و قوعبولسه مغبون اولان طرف كرك فارغ و كرك
مفروغله اولسون فراغى فسخ ايده مز

فقط بر صغيرك بالاچارتين عهده تصرفنده اولان وقف عقارى
ولى و يا وصيسى ولو بلا تغير بدل مثلندن نقصان فاحشله
ناقص بر بدل مقابله سنده فراغ ايلسه فراغ صحيح اولماز

(۸)

بناء عليه صغير بالغ اولدقده اول عقارى استرداد ايدہ بيلور
 معتوه ايله مجنون بو حکمده صغير کيدير
 كذلك اجارتيںلو بروقف عقارى متولىسى ولو بلا تفرير بدل
 مثلندن نقصان فاحشه ناقص بدل مقابله سنده تفويض ايلسه
 تفويض صحيح اولماز
 كذا وكيل بالفراغ ولو بلا تفرير بدل مثلندن نقصان فاحشه
 فراغ ايلسه فراغ صحيح اولماز
 نته کيم فصل مخصوصنده کلور
 ۲۲۲ (مسئله)

فارغ ايله مفروغ لهدن برى ديکرىنى تفرير ايدوبده فراغده
 غبن فاحش اولديغى ظاهر و متحقق اولسه مغبون اولان طرف
 رآى متوليله فراغى فسخ ايدہ بيلور
 مثلا برکيمسه ديگر کيسنه يه « فلان محله دبالا جارتين تصرفده اولان
 مغازه بهر شهر بشيوز غروشه ايجار اولنور » انك بدلى مثلى
 بريوك غروشدر انى سكا فراغ ايديم ديکله اول کيسنه دنى انك
 افادسنه اعتماداً اول مغازه يى بريوك غروشه اندن بارأى متولى
 تفرغ ايدوب بعده اول مغازهنك اوچيوز غروشه ايجار اولنمقده
 اولديغى و حين فراغده بدل مثلى آنجق يتمش بيك غروش
 ايدوکی تين ايلسه مفروغ له رآى متوليله فراغى فسخ ايدوب
 ويرمش اولديغى بدلى فارغدن استرداد ايدر
 كذلك اجارتيں ايله برعقاره متصرف اولان ساده دل کيمسه يه
 خطاباً ديگر کيسنه اول عقارك بدل مثلى آنجق اللى بيك

غروشد زياډه ډكلدر انى مبلغ مذبورمقابله سنده بكا فراغ ايله
 ديو او كيمسه يي اقناع ايتكله او دځنى اول عقارى اللى بيك
 غروشه اذن متولى ايله او كسنه يه فراغ ايتدكډنصكره حين
 فراغده اول عقارك سكسان بيك غروش بدل مثلى اولدينى
 بيغرض ارباب وقوفك شهادت موثوقه سيله تين ايدرك فراغده
 تغير وغبن فاحش اولدينى ظاهر اولسه فارغ باراى متولى
 فراغى فسخ و بدلى مفروغ لهه رد ايدوب مفروغ بهى مفروغ
 لهدن استرداد ايدر

فصل ثامن

بدل فراغ واستحقاق حقنده در

۲۲۳ (مسئله)

بركيمسه اجار تينلو مستغلات موقوفه دن بر عقارى
 شو قدر غروش بدل و يرمك اوزره ديكر كسنه يه اذن متوليله
 فراغ و تسليم ايدوب مفروغ له بدل فراغى و يرماسه فارغ بدل
 فراغى مفروغ لهدن طلب و دعوى ايدوبيلور

بو صورتده مفروغ له بدل فراغى ادا ايتكسزىن وفات ايتسه
 فارغ بدل فراغى مفروغ لهك تركه سندن طلب واخذ ايدوبيلور

۲۲۴ (مسئله)

بدل فراغ احوال ساثره كې موروث اولور
 شويله كه بر كيمسه اجار تين ايله تصرفنده اولان بروقف عقارى
 شو قدر غروش بدل تسميه سيلاه فراغ و تسليم ايدوب اكن بدل

مذكوری مفروغ لهدن قبض ایتمكسزین فارغ وفات ایلسه اول بدل مفروغ لهدن قبض ومتوفانك تركهسنه ادخال اولنه رق علی مافرض الله بین الورثه تقسیم اولنور

بناءً علیه فارغك اصحاب انتقالدن اولان ورثه سی اجارتینلو عقارات موقوفه ده بدل فراغ عقارات مذكوره کبی یالکنز بزه انتقال ایدر دیو اصحاب انتقالدن اولمیان ورثه بی اول بدلدن حصه المقدن منع ایده مز .

والحاصل بدل فراغ متوفانك تركهسندن معدود اوله رق انك سائر اموال متروکه سی حقنده جاری اولان احکام شرعیه تامیله بدل فراغ حقنده جا ریدر [*]

[*] اجارتینلو مسغفات ومستقلات موقوفه ده اولان حق تصرفی فراغده اعتیاضك یعنی عوض وبدل اخذینك جائز اولوب اولمامسندہ بین الفقها اختلاف وقوعبولوب مقدملری عدم جوازہ قائل اولان فقهانك قولیله عمل اولنه رق بدل دعواسنك عدم استماعیله حکام طرفندن حکم اولتمقده ایدیسه ده مؤخرأً اعتیاضك جوازینہ قائل اولان فقهانك قول شریفلری ناسه ارفن ومصلاحت عصره ارفق ایدوکی بوندن اون ایکی سنه اقدم مقام مشیخت اسلامیه دن عتبه علیای جناب ملوکانیه لدالعرض قول ثانی موجبینجه عمل وحکم اولتمق اوزره اراده سنیه شرفصدور ایتمش اولمغله ممالك محروسه شاهانه ده بولنان بالجمله حکام قول ثانی موجبینجه حکمه مأمور اولشلردر

بناءً علیه حکام قول اول موجبینجه حکم ایتسه لر حکملری نافذ اولماز

(مسئله) ۲۲۵

بر کیمسه نك آخردن بدل مقابله سنده تفرغ ایتش اولدینی اجارتینلو
وقف عقارک بر مقدارینه مستحق ظهور ایدوب بعد الاثبات
اول مقدار مستحقه حکم اولنسه مفروغ له اول عقاری رأی
متولیه فارغه رد ایدوب بدلی فارغدن استرداد ایدر

(مسئله) ۲۲۶

بر وقفک متولیس بر عقاری کندوسنک متولی اولدینی وقفک
مستغلاتندن اولمق اوزره شوقدر اچه اجاره معجله مقبوضه
وشوقدر اچه اجاره مؤجله ایله بر کیمسه به تفویض ایتد کدنصکره
دیگر کمنسه ظهور ایدوب اول عقار بنم ملکمدردیو دعوی
ومدعاسنی اثبات ایدوب بعد الحلف اول عقار مستحقه حکم اولنسه
او کیمسه ویردیکی معجله بی متولیدن استرداد ایدر

فصل تاسع

تقسیم ومهایاة وافراز حقننده در

(مسئله) ۲۲۷

اجارتین صورتیه مشترکاً تصرف اولنور وقف عقارده بین -
الشركا تقسیم جائزدر
فقط ایکی شرطله مشروطدر
اولکیسی اول عقارک قابل تقسیم اولسی یعنی اول عقار تقسیم

اولندقدہ شرکادن ہر برینہ اصابت ایده جک حصہ ایله انتفاع ممکن اولمسیدر

ایکنجیسی تقسیمک وقف حقندہ انفع اولمسیدر
بناءً علیہ اجارتینلو وقف عقارده قابل تقسیم اولمیان و یاخود
قابل تقسیم اولوبده تقسیمی وقف حقندہ مضر بولنانلرک تقسیمی
صحیح اولماز

بوشرطلر تحقق ایتدکندنصکره تقسیمک اذن متولیلہ اولمسی
دخی شرطدر

بناءً علیہ اجارتینلو عقارات موقوفه ده بلا اذن المتولی وقوعبولان
تقسیم صحیح ومعتبر دکلدر

۲۲۸ (مسئله)

تقسیمک وقف حقندہ مضر تی تقسیم اولنان وقف عرصه نك
بر مقدار علی بعدالتقسیم طریقسز قالمق و یاخود بروقف عقار
کبیر قطعات صغیره یه تقسیم اولندیغی تقدیرجه حسب الواقع
اول عقارک شرفی زائل اوله رق واردات قدیمه سی تدنی ایتمک
کبی شیلدر

۲۲۹ (مسئله)

قابل تقسیم و تقسیمی وقفی حقندہ نافع اولان اجارتینلو مشترک
وقف عقارده جبراً تقسیم جریان ایدر

شویله که اجارتینلو مشترک بروقف عقارده حصه دارلردن
بعضیسی تقسیمه طالب اولوب بعض دیگر ی تقسیمدن امتناع

ايتدكده حاكم ابنيه احوالنه وقوف تامى اولان كيمسه لر معرفتيله طرفين ومتولى حضور لر نده اول عقارك ابنيه وعرصه سنى كشف وتقويم ايتديرر لى الكشف اول عقارك وقفه نافع صورتده بين الشركاء قابل تقسيم اولديغى ارباب وقوفك شهادت لريه تحقق ايدر ايسه او صورتده حاكم تقسيمدن امتناع ايدنلك رضاسنه باقيه رق اول عقارى راي متولى ايله حصه دارلر بيننده حصه لرينه كوره باقرعه تقسيم وهر برينك حصه سنى علامات فاصله وضعيله تعيين وتفريق ايدر

۲۳۰ (مسئله)

مشترکاً تصرف اولنور اجار تينلو عقارات موقوفه ده حصه دا - راندن بعضيسى صغير ويا مجنون ويا معتوه بولنسه ولى ويا وصيلرى معرفتيله تقسيمى اجرا اولنور

فقط بو تقسيمك وقف حقنده انفع اولمسيه برابر صغير و مجنون ومعتوه حقلر نده دخى انفع اولمسي لازمدر

۲۳۱ (مسئله)

اجار تين صورتيله مشترکاً تصرف اولنان كدكات موقوفه نظاماً تقسيمى قبول ايتمز

كذلك اجار تينلو بروقف عقار دروننده مستقر وقف كدك بولنور ايسه اول كدك با اراده سنیه وبا معرفت متولى لغو ويا خود بالرضا حصه دارلردن برينك حصه سنه قصر ايدلمدكجه اول كدكك مستقر فهى اولان عقارك تقسيمى نظاماً ممنوعدر

۲۳۲ (مسئله)

متعدد اجارینلو عقارات موقوفه مشترکده جبراً قسمت جمع جاری اولمز

مثلاً ایکی کیمسه ایکی قطعه اجارینلو وقف عقاره اشتراکاً و سویاً بالا جارتین متصرفلر ایکن حصه دارلردن بری اول عقارلردن بریسی کندویه و دیکری دیکرینه ویرلمک اوزره قسمت جمع ایله قسمته طالب اولوبده دیکری بوتقسیمی قبولدن امتناع ایلسه حاکم بوتقسیمی قبول ایتمک اوزره امتناع ایدن حصه داره جبراًیده مز

۲۳۳ (مسئله)

قسمتده عدالت شرطدر

شویله که کرک قسمت رضا و کرک قسمت قضاده حصه دارلردن هر برینه تعیین اولنه جق حصه کندوسنک مقسومده اولان استحقاقنه معادل اولوب نقصان فاحش ایله ناقص اولماق لازمدر

بناءً علیه مشترک اجارینلو عقارات موقوفه یی حصه دارلر کرک حکم حاکمه و کرک بالتراضی اذن متولی ایله اقتسام ایتدکدنصکره ایچلرندن بریسی کنندی حصه سننده غبن فاحش وقوعبولمش اولدیغنی ادعا و اثبات ایدر ایسه قسمت نقض اولنور فقط حصه دارلر بعدالتقسیم تقسیمه متعلق دعوادن یکدیگرینی قبولی حاوی ایراد ایدر ایسه اوصورتده غبن دعواسی استماع قانماز شوقدر وارکه حصه دارلر ایچنده صغیر و محنون و معتوه کبی قاصرین بولنوبده ولی و یا وصیلری معرفتلیله تقسیم اولندقدده

ولى ويا وصى بروجہ مشروح ابرا ایتسہ بیلہ قاصرینک حصہ لرنده
غبن دعواسنک استماعنه مانع اولماز
چونکہ اولیا و اوصیانک قاصرین حقلرنده ابرالری صحیح دکدر
۳۳۴ (مسئله)

نقد علاوه ایدلمکسزین قسمت عادله ایله تقسیمى قابل اولیمان
اجارتینلو مشترک وقف عقارک حصہ دارلر بیننده بالتراضی اذن
متولی ایله تقسیمى جائز ایسه ده امتناع صورتنده تقسیمه جبر
اولنه من

مثلا ایکی کیمسه نك شایعاً و سویاً بالاجارتین تصرف لرنده اولان
مشترک وقف منزلك تقسیمنده بر حصه نك ابنیه سنک قیمتى آخر
حصه ابنیه سنک قیمتدن زیاده اولوبده قیمتى زیاده اولان حصه بی
آلق ایستیان شریک دیکرینه لاجل المعادله سکا شو قدر اچمه
بدل و یروب اول منزلى تقسیم ایدلم دیدده دیکریدنخی راضی
و تقسیم وقف حقنده نافع اولدینى تقدیرجه اول منزلى بارای
متولی تقسیم ایدمه بیلورلر

اما حصه دارلردن برینک امتناعی صورتنده بروجہ محرر تقسیمه
طرف حاکمدن دیکرینى جبر اولنه من

۲۳۵ (مسئله)

تقسیمى قبول ایتمیان و یا خود ایدوبده تقسیمى وقف حقنده مضر
اولان اجارتینلو مشترک مستغلات موقوفه دن بین الشرکا شایعاً
تصرف خصوصنده دعوی و نزاع وقوعه بولوبده شرکادن بعضیسی
مهاياة طلب و بعض دیکرینى امتناع ایتدکده حاکم امتناع ایدن

طرفك رضاسنه باقيه رق رأى متولى ايله بروجه مهैयाة تصرف
اولئق اوزره حكم ايدر [*]

۲۳۶ (مسئله)

قبل المهैयाة مرور ایدن مدت مهैयाة نوبته محسوب ايديله من
مثلا ايكي كيمسه على الاشتراك اجار تينلو بروتف خانه يه متصرفلر
ايكن انلردن بريسي بر مدت اول خانه ده بلامهैयाة مستقلاً ساكن
اولد فنصكره بالتراضى وياخود حكم حاكم ورأى متولى ايله عقد
مهैयाة ايديلوب نوبت تصرف بروجه محرر مستقلاً ساكن اولان
حصه داره كلد كده اوبرى اكا قبل المهैयाة ساكن اولديغلك مدتى
نوبته محسوب ايدر م ديوانى نوبتى تصرفدن منع ايدمه من

۲۳۷ (مسئله)

مهैयाتلك لازم اولمسيچون متولينك رأى منضم اولمق لازمدر

[*] مقدملى اجار تينلو مسققات ومستققات موقوفه مشتركه ده مهैयाة جريان
ايتامكده ايدى بوايسه شركا بيننده برچوق منازعات و مخاصماتى داعى بولنديغندن
تقسيمى قابل اولميان وياخود تقسيمى وقف حنده مضر بولنان مسققات ومستققات
موقوفه مشتركه نك شايعاً ومشترکاً تصرفى خصوصنده بين الشركا دعوى
وزراع وقوعبولوبده شركادن بعضيسى مهैयाة صورتيله تصرفه طالب وبعض
ديكرى امتناع ايتدكده مسققات ومستققات مذكوره ده بارأى متولى حكماً
مهैयाتلك اجراسى موافق حال ومصاحت اولمغله اولوجوله عمل وحكم اولمسي
حقنده اراده سنیه استحصالى لزومنى مجله جمعيت علميه سى بامذكره مقام سامى
فتوا پناهى يه افاده ايدوب مقام شار الهدن دخى عتبه ملوكانه يه لى العرض
موجبجه عمل اولئق اوزره بيك ايكوز طقسان التى سنه سى شعبانك
غرمسى تاريخنده اراده سنیه شرفصدور ايتمشدر

بناء عليه بلارأى المتولى بين الشركا بالتراضى عقد ايدلان مهاياتده
لزوم يوقدر يعنى شريكردن هر قنغيسى مراد ايتسه ديكر شريك
رضاسى اوليه رق خود بخود او مهاياتى فسخ ايد بيلور
(مسئله) ۲۳۸

اجارتينلو عقارات موقوفه ده افراز جائزدر
شويله كه بر كيمسه اجارتين ايله تصرفنده اولان وقف عقارك
بر مقدارينى تبعوض وتفريق ايله كندى تصرفنده ابقا ايدوب
ماعداسى آخره فراع ايد بيلور
افرازك صحتى ذكرى آتى ايكي شرطك بولمسنه متوقفدر
اولكيسى افراز اولنه جق محلك هر بريله آروجه انتفاع ممكن
اولسى ايكنجيسى افرازك وقف حقنده انفع اولمسيدر
افرازده دخى اذن متولى شرطدر
بناء عليه بلا اذن المتولى وقوعبولان افراز صحيح ومعتبر دكلدر
(مسئله) ۲۳۹

بر مقدار حصه سى محلول اولان اجارتينلو وقف عقارده حصه
محلوله يي معجله مثليه سيله حصه دارى تفوضدن امتناع ايدوب
مشترك اوله رق حصه محلوله يي معجله مثليه سيله تفوضه دخى
طالب بولنماغله حصه محلوله نك افرازى قابل و مفرز اولديغى
حاله آخره تفويضى وقف حقنده تافع اولسه متولى حصه
محلوله يي افراز ايدوب معجله مثليه سيله آخره تفويض ايد بيلور

فصل عاشر

بالاجارتین مشترکاً تصرف اولنان عقارات موقوفه‌یه دائر
بعض مسائل حقننده در

۲۴۰ (مسئله)

ایکی کیمسه اجارتینلو بروقف عقاره علی‌الاشترک‌شایعاً متصرفلر
ایکن انلردن بریسی اول عقاردن حصه‌کی بکا فراغ ایله ویاخود
اول عقاردن نم حصه‌می تفرع ایله دیو دیکرینه جبر ایده‌منز
فقط انلردن قنغیسی دیلر ایسه حصه‌سنی دیله‌دیکی شخصه فارغ
اوله بیلور

دیکر حصه‌دارانک فراغنه مانع اوله‌منز
حصه‌دار ایکیدن زیاده اولدینی صورتده دخی حکم بو منوال
اوزره در

۲۴۱ (مسئله)

اجارتینلو اوقافده شفعه جاری اولماز
بناء‌علیه مشترکاً تصرف اولنمقده اولان اجارتینلو عقارات
موقوفه‌ده شریکلردن بری حصه‌سنی دیکر شریکنک اذنی
اولمقسنین آخره فراغ ایده بیلور
بعدالفراغ دیکر شریکنک مجرد حصه‌دار اولمامغله مفروغ لهک
ویرمش اولدینی بدل فراغی مفروغ لهه ویروب اول حصه‌نی
مفروغ لهدن بلا رضاء تفرغ ایدرم دیه‌منز

كذلك ايكي كيمسه اجار تين ايله بروقف عقاره شايعاً ومشترکاً
متصرفلر ايکن انلردن بريسي اصحاب انتقالدن کسنه سي اولماديغي حالده
وفات ايدوب اول عقاردن حصه سي محلول اولدوقده متولى حصه
محلولة بي معجلهء مثليه سيله آخره تفويض ايلسه ديگر حصه دار
مجرد شريك اولمامغله متفوضك ويرمش اولديغي معجله بي كندى يه
ويروب اول حصه بي بلا رضاء اندن تفرغ ايدر مديه من
فقط ايراد نوعندن اولميان اجار تينلو وقف مساكن ومنزلده
حصهء محلولة حصه دارى طالب ايکن ديگره تفويض اولنماق
وحصه داره بعض تنزيلات اجرا ايدمك نظامى اقتضاسندندر
۲۴۲ (مسئله)

اجار تينلو مشترك بروقف عقارك متصرفلرندن بري شريكنك
امرى اولمقسز ين اول عقارى خود بخود كندى مالندن اچه صرفيله
تعمير ايلسه مصروفندن شريكنك حصه سنه اصابت ايدن مقدارى
آندن مطالبه ايده من
فقط شريكنك بشرط الرجوع امر ايله تعمير ايتش ايلسه اوصورتده
شريكنك حصه سنه اصابت ايدن مقدارى آندن مطالبه ايده بيلور
۲۴۳ (مسئله)

قابل قسمت اولميان ويا خود تقسيمى وقف حقننده مضر بولنان
اجار تينلو مشترك بروقف عقار خراب اولوب حصه دارلردن
برى مصروفى معجله يه محسوب اولمق اوزره كندى مالندن پاره
صرفيله تعمير ايتك استيوب ديگر حصه دارلر بروجه محرر تعميردن

امتناع ایلسه لر تعمیره طالب اولان حصه دارلر حاکمه مراجعت ایدر
 حاکم دخی رأی متولی ایله اول عقاری وجه مشروح اوزره
 تعمیر و مصارف تعمیریه دن سائر حصه دارلرک حصه لرینی اول
 عقارک اجر تندن استیفا ایتمک اوزره تعمیره کندویه اذن ویرر
 بعدالاذن کنندی مالندن قدر معروف مبلغ صرفیله اول عقاری
 وجه مشروح اوزره تعمیر ایدن حصه دار مصارف تعمیریه دن
 سائر حصه دارلره اصابت ایدن مقداری استیفا ایدنجه یه دکن اول
 عقاری ایجار و اجرتی اخذ ایدر

فصل حادی عشر

فراغ بالوفا واستغلاله دائردر

۲۴۴ (مسئله)

بر کیمسه بالاجارتین تصرفنده اولان وقف مستغلی دیی مقابله -
 سنده وفاء فراغ ایده بیلور
 وفاء فراغده دخی اذن متولی شرطدر
 بناءً علیه بلا اذن المتولی وقوع بولان وفاءً فراغ صحیح و معتبر
 اولماز

۲۴۵ (مسئله)

اچارتینلو وقف عقارک حصه شایعه سنی وفاءً و یا خود استغلالاً
 فراغ جائزدر
 اول عقار کرک قابل تقسیم اواسون و کرک اولسون

بناءً عليه برکیمسه مستقلاً بالاجارتین متصرف اولدینی بر عقار موقوفک نصف ویا ثلث کبی بر حصه شایعه معلومه سنی و فاء ویا استغلال طریقله داینه فراغ ایلسه فراغ جائزدر کذلاک برکیمسه دیکریله علی الاشتراک بالاجارتین متصرف اولدینی بر عقاردن حصه شایعه سنی و فاء ویا خود استغلالاً داینه فراغ ایلسه فراغ جائزدر

۲۴۶ (مسئله)

برکیمسه اجارتین ایله تصرفنده اولان وقف عقاری آخره ایجار و تسلیم ایتدکدنصکره اول عقاری داینه اذن متولی ایله و فاء فراغ ایده بیلور

۲۴۷ (مسئله)

فراغ بالوفاده فارغ دیننی مفروغ لهه ادا ایتدکده با اذن متولی فراغ بالوفانک ایدیلهرک فارغ مفروغ بهی مفروغ لهدن استرداد ایدر

فارغ مفروغ لهه اولان دیننی ادا ایتکسزین اصحاب انتقالدن اولان ورثه سنی ترک ایدرک وفات ایدر ایسه مفروغ لهک استیفاء دین ایدنجیه دکن مفروغ بهی حبس و امساک ایتکه حق و صلاحیتی واردر

بناءً علیه مفروغ لهه متوفانک دینی ادا اولنمدقجه اصحاب انتقالدن اولان ورثه سنک مفروغ بهه مداخلهیه صلاحیلری یوقدر

۲۴۸ (مسئله)

فارغ مفروغ لهه اولان ديننى ادا ايتمكسزین اصحاب انتقالدن
كيسنهسى اولمدينى حالده وفات ايدرايسه مفروغ بهه تأمين دين
ايتيوب محلولاً طرف وقفه عائد اولور

فقط مفروغ بهبالاجارتين تصرف اولنور نظاملو كدكات موقوفه
دن وياخود اصولاً توسيع انتقالى اجرا اولمش مسقفات
و مستغلات موقوفه دن ايسه او صورتده وفاء فارغ اصحاب
انتقالدن كيسنهسى اولمدينى حالده وفات ايدوبده اداء دينه وافي
تركسى بولماسه وفاء مفروغ به طرف وقفدن بامعجله آخره ايجار
وتفويض اولندقدده وفاء مفروغ له اولان كيسه متوفى ذمتده
اولان آلاجغنى معجله مرقومه دن استيفا ايدوبيلور .

۲۴۹ (مسئله)

وفاء وياخود استغلالاً فراغ اولمش اولان اجارتينلو مسقفات
موقوفه ولومفروغ له يندده اولدينى حالده حربده محترق اولسه
فارغك مفروغ لهه اولان دينى ساقط اولماز

بو صورتده مفروغ له آلاجغنى فارغدن طلب ايدوبيلور

۲۵۰ (مسئله)

بركيسه اجارتين ايله تصرفنده اولان وقف عقارى دينى مقابله
سنده دايننه وفاء فراغ ايتدكده فلان زمانه دكين دينى ادا
ايدومز ايسه مفروغ مذكور قطعى به منقلب اولسون ديوب بعده
اول زمان مرور ايدرك فارغ اداء دين ايدوماسه مجرد فارغك
قول مذكورينه بناء فراغ مذكور قطعى به منقلب اولمش اولماز

بو صورتده فارغ دينى مفروغ لهه ادا ايدوب اول عقارى
با رآى متولى اندن استرداد ايدوبيلور
(مسئله) ۲۵۱

داينه وفاء فراغ اولمش اولان اجارئينلو وقف عقارك مؤجله
سى كالاول فارغ اوزرينه لازم كلور يوقسه مفروغ له اوزرينه
لازم كلور
استغلاماً فراغ دينى بو حكمده فراغ بالوفا كيدر
(مسئله) ۲۵۲

وفاء فراغ اولمش اولان اجارئينلو وقف عقارك منافعى فارغه
عائدر يوقسه مفروغ لهه عائد دكلدر
بناءً عليه بر كيمسه اجارئين ايله تصرفنده اولان وقف عقارى
دينى مقابله سنده داينه وفاء فراغ ايتدكدن صكره اول عقارى
آخره ايجار ايدوب اجرتى نفسي چون اخذ ايدوبيلور
وفاء مفروغ لهك اجرتيه مداخله يه صلاحيتى يوقدر
(مسئله) ۲۵۳

وفاء مفروغ لهك وفاتيله مفروغ به محلول اولماز
شويله كه بر كيمسه اجارئين ايله تصرفنده اولان وقف عقارى
داينه اذن متولى ايله وفاء فراغ ايتدكدن صكره دايين بلا ولد
وفات ايتسه اول عقار محلول اولماز

باکھ فارغ داین متوفانک ورثه سنه دینی ادا ایله با رأی متولی
فراغ بالوفایی فک ایتدیروب اول عقاره کما فی السابق متصرف
اولور

استغلاًلاً فراغ دخی فراغ بالوفا کییدر

۲۵۴ (مسئله)

استغلال صورتیله فراغ اولمش اجارتینلو بر وقف عقار فارغ
طرفدن تخلیه ومفروغ لهه تسلیم اولندقجه مفروغ لهک اول
عقاری فارغه ایجار ایله سی صحیح دکلدر
بناءً علیه بروجه مشروح تخلیه وتسلیم بولنمقسزین مفروغ له
اول عقاری فارغه ایجار ایتسه اجاره باطل اولور
بوصورتده مفروغ له ایجار مذکورہ بناءً فارغدن اجاره نامیله
بر مقدار مبلغ اخذ ایلسه فارغ مبلغ مزبوری اصل دینه محسوب
ایده بیلور

فصل ثانی عشر

فراغ و تفرغه وکالته دائر مسائل بیاننده در

۲۵۵ (مسئله)

اجارتینلو بر وقف عقارک فراغنه وکیل اولان کیمسه اول عقاری
بدل مثلندن نقصان فاحشله ناقص بر بدل مقابله سنده فراغ ایده مز
ایتمش اولسه فراغ مؤکلک اجازتنه موقوفاً منعقد اولور
بناءً علیه موکل فراغی مجیز اولور ایسه فراغ صحیح اولور
موکل فراغی رد ایتدیکی تقدیرده فراغ باطل اولوب مفروغ

بهي با رأی متولی مفروغ لهدن استرداد ايدر

۲۵۶ (مسئله)

اجارتينلو بروقف عقارك فراغنه وکیل اولان کيمسه اول عقاری
نفسیچون تفرغ ایده مز

۲۵۷ (مسئله)

اجارتينلو بروقف عقارك فراغنه وکیل اولان کيمسه اول عقاری
اولاد و ابوين و زوجه کبی کندی لهنه شهادتی جائز اولمیان
کيسنه لره فراغ ایده مز

فقط موکل اتلردن برينه فراغ ایتک اوزره وکیل ایدرو یاخود
هر کيمه ديلرسک فراغ ایت دیو وکالتی تعمیم ايدر ایسه او
صورتده فراغ ایده بیلور

۲۵۸ (مسئله)

موکل طرفندن بدل تعیین ایدلمکسزین اجارتينلو بروقف عقارك
تفرغنه وکیل اولان کيمسه اول عقاری بدل مثلندن زیاده
فاحشه ایله زائد بر بدل مقابله سنده موکل ایچون تفرغ ایسه
اوفرغ موکل حقنده نافذ اولماز

۲۵۹ (مسئله)

عزل حقیقیده خبر عزله وکیلک علمی شرطدر
بناءً علیه اجارتينلو بروقف عقارك فراغنه وکیل اولان کيمسه بی
موکل وکالتدن عزل ایدوب فقط خبر عزل هنوز کندویه واصل
اولمقسزین وکیل اول عقاری باذن متولی آخره فراغ ایسه

فراغی صحیح و معتبر در

اما خبر عزلك كندويه و وصولند نصكره فراغ ايدرايسه اوصورتده

فراغی صحیح و معتبر دكلدر

۲۶۰ (مسئله)

عزل حكيميده يعنى موكلك وفاتيله و قوعبولان عزلدن علم و كيل

شرط دكلدر

بناءً عليه اجار تينلو بروقف عقارك فراغنه و كيل اولان كيمسه

هنوز اول عقارى فراغ ايتكمزین موكل وفات ايدوب بعده

و كيل اول عقارى آخره فراغ ايلسه حين فراغده موكلك خبر

وفاتی كرك و كيله و اصل اولسون و كرك اولسون هر حالده

فراغ نافذ و معتبر دكلدر

صورت مشروحه ده اكر موكلك اصحاب انتقالدن ورثه سی

موجود ايسه انلر فراغی مجيز اولميوب انتقال عادى يه بناء عقار

مفروغ بهى مفروغ لهدن استرداد ايدو بيلور لر

واكر موكلك اصحاب انتقالدن ورثه سی موجود دكلسه اول

عقار محلولاً وقفى طرفنه عائد اولور

مفروغ له دخى بدل و ير مش ايسه بدلى استرداد ايدر

۲۶۱ (مسئله)

بركيمسه اجار تين ايله تصرفنده اولان وقف عقارى دايننه وفاء

فراغ ايدر اولدقده فلان زمانه دكين اداء دين ايدو مز ايسه م

اول عقارى بدل مثليه آخره فراغ ايدوب بدلندن استيفاء دين

ايله ديوعقد فراغده داينى و كيل ايتد كد نصكره اول زمان مرور

ایدوب مدیون اداء دین ایده ماسه داین بحسب الوکاله و فاء مفروغ به اولان عقاری بدل مثلله آخره فراغ ایدرک بدلندن استیفاء دین ایده بیلور

کذالك برکیمسه اجارتین ایله تصرفده اولان وقف عقاری داینه و فاء فراغ ایدر اولدقده فلان وقته قدر اداء دین ایده مدیکی تقدیرجه و فاء فراغ اولنان عقاری بدل مثلله آخره فراغ و بدلیله داینه اولان دینی ادا اولتمق اوزره بشقه بر شخص وکیل ایتسه تعیین اولان اجل حلونده فارغ اداء دین ایده مدیکی تقدیرجه وکیل و فاء مفروغ به اولان عقاری بدل مثلله آخره فراغ ایدوب بدلندن ایفاء دین ایدر بعد ایفاء الدین بدلندن فضله قالورسه فضله بی موکته رد ایدر

بو صورتده اجل حلونده وکیل و فاء مفروغ به اولان عقاری فراغیله اداء دیندن امتناع ایدر ایسه حاکم فراغ و ایفای دین ایتمک اوزره کندویه امر و تنیه ایدر

۲۶۲ (مسئله)

برکیمسه اجارتینلو معین بروقف عقاری شو قدر غروش بدل مقابله سنده تفرغه دیکرینی توکیل ایتدکدنصکره وکیل اول عقاری اول قدر غروش بدل مقابله سنده نفسیچون باذن متولی تفرغ و نامه سند استحصال ایلسه موکل بارای متولی اول عقاری وکیل عهده سندن نزع و سندینی ابطال ایتدیروب کندی نامه سند استحصال ایده بیلور

فصل ثالث عشر

مسائل شتا بیانده در

۲۶۳ (مسئله)

اجارینلو بر وقف عقاره متصرف اولان کیمسه اول عقارک
منفعتنه مالکدر یوقسه رقبه سنه مالک دکلدر
بناءً علیه بر کیمسه مسقفات موقوفه دن اجارین ایله متصرف
اولدینی بر عقارک بناسنی هدم وانقاضنی آخره بیع وتسلیم ایله
استهلاک ایلسه اول بنانک مبنیاً قیمتنی متولی وقف اول کیمسه یه
تضمین ایتدیرر

۲۶۴ (مسئله)

اجارین ایله بر وقف عقارک متصرفی اول عقاری آخره ایجار
وتسلیم ایدوب آخر دیاره کتدکده جابی وقف اول عقارک
مؤجله متراکمه سنی مستأجر دن طلب ایتدکه صلاحیتی یوقدر
۲۶۵ (مسئله)

اجارینلو بر وقف عقاره متصرف اولان کیمسه آخر دیاره کیدوب
اوراده فوتی شایع اولوب اصحاب انتقالدن کمنه سی اوامغله
متولیسنی اول عقاری محلول اولدی ظنیله معجله مثلیه سیله آخر
شخصه تفویض ایتدکدنصکره اول کیمسه حیا ظهور ایلسه اول
عقاری تفویض ایدن شخصدن استرداد ایدر

و او شخص دخی ویردیکی معجله یی متولیدن استرداد ایدر
فقط فوتی شایع اولان کیمسه متولینک تفویضنه اجازت ویروبده

معجلهء مرقومه بي نفيديچون متوليدن المبي دخی جائزدر
(مسئله) ۲۶۶

بالاجارتين وقف عقاره متصرف اولان کيمسه وفات ايتدکده
اصحاب انتقالدن ورثهسي اولماق زعميله متوليسي اول عقاري
تفويض ايتدکدنصره متوفانک اصحاب انتقالدن ورثهسي ظهور
ايلسه مسئلهء آفنده بيان اولنديغي وجهله معامله اولنور

(مسئله) ۲۶۷

مسققات موقوفه نك حال قديمي تغيير جائز دکدر
فقط تغييرده ضرورت ووقفجه منفعت تحقق ايدر ايسه اول
حاله رأي حاکم واذن متولى ايله تغيير جائزدر
مثلا اجارتي نلو بروقف حمام غايت واسع اولمغله ايصنمسي مصارف
کثيره يه محتاج اولوب حالبوکه اطراف وجوارنده سکان واهالي
آز اولمغله نفع حاصل اولميوب حمام على حاله ابقا اولنديغي
تقديرجه معطل قالوب وقف حقنده غدر کلي بي موجب اوله -
جني تحقق ايتمکه حمامك برمقداريني افراز ايله وقف ايچون
کوچوک برحمام بنا وباقى قلان محلنه دخی وقف ايچون دکان
وخان کي عقار بناسى وقف حقنده نافع اولديغي تحقق ايتسه
متولى رأي حاکمه بروجه محرر بنا ايتمک اوزره حمام مذکورک
بالاجارتين متصرفنه اذن ویرسه اذنى مشروع ومعتبر اولور

(مسئله) ۲۶۸

اجارتين ايله بروقف عرصه يه متصرف اولان کيمسه اول عرصه

اوزرینه کندی مالی اولمق اوزره بنا انشا ایتک مراد ایلسه
متولی اوکیسه بی منع ایده بیلور

بوصورته اوکیسه بلا اذن المتولی اول عرصه اوزرینه کندی
مالی اولمق اوزره بنا انشا ایلسه نظر اولنور

اگر اول بنانک قلعی عرصه یه مضر دکلسه قلع ایتدیریلور
واگر مضر ایسه اول بنانک منبیاً ومقلوعاً قیمتلرینک اقلی طرف
وقفدن بانی یه ویریلهرک بانینک رضاسیله وقف ایچون اشترا
اولنور

بوصورته اول عرصه نک متولسی مجرد اول عرصه نک سندنده
متصرفی هر نه بنا ایدر ایسه وقفه تبرع اولمق شرطی مندرج
اولمغله اول بنا وقفک مالی اولمش اولور دیه من
۲۶۹ (مسئله)

حین تفویضده معجله نامیله وقف ایچون مستأجر دن النان اجاره
اصل وقفدن معدود اولایوب غلهء وقفدن معدود اولور
بناءً علیه النان معجله بر موجب شرط واقف مصارف وقفه
صرف اولنور

باب سابع

اجارهء واحدهلو عقارات موقوفه حقندهدر

۲۷۰ (مسئله)

اجارهء واحدهلو عقارات موقوفه آی وسنه کبی بر وقت ایله

موقت اوله زق متوليسى طرفندن اجر مثليه طالبرينه ايجار
وحاصل اولان اجارات واقفك شرط وتعين ايلديكي مصارفه
صرف اولنور

بومقوله اجاره واحدهلو عقارات موقوفه ده مستاجرلرك اول
عقارده مدت حياتنده حق تصرفي اولوق وفاتنده اولادينه
انتقال ايتك كبي احكام جارى اوليوب بلكه مدت اچاره ختام
بولدقه متولئ وقف اول عقارى آخره ايجار ايديه بيلور

۲۷۱ (مسئله)

اجاره واحدهلو مال وقفك مدت ايجارى حقنده وقف طرفندن
برشرط ذكر اولنمش ايسه اول شرط اتباع اولنقى لازم كلور
مثلا واقف وقف ايلديكي عماراتك سكنز ويا بش سنه مدتله
ايجار اولنمىنى شرط ايلسه اولوجهله ايجار اولنور

۲۷۲ (مسئله)

واقف طرفندن مدت ايجاره دائر بركونه شرط ذكر اولنمديغى
تقديرده ايجار اولنه حق مال وقف چفتلك وارضى مقوله سندن
ايسه اوچ سنه وعقارات سائردهن ايسه برسندن زياده مدتله
ايجار اولنه من

فقط ذكر اولنان مدتلردن زياده مدتله ايجارنده وقفجه برمه صلحت
ومنفعت متحقق اولديغى حاليه رأى حاكمه مال وقفك مدت

مذکورہ لردن زیادہ مدتہ ایجاری جائز اولہ بیلور [*]

(۱۶۵) مسئلہ یہ مراجعت اولنہ

۲۷۳ (مسئلہ)

بروقفك متولیسى اول وقفك اجاره واحدهلو برعقارینی مدت معلومه تمامنه دکین برکیمسه یہ ایجارو تسلیم ایدوب بعدہ مدت اچارہ ختام بولمغایه متولی اول عقاری اوکیمسه یدندن نزع ایدوب آخره ایجار مراد ایتدکده اوکیمسه مجرد بن اول عقارک مقدا مستأجری بولندیغم جهتله شمدی دخی انک استیجارینه آخردن احق واولایم بناء علیه آخرک ویردیکی اجرتی بن ووروب اول عقاری ینه بن استیجار ایدرم دیو متولی یہ معارضه واول عقاری تسلیمدن امتناع ایدہ من

۲۷۴ (مسئلہ)

بروقفك اجاره واحدهلو برعقارینی متولیسى مقاطعه ایله ایجار وتفویض ایدہ من ایتمش اولسه صحیح ومعتبر اولماز فقط اجاره واحدهلو برمسقفك ابنیه سی محترق ویا منهدم اولوب عرصه صرف قالدقده وقفنده بنایه مساعد غله موجود اولمیوب اجرتہ محسوباً بنا ایتک اوزره اجاره واحده ایله استیجاره دخی طالب بولنمسه او صورتده متولیسى عرصه مذکورہ بی مقاطعه ایله ایجار وتفویض ایدہ بیلور

[*] اجاره واحدهلو عقارات موقوفه نك اوج سنه دن زیادہ مدتله ایجار

اولنہ میه جنی دستورک جلد ثالثنده مندرج فی ۱۰ ربیع الاول سنه ۲۹۱

تاریخی ایجار عقار نظامنامه سنک یدنجی ماده سنده مصرحدر

فقط رأى حاكم واذن سلطاني ايله اولمق شرطدر
 بناء عليه متولى اول عرصه يي بلارأى الحاكم وبلا اذن سلطاني
 خود بخود مقاطعه ايله ايجار وتفويض ايلسه صحيح ومعتبر
 دكلدر

۲۷۵ (مسئله)

اجاره واحده ايله ايجارى مشروط اولان بروقف عقارى متولىسى
 خلاف شرط واقف اجارتين ايله ايجار ايدمهز ايتمش اولسه صحيح
 ومعتبر اولماز

فقط اجاره واحده ايله ايجارى مشروط بروقف مسقف خراب
 اولوبده وقفنده تعميره كافي غله موجود اولمىوب اجرتيه محسوباً
 تعمير ايتك اوزره اجاره واحده ايله استيجارينه دخى طالب
 بولمسه متولىسى رأى حاكم واذن سلطاني ايله اول مسقفى اجارتين
 ايله ايجار ايدمه بيلور (۱۶۵) مسئله يه مراجعت اولنه

اما رأى حاكم واذن سلطاني بولمقسز ين متولى خود بخود اجارتين
 ايله ايجار ايلسه صحيح ومعتبر اولماز

متولى خود بخود اجارتين ايله ايجار ايدوب اولوجهله تصرفى
 ناطق مستأجر يدينه برسند ويرسه اوسند معتبر و معمول به
 دكلدر [*]

[*] مساع شرعى و ارادة سنه اولقسز ين اجاره واحده لووقف عقارك
 اجارتينه تحويلى هر كيمك مهر ورأيه وقوعبولور ايسه اوقاف خزينه سنجه
 قبول اولمىوب متجاسرينك اوج آيدن ايكي سنه يه قدر حبسى و يا خود
 آلتى آيدن اوج سنه يه قدر نفي ايله مجازات اولنه جنى فى ۱۹ جمادى الاخر
 سنه ۲۸۰ تاريخلى اوقاف نظامنامه سنك اوتوز سكرنجى بندنده مصرحدر

اجاره و احدملو اوقافه متعلق سائر احكام و مسائل ايجار وقف
فصلنده بيان اولنور

باب ثامن

مقاطعه لو عقارات موقوفه نك احكامنه دائر در

۲۷۶ (مسئله)

مقاطعه لو عقارات موقوفه نك عرصه سی وقف اولوب اوزرنده اولان ابنیه ویا اشجار ویا کروم متصرفنك ملكی اولور فقط بعض کره اول ابنیه ویا اشجار ویا کروم مالکی طرفندن دیگر برجهته وقف اولنهرق عرصه سی بروقفندن و اوزرنده اولان ابنیه ویا اشجار ویا کروم دیگر و قفندن اولوب عرصه وقفی طرفنه ابنیه ویا اشجار ویا کروم وقفی طرفندن مقاطعه سی ویرمك لازم کلور

۲۷۷ (مسئله)

مقاطعه لو عقارات موقوفه نك عرصه سی کنندی اوزرنده بولنان ابنیه ویا اشجار ویا کرومه تابعدر
بناء علیه اول ابنیه ویا اشجار ویا کروم هر کیمك ملکنه داخل اولور ایسه انلره تبعاً عرصه موقوفه دخی انك عهده تصرفنه داخل اولمش اولور

مثلا برکیمسه یری مقاطعه لو وقف و بناسی ملک اولان خانه سنك بناسنی ویا خود یری مقاطعه لو وقف و اشجاری ملک اولان باغچه سنك اشجارینی ویا خود یری مقاطعه لو وقف و کرومی ملک اولان

باغنگ کرومى ديكر كمنه يه بيع ايلسه يردخى مشتريتك تصرفنه
داخل اولور

بناء عليه متولى وقفك اذنيه اول يري آي روجه فراغه حاجت
يوقدر

شوقدر واركه بايع حين بيعده يري كندى تصرفنده ابقا
ايلديكنى صراحة بيان ايدرايسه اوصورتده يرمشتريتك تصرفنه
داخل اولمش اولماز

اما يالكز يري اذن متوليله ديكر كمنه يه فراغ ايدوب اوزرنده
اولان ملك ابنه ويا اشجار ويا كرومك بيعنه تعرض ايتماسه
مجرد يري فراغ ايتملكه اوزرنده اولان ابنه و اشجار و كرومى
دخى مفروغ لهه بيع ايتمش اولماز

كذلك مقاطعه لو وقف ير اوزرنده بولنان ملك ابنه و اشجار
و كرومك مالكي وفات ايدوبده اول ابنه و اشجار و كروم
متوفانك كرك اصحاب فرائضدن و كرك عصابدن و كرك ذوى -
الارحامدن ورثه سنه موروث اولدقده اول ابنه و اشجار
و كرومه تبعاً يردخى مسئله ميراثلى نسبتنده ورثه مذكورهنك
تصرفلرينه بلابدل مجاناً داخل اولمش اولور

۲۷۸ (مسئله)

بركيمسه مقاطعه لو وقف عرصه اوزرينه مبنى ابنه يه ويا مغروس
اشجار و كرومه مالك و عرصه يه با مقاطعه متصرف ايكن بلاولد
وفات ايدوب ورثه سى اول ابنه و اشجار و كرومى ارتاً
و عرصه يه دخى تماماً بلابدل مجاناً ضبط ايتك استدكارنده متولى

مجرد عرصه وقف اولمغله اوزرنده اولان ابنیه و اشجار و کروم
دخی وقفه عائد اولمش اولور دیو ورثه بی ضبطدن منع ایده مز
« ۲۷۷ » مسئلهیه مراجعت اولنه

۲۷۹ (مسئله)

برکیمسه مقاطعه ایله تصرفنده اولوب ملک ابنیه و استیجار
و کرومدن خالی اولان عرصه بی آخره فراغ ایتدکده فراغک
صحتنده اذن متولی شرطدر

بناء علیه بوصورته بلا اذن المتولی فراغ ایتسه فراغ صحیح
ومعتبر اولماز

کذلاک برعقارک عرصه سنه وقف اوله رق مقاطعه ایله برکیمسه
متصرف اولوب اوزرنده اولان ابنیه و یا اشجار و یا کروم
دیگر کسنه نیک ملکی اولسه عرصه متصرفی اول عرصه بی فراغ
ایتدکده اذن متولی لازمدر

کذلاک مقاطعه لو وقف عرصه اوزرنده ملک ابنیه و اشجار
و کروم اولوب لکن متصرفی ابنیه و اشجار و کرومی بیع
ایتمیوب یا لکیز عرصه سنی فراغ ایلسه فراغک صحتنده اذن متولی
شرطدر

۲۸۰ (مسئله)

یری مقاطعه لو وقف و مشتملاتی ملک اولان منزل و دکان و باغ
و باغچه کی عقارک ابنیه و اشجار و کرومی آخره هبه اولنق
مراد اولنسه قبل الهبه یرلرینک با اذن متولی موهوب لهه فراغ
اولنسی هبه نیک صحتنده شرطدر

بناءً عليه يرلرينك اذن متوليله موهوب له فراغى اجرا
اولنمقسزين وقوعبولان هبه صحيح اولماز شو قدر وارکه مو-
هوب له صغیر بولنوبده واهب انک ولىسى ايسه او صورتده
هبه نك حتى یرك فراغنه محتاج دکلدرد

۲۸۱ (مسئله)

ابنيه و اشجار و کرومى ملك و یرى مقاطعه لو وقف اولان
عقارك ابنيه و اشجار و کرومى مشتركاً متصرفلى بینلرنده
تقسيم اولندوقده آنلره تبعاً یرى دنئى تقسیم اولنمش اولور
بناءً عليه بو تقسیمك صحتنده اذن متولینك لحوقى شرط دکلدرد
اما ملك ابنيه و اشجار و کرومدن خالى اولان مقاطعه لو وقف
عرصه حصه داران بینلرنده تقسیم اولنسه اذن متولى شرطدر

۲۸۲ (مسئله)

مقاطعه لو وقف یر اوزرنده ابنيه و یا اشجار و یا کرومدن اثر
باقى اولدقجه اول یره ابنيه و یا اشجار و کروم صاحبى متصرف
اولور

اما ابنيه و یا اشجار و یا کرومدن بر اثر قالمیوب متصرفى مجدداً
بنا احداث و یا اشجار و کروم غرس ایتیموب مقاطعه قديمه سنى
دنئى وقفى طرفنه و یرماسه متوليسى مقاطعه یى فسخره اول یرى
متصرفى یدندن نزع ایدوب آخره ایجار و تفویض ایدو بیلور
اما متصرفى مقاطعه قديمه سنى وقت و زمانيله ادا ایدرکن ابنيه
و یا اشجار و یا کرومدن اثر قالماسه بيله متولى مقاطعه یى فسخره
اول یرى متصرفى یدندن نزع ایدومز

۲۸۳ (مسئله)

عرصه سی مقاطعه لو وقف وابنيه واشجار وکرومی ملک اولان عقارک قدیمآ تخصیص اولنش اولان مقاطعه سی وقت حاله نظرآ عرصه نك اجر مثلندن دون ایسه مقاطعه مذکوره اجر متله معادل اوله جق صورتده ضم و تزید ایدیلور [*]

۲۸۴ (مسئله)

مقاطعه لو وقف عرصه اوزرنده بولنان ابنیه و اشجار و کروم منقولاتدن اولغله انلر حقنده اموال منقوله معامله سی اجرا اولنور

بناءً علیه انلرده شفعه جریان ایتمز یعنی انلر نه مشفوع ونه مشفوع به اوله بیلورلر

۲۸۵ (مسئله)

برکیمسه ابنیه و اشجار و کرومدن خالی اوقاف صحیحهدن بر عرصه یه مقاطعه ایله متصرف ایکن وفات ایته اول عرصه متوفانک یالکز اولاد ذکور و اناتنه سویآ انتقال ایدر ورثه سائرده سنه انتقال ایتمز اما مقاطعه لو عرصه تخصیصات قبیانندن اولان اوقاف غیر صحیحهدن ایسه او صورتده آنده اراضیء امیرییه احکامی جریان ایده جکنندن اراضیء امیرییه مثللو سکنز درجه ورثه یه انتقال ایدر

[*] مقاطعة قدیمه نك حد لایقنه ابلاغی اشبومسئله قهیه مقتضاسندن اولغله برابر مقاطعه لو اوقافک بیع و شرا و فراغ و انتقال وقوعنده مقاطعة قدیمه نك حد لایقنه ابلاغی فی ۳ ذی القعدة سنه ۹۵ تاریخلو توسیع انتقال قانوننامه سنک سکنزنجی ماده سنده مصرحدر

۲۸۶ (مسئله)

قديمًا اجارتي نلو بولنان بروقف محل كرك تبعه دولت عليه وكرك
اجانب طرفندن خسته خانه ومكتب كبي بر مؤسس عمومي اتخاذا
قلند قده اول محل رأى متولى واذن سلطانى ايله مقاطعه يه ربط
وتحويل اولنمق لازم كلور [*]

باب ناسع

توليتيه متعلق مسائل بياننده اولوب درت فصلى

حاويدر

فصل اول

نصب متولى يه دائردر

۲۸۷ (مسئله)

متولى عاقل وبالغ وامين وامور ووقفى اداريه مقتدر اولمق شرطدر

[*] بوجه محرر مؤسس عمومي اتخاذا قلنمش اولان اجارتي نلو واقف
محلده فراغ وانتقال ومحلوليت كبي معاملات ووقفيه جريان ايتيه جكي جهته
بويوزدن وقفجه وقوعبوله جق ضايعاته مقابل اولمق اوزره اول محلك تحرير
املاك دفترنده مقيد بولنان بدل نمجنى هر قاچ غروش ايسه هر بيك غروشده
سنوى اون غروش حسابيله مقاطعه تخصيص ايدلك بيك ايكوز طقسان
طقوز سنه سى رمضانك اون آلتنجى كوني تاريخنده با اراده سنه اوقاف
هايون خزينه جليله سنجه اصول اتخاذا قلنمشدر.

مثلا اللى بيك غروش بدل ايله مقيد بولنان محله بيكده اون غروش
حسابيله سنوى بشيوز غروش مقاطعه تخصيص ايديلور

بناءً عليه اوصاف مذکورہ بی جامع اولیان کیمسہ متولی نصب اولنہ من

۲۸۸ (مسئلہ)

برتولیتک مشروط لہی صغیر بولنورایسہ صغیر بالغ وامورتولیتی
ادارہ یہ مقتدر اولنجیہ دین امور تولیتی ادارہ ایتک اوزرہ طرف
حا کمدن بر قائم مقام نصب اولنور

مؤخرأ صغیر بالغ وامورتولیتی ادارہ یہ مقتدر اولدقده قائم مقام
ملقدن صرف نظر اولنہ رق امور تولیتی کندوسی ادارہ ایدر

۲۸۹ (مسئلہ)

متولینک ذ کوردن اولسی شرط دکلدر

بناءً عليه انانندن دخی متولی اولہ بیلور

۲۹۰ (مسئلہ)

شخص واحدک متعدد وقفلرہ متولی اولسی چائز اولدینی کبی
متعدد شخصلرک وقف واحدہ متولی اولملری دخی جائزدر

۲۹۱ (مسئلہ)

کندی عہدہ سنہ تولیت توجیہنی طالب اولان کیمسہ یہ تولیت
توجیہ اولماز

مکر طالب اولان کیمسہ تولیتک مشروط لہی اولمش اولہ
اوصورتده توجیہ اولنور

۲۹۲ (مسئلہ)

بروقفک متولینسک عزل ویا وفاتی وقوعنده امور وقف معطل
قالماق اوزرہ در حال طرف حا کمدن بر متولی نصبی لازم ومهم

ايکن حاکم متولیء سابقک حسابی کورلمدکجه او وقفه متولی
نصب ایتم دیو متولی نصبندن امتناع ایده مز
۲۹۳ (مسئله)

تولیتی کمنسه یه مشروط اولمیان بروقفه واقفک کندوسی متولی
اولوب امور وقفی رؤیت ایدر
واقف وفات ایتدکده او وقفه متولی اولمق بای حال توجیهه
حاکمه متوقفدر

بناءً علیه تولیتی مشروطه اولمیان بروقفه واقفک اولاد واهل
یتندن اولانلر بیله بلا توجیهه الحاکم خود بخود متولی اوله مز لر
ققط بروجه محرر بر کمنسه یه مشروطه اولمیان تولیت منحل
اولدقده اولتولیتی واقفک اولاد واهل یتندن اولانلره توجیهه
ایتمک اجانبندن اولانلره توجیهه ایتمکدن اولادر

بناءً علیه واقفک اولاد واهل یتندن تولیته اهل ومستحق بر
کیمسه موجود ایکن حاکم اول تولیتی اجنبی یه توجیهه ایده مز
ایتمش اولسه تولیت اجنبیدن رفع اولنهرق واقفک اولاد واهل
یتندن اولان کیمسه یه توجیهه اولنور

اما واقف طرفندن اجنبی یه شرط ایدلمش اولان بر تولیتی مشروط
لهدن منع ایله واقفک اولاد واهل یتندن اولان کیمسه یه توجیهه
ایتمک جائز ومشروع دکلدر

(۱۶۵) مسئله یه مراجعت اولنه

۲۹۴ (مسئله)

مجرد تسجیل ایچون واقف طرفندن نصب اولنمش اولان متولینک

تولیتی تسجیلک ختامیله منتهی اولور
بناءً علیه اومتولینک بعدالتسجیل امور تولیته مداخلاه یه صلاحیتی
یوقدر

متلا برکیمسه بعض اموالی مسجلاً وقف وبرمدت اموروقفی
رؤیت ایتدکدنصره وفات ایدوب تولیت کمنسه یه شرط ایتمکله
حاکم اول وقفه برینی متولی نصب ایتدکده مقدا واقف
ظرفدن لاجلالتسجیل متولی نصب اولمش اولان کیمسه مجرد
واقف بنی لاجلالتسجیل متولی نصب ایتمش اولغله اول وقفه
بن متولی اولمش اولورم دیو حاکمک منصوبی اولان متولی یه
معارضه ایده مز

۲۹۵ (مسئله)

برکیمسه بر وقف احداث ایدوب اکا برکیمسه بنی متولی نصب
ایتدکدنصره دیکر بر وقف دخی احداث ایدوب اکا متولی
تعین ایتمسه اوکیمسه مجرد وقف اوله متولی نصب اولمش
اولغله وقف ثانی یه دخی متولی اولمش اولماز

بلکه وقف ثانینک تولیتی حقنده مسئله آنفده ده بیان اولندیغی
وجهله معامله اولنور

۲۹۶ (مسئله)

برکیمسه احداث ایتمش اولدیغی وقفه متولی تعیین ایتمیوب فقط
اجرا ایتمش اولدیغی بعض وصایاسنک تنفیذینه برکمنسه بنی وصی
نصب ایدوب وصیتدن رجوع ایتمکسزین وفات ایلمسه اوکیمسه
انک وقفنه دخی متولی اولمش اولور

۲۹۷ (مسئله)

خلاف واقع افاده وانهايه بناء وقوعبولان توليت توجيهي
برات ايتديرلسه بيله صحيح ومعتبر دكلدر
مثلا برتوليتك مشروط لهي اولان اولاد واقف موجود
وبرحيات ايكن اولاد واقفك انقراضندن صكره توليتك
مشروط لهي اولان كيمسه اولاد واقف منقرض اولديلر ديو
خلاف واقع حاكمه اخبار وانها ايتديروبدده حاكم دخي توليتي
او كيمسه يه توجيه ايلسه توجيه صحيح ومعتبر دكلدر
كذلك بروقفك متوليسي موجود وبرحيات ايكن توليت منحلدر
ديو بر كيمسه خلاف واقع حاكمه اخبار وانها واول توليتي
كندويه توجيه ايتديرسه توجيه صحيح ومعتبر دكلدر

۲۹۸ (مسئله)

توليتي واقفك مطلقا اولادينك ارشدينه مشروط اولان وقفك
توليتنه واقفك كرك ذكور وكرك اناث اولاديندن قنغيسي الك زياده
رشيد ايسه اول كيمسه مستحق ومشروط له اولور
اولادواقفدن برقاچ كشي يكديكرندن ارشد اولديغني ادعا ايدرك
هربري توليتك كندوسنه توجيهني طلب ايلسه انلردن قنغيسنك
ارشديتي بالنيه ثابت اولور ايسه توليت اكا توجيه اولنور
اولاد واقفدن برقاچ كشينك اشديتده بربرينه مساوي اولديغي
ثابت اولور ايسه توليت انلك جملهسنه مساوات اوزره توجيه
اولنور

مجرد ذكور دن بولنمق سبب ترجيح اوله مز

۲۹۹ (مسئله)

تولیتی واقفك اكبر اولادينه مشروطه اولان وقفك تولیتی منحل اولدقده اولاددن ايكي كيمسه سنأ اكبریتده مساوی اولسه لر انلردن قنغیسی امور وقفه اعلم ایسه تولیت اكا توجیه اولنور امور وقفه اعلمیتده دخی مساوی ایسه لر تولیت ایکیسنه دخی مساوات اوزره توجیه اولنور

۳۰۰ (مسئله)

بروقفك نظارتی ایله تولیتی برشخصك عهده سنده جمع ایدلك جائز و مشروع دكلدر
بناء علیه بروقفك متولیسى اول وقفك نظارتی ویاخود بروقفك ناظرى اول وقفك تولیتى دخی كندی عهده سنده توجیه وبرات ایتدیرسه بیه تولیت و نظارتدن بری رفع اولنورق مستحقنه توجیه اولنور

۳۰۱ (مسئله)

بروقف منحل اولان تولیتك مشروط لهی بلا مزاحم تعیین ایدر ایسه مشروط له بلا توجیه الحاکم اول وقفه متولی اولمش اولور

مثلا در سعادتده واقع بروقفك تولیتی فتوی امانته مشروطه اولسه امین الفتوی بولنان ذات بلا توجیه الحاکم اول وقفه متولی اولوب امور وقفی رؤیت ایدر

كذلك تولیتی واقفك اكبر اولادينه مشروطه اولان بروقفك تولیتی منحل اولدقده واقفك اولاددن برکیمسه سنأ دیگر لردن

اکبر بولنسه اوکیمسه بلا توجیه الحاکم اول وقفه متولی اولمش اولور

اما تولیتک مشروط لهی بلا مزاحم تعین ایتمدیکی تقدیرجه متولی اولمق توجه وحکم حاکمه محتاجدر

مثلا تولیتی واقفک ارشد اولادینه مشروطه اولان وقفک تولیتی منحل اولدوقده واقفک اولادندن برقاچ کشیلر ارشدیت ادعاسنده اولسه لر انلردن برینک سائرلرندن ارشد اولدیغی برنج شرعی بعدالثبوت طرف حاکمدن ارشدیتله حکم اولنهرق تولیت اکا توجیه اولندقجه او متولی اوله مز

۳۰۲ (مسئله)

نظارت لفظنک تولیت معناسنده استعمالی متعارف اولان بلده اهالیسندن برواقف وقفنه یالکیز ناظر تعین ایلسه اوناظر متولی اولمش اولور

دیگر متولی نصبه حاجت یوقدر

فصل ثانی

قائم مقام متولی نصبه وتولیتک قصر یدینه دائردر

۳۰۳ (مسئله)

احتیاج مس ایتمدیجه متولیبی اولان وقفه حاکم قائم مقام نصب ایدمز

ایتمش اولسه صحیح ومعتبر اولماز

يعنى نصب اولئان قائممقامك وقف حقنده اولان تصرفاتى نافذ
ومعتبر دكلدر

اما احتياج مس ايدر ايسه اوصورتده طرف حاكمدن قائممقام
نصبى جائزدر

مثلا لدالتجرى بروقفك متولىسى بولنه من ايسه وياخود متولى
اموروقفى رؤيت ايجون يرينه وكيلى براققسزین مدت سفر بعيد
آخر دياره عزيمت ايدوب غيبوبت ايتسه وياخود مشروطيت
اوزره متولى اولان كيمسه صغير بولنسه اوصورتلرده اموروقف
معطل قالمق ايجون حاكم لاجل المصلحه موقتاً قائممقام متولى
نصب ايدر

كذلك بروقفك متولىسى موجود اولوب فقط اووقفه دائر محدث
ايدن برحاكمه ويا معاملهده قائممقام متولى نصبى اقتضا ايدر ايسه
اوصورتده دخى حاكم طرفندن قائممقام نصب اولنور

مثلا برينه متصل وهربرى آيرو آيرو وقفلردن اولان ايكي باب
عقاردن برينك بالاجارتين متصرفى ديكرينك بالاجارتين متصرفى
عليه تجاوز دعواسى ايدوبده اول وقفلردن ايكيسنك دخى
متولىسى شخص واحد اولسه لاجل المحاكمه اول وقفلردن برينه
حاكم طرفندن متولى نصب اولنور

كذلك بروقفك مشروط توليتى منحل اولوب مشروط لهى
تعين ايتديكى وكسنه دخى توجيهى اجرا اولنماديني حالده برقاچ
كيمسه لردن هربرى اول توليتك مشروط لهى اولديغنى ادعا ايتسه
آنلره خصم اولمق ايجون ختام محاكمه يه دكين حاكم برقائمقام متولى

نصب ايدوب انك مواجهه سنده مدعيلرك دعوالريني استماع
و حكم ايدر

كذا بروقفك متوليسي خيانتله اتهام اولنسه اول خصوصدن
طولايي متولى عليه اقامه دعوى ايتك ايچون طرف حاكمدن
قائم مقام نصب اولنور

كذلك بر كيمسه بروقفدن اجار تينلو بر عقاره متصرف ايكن اول
وقفه متولى اولوب بعده اول عقارى آخره فراغ ايتك و يا خود
بر متولى كندى وقفندن آخري كيمسه نك بالا جارتين تصرفنده
اولان عقارى بدل مقابله سنده اول كمنه دن تفرع ايتك مراد
ايتسه فراغه اذن اعطاسيچون قائم مقام نصب اولنه بيلور

كذا بروقف نفوذك متوليسي اولو قفدن اچه استدانه ايتك
استد كده حاكمه مراجعت ايدوب حاكم دخي متولى يه ادانه ايچون
اول وقفه موقتاً بر قائم مقام نصب ايدر

۳۰۴ (مسئله)

بروقفك متوليسي مستقيم الحال اولوب فقط امور وقفي اداره دن
عجزى تحقق ايتسه امور وقفده اكا معاونت ايتك اوزره حاكم
بر قائم مقام نسب ايدو بيلور

۳۰۵ (مسئله)

بالاده مذكور مسائلده قائم مقام متولى نصبنده حاكمك طرف
سلطانيدن قائم مقام نصبنه مآزون اولمى شرطدر
بناء عليه طرف سلطاندن قائم مقام متولى نصبنه مآزون اولميان

حاکم قائم مقام متولی نصب ایدہ من ایتمش اولسہ صحیح و معتبر
دکدر [*]

۳۰۶ (مسئلہ)

مشروطیت او زرعہ بر وقفہ متولی اولان کیمسہ تولیتدن زمان
تصرفی آخرہ فراغ و قصر ید ایدہ بیلور
فقط بو فراغ بر عقد لازم اولیوب بلکه متولی امور تولیتی
ادارہ یہ طرفندن آخری توکیل ایتمش دیمک اولدیغندن فراغ
نہ وقت دیلرسہ او فراغدن رجوع ایدہ بیلور
فراغ وفات ایتدکده وکالت معناسنه اولان بو فراغ باطل اولوب
تولیت مشروط لهنہ عائد اولور

مفروغ لہک امور وقفده تصرفہ صلاحیتی قالماز
مشروط لہ معینی اولان سائر جہات دخی اشبو حکملرده تولیت
کییدر

۳۰۷ (مسئلہ)

کسنہ یہ مشروطہ اولیان بر تولیتہ متصرف اولان کیمسہ اول
[*] درسمادات و بلاد ثلاثہ و واقع مسققات و مستغلات موقوفہ
ایچون قائم مقام متولی نصبی من القدیم اوقاف هایون مفتشلمکی
مقامنہ مخصوص اولوب فقط بیک ایکیوز طقسان طقوز تارینخندہ
شورای دولت داخلہ دائرہ سنک قراری و انجمن مخصوص وکلانک
تنسیبی موجبنجہ بالمشروطہ متولیتی موجود ویا معلوم اولیان و یا خود
آخر دیارده غائب بولنان اوقاف ملحقہ مسققات و مستغلاتنک
سندات ادارہ سنندہ فراغ و انتقالی وقوع بولدقده اذن اعطاسیلہ فراغ
و انتقال معاملہ سنک تصحیحی ضمنندہ لاجل المصلحہ اوقاف مذکورہ
ایچون موقتاً قائم مقام متولی نصبنہ ادارہ مذکورہ امور شرعیہ سی
مأموریتنہ با ارادہ سنہ مآذونیت ویرلشد

تولیتی حضور حاکمه آخره فراغ و قصید ایدوبده حاکم
دخی تحقق ایدن اهلیتته بناء تولیتی مفروغ لهه تقریر و توجیه
ایلسه ارتق فارغك اول فراغدن رجوعه صلاحیتی قالماز

فصل ثالث

متولینك محاسبه سنه متعلق مسائل بیاننده در

۳۰۸ (مسئله)

بر وقفك متولیسى موجود ایکن حاکم او وقفك تصرفاتنه
مداخله ایدمز

فقط حکامك اوقاف حقننده تفتیش و نظارت اجرا ایلك
صلاحیتلری واردر

شویله که بر وقفك متولیسنك او وقف حقننده خیانت و سوء
استعمالی بعض امارات ایله حس اولندیغی تقدیرجه حاکم درحال
متولینك وقفه دائر اولان معاملاتى تفتیش و محاسبه سنی رؤیت
و تدقیق ایدر

لدى التدقیق متولینك وقف حقننده عزلنی موجب خیانت و سوء
استعمالی تحقق ایتدیكى حالده اومتولی واقفك کندوسی اولسه
بیله حاکم انی تولیتدن عزل و اخراج ایدر

۳۰۹ (مسئله)

حاکم لدى الاقتضا متولینك محاسبه سنی رؤیت مراد ایتدکده
متولی محاسبه دن امتناع ایدمز

امتناع ايدر ايسه محاسبه سنى ويرمك اوزره كندويه جبر
اولنور

۳۱۰ (مسئله)

بر وقفك متوليسنك بر قاچ سنه لك حسابى كوريلوب حسابده
اصلا شبهه محلى غيكن تكرار او مدتك حسابى كوريله مز
اما حسابده شبهه واقع اولور ايسه دفع شبهه ضماننده متولى
استجواب و ايجابى تقديرنده تكرار حسابى رؤيت ايديلور

۳۱۱ (مسئله)

بر وقفك متوليسى كندى زمان توليتك حسابى ويرر ايكن
حاكم بوكا قانع اوليوب سلفك اولان متولينك حسابى دخى
سندن استرم ديه مز
متولى سابق بر حيات ايسه وقفك محاسبه سى كندوسيله ووفات
ايتمش ايسه ورثه سيله كورملك لازم كلور يوقسه سلفك حسابندن
خلفى مسئول دكلدر

۳۱۲ (مسئله)

متولينك حسابى خدمه وقف رأييله كورملك واقف طرفندن
شرط ايدلمشيكن حاكم خدمه نك رأينه مراجعت ايتكسزين
خود بخود متولينك حسابى رؤيت ايده مز
ايتمش اولسه معتبر اوليوب تكرار خدمه نك رأييله متولينك
حسابى تدقيق اولنور

فصل رابع

متولينك عزلى موجب اولوب اوليان اسباب حقنده در

۳۱۳ (مسئله)

اصول مشروعه سنه توفيقاً نصب ايدلمش اولان متولى يي بلا
جنحه نصب ايدن حاكم بيله عزل ايده مز عزل ايتمش اولسه
متولى منعزل اولماز

اما متولينك وقف حقنده خيانتى كندى مواجهه سنده بر نهج
شرعى تين ايتديكى حالده او متولى واقفك كندوسى اولسه
بيله انك توليتدن عزلى واجيدر

۳۱۴ (مسئله)

وقفه متعلق بر تصرف كه انك حقنده مساع شرعى اوليه
متولينك قصداً اول تصرفى اجرا ايلسى وقفه خيانتدر

مثلا متولى وقفك عقارىنى عن علم و من غير ضروره اجر
مثلندن نقصان فاحشه ايجار ايلك وياخود وقفك عقارىنى
كندى ملكى اولمق اوزره آخره بيع ايتك وياخود وقفك
غله سنى خلاف شرط واقف كندى امورينه صرفه استهلاك
ايلك وقفه خيانتدر

۳۱۵ (مسئله)

متولينك وقف حقنده ملكيت دعوى ايتسى خيانت عد اولنور
شويلاه كه بروقفك متولىسى اول وقفدن اولمق اوزره تصرف
اولنان برعقار ايجون ملكمدر ديو دعوى ايدوبده مدعاسنى

اثبات ايده ماسه اول وقفك توليتندن عزل ايديلور
اما مدعاسنى اثبات ايدر ايسه اوصورتده توليتندن عزل ايدلمز
۳۱۶ (مسئله)

متولينك وقفي انكارى خيانت عد اولنور
شويلاه كه بر وقفك متولىسى ينده اولان بر عقار ايجون اول
وقفك ماليدر ديو دعوى اولندقدده متولى اول عقار كندى
ملكى اولديغنى بيان ايدرك مال وقف اولديغنى انكار ايتمكه
اول عقارك مال وقف اولديغى بر نهج شرعى ثابت اولوب حكم
اولنسه اومتولى ولتندن عزل ايديلور
اما ثابت اولديغى تقديرجه توليتندن عزل ايدلمز
۳۱۷ (مسئله)

خيانت نجزى قبول ايتمز
بناءً عليه متعدد وقفله متولى اولان بر كيمسه نك اول وقفلردن
بريسى حقنده خيانتى بر نهج شرعى ثابت اولسه جمله سنك
توليتندن عزل و اخراج اولنور
يوقسه قنغى وقف حقنده خيانتى ثابت اولمش ايسه انك توليتندن
عزل ايديلوبده ديكر وقفلك توليتلرتده ابقا ايديله مز
۳۱۸ (مسئله)

خيانت و تقصير ايله متولى منعزل اولماز
بلكه عزله مستحق اولور
بناءً عليه بر متولى وقف حقنده خيانت و تقصير ايدوب فقط
طرف حاكمدن عزل اولنمقسزين بر مدت امور وقفي اداره

ورؤيت ايدرك اول مدتده وقف حقنده بعض تصرفات مشرو-
عهسى وقوعبولسه او تصرفات نافذ ومعتبردر
اما بعدالعزل وقوعبولان تصرفاتى اصلا نافذ ومعتبر دكلدر
(مسئله) ۳۱۹

شكايت مجردة متولينك عزلنى موجب دكلدر
شويله كه بروقفك خدمه ومرتزقهسى متوليدن حاكمه شكايت
ايدوب لكن شكايت واقعه لرنده متولينك عزلنى موجب اولور
برسبب مشروع بيان ايدمهاسه لر وياخود بيان ايدوبده اثباته
مقتدر اوله ماسه لر حاكم بوشكايت مجردة يي سبب طوتارق متولى يي
عزل ايدمه من
(مسئله) ۳۲۰

متولينك فسق وسفاهته انهماكى توليتدن عزله استحقاقى موجبدر
بناء عليه فسق وسفاهته منمك اولان متولينك وقف حقنده
بركونه خيانتى تين ايتماسه بيله حاكم انى عزل وتوليتدن اخراج
ايدمه بيلور [*]
(مسئله) ۳۲۱

امور وقضده متولينك اهمال وتكاسلى عزله استحقاقى موجبدر
(مسئله) ۳۲۲
متولى يه جنون عارض اولوبده برسنه دن زياده ممتداولسه توليتدن
منعزل اولور

بوصورتده بعد الانعزال كندويه صحو وافتاقت كلسه نظر اولنور

[*] چونكه فسق وسفاهته منمك اولان متولينك اموال وفقى طريق
سفاهته صرفه اتلاف ايتسى اغلب احتمالاتندر

اگر مشروطیت اوزره متولی ایدی ایسه کندوسنه حق تولیت
عودت ایدر

والا عودت ایتمز

۳۲۳ (مسئله)

متولی به عمی طاری اولسه تولیتدن منعزل اولماز

۳۲۴ (مسئله)

متولی کندو کندوی تولیتدن عزل ایده بیلور

فقط عزلی حاکم ویا واقفه بیلدیرمدکجه تولیتدن منعزل اولماز

بناء علیه کندوسنک عزلی حاکم ویا واقفک معلومی اولنجیه دکن

تولیت عهدهسنده قالب کالاول تصرفاتی نافذ ومعتبردر

۳۲۵ (مسئله)

برمتولی فسق وسفاهته انهما کنه ویاخود وقف حقمده خیانتنه

مبنی تولیتدن عزل وایخراج ایدلدکدنصکره اره دن برخیلی زمان

مرور ایدرک اصلاح نفس ایلدیکی تحقق ایتمدکجه کندویه تولیت

توجیهی جائز دکلدر

اما اصلاح نفس ایلدیکی تحقق ایدر ایسه اولخالده کندوسنه

تولیت توجیه اولنه بیلور

باب عاشر

متولینک انواع تصرفاتنه دائر اولوب یدی فصلی مشتملدر

فصل اول

متولینک موجب ضمان اولوب اولمیان افعالنه دائردر

۳۲۶ (مسئله)

متولی کندی صلاحیت ومأذونیتی داخلنده اولان اموری

خود بخود رؤیت ایدر

اما كندی صلاحیت و مأذونیتی داخلنده اولیوب صحتی شرعاً
 رأی حاکمه متوقف اولان امورده حاکمه مراجعت ایدر
 او مقوله امورده حاکمه مراجعت ایتمکسزین کند و کندویه تصرف
 ایلسه تصرفی صحیح و معتبر دکلدر
 (۲۷۵) مسئلهیه مراجعت اولنه
 ۳۲۷ (مسئله)

ایکی متولیسلی اولان بر وقفک متولیلرندن بری دیکرک رأی
 اولمقسزین اول وقفک امورنده منفرداً تصرف ایده من
 تصرف ایدوبده دیکری او تصرفی مجیز اولیوب رد ایتسه او
 تصرف باطل اولور
 متولی ایکیدن زیاده اولدیغی تقدیرجه دخی حکم بو منوال
 اوزرهدر
 ۳۲۸ (مسئله)

هم ناظر و هم متولیسلی بولنان وقفده ناظرک رأی اولمدجه متولی
 امور وقفده تصرف ایده من
 تصرف ایتمش اولسه تصرفی نافذ دکلدر
 ۳۲۹ (مسئله)

امور وقفی رؤیت ایتک اوزره متولینک لدی الحاجه آخری
 توکیل ایتسی جائزدر

بناءً علیه متولینک امور وقفی رؤیته آخری توکیل ایتسندن

طولای وقفه بر ضرر ترتب ایتسه متولی او ضرری ضامن
اولماز

چونکه جواز شرعی ضمانه منافیدر

مثلا بروقفك متولیسى اول وقفك ذم ناسده اولان الاجغنى
مدیونلردن تحصیل ایتك اوزره امینی اولان کیمسه یی وکیل
ایدوبده او کیمسه دخی وقفك الاجغنى مدیونلردن تحصیل ایدوب
کندی امورینه صرفه استهلاك ایلسه متولی به ضمان لازم کلز
شوقدر وارکه متولی امینی اولمیان بر کیمسه به مال وقفی ایداع
وتسلیم ایدوبده او کیمسه دخی اول مالی استهلاك ایلسه متولی به
ضمان لازم کلور

۳۳۰ (مسئله)

بر وقفك متولیسى اول وقفك مالیه اول وقفه ایراد اولمق
اوزره اراضی امیریه ویا موقوفه دن یر یر ویا خود اجارتینلو
وقف بر عقار تفویض ایدمز

ایتمش اولسه بدل اوله رق ویرمش اولدینی مال وقف کندویه
تضمین ایتدیریلوب عزله مستحق اولور

(۳۱۴) مسئله به مراجعت اولنه

۳۳۱ (مسئله)

مساغ شرعی اولمدینی حالده متولی شرط واقفه مخالفت ایدوبده
اندن طولای وقفه بر ضرر ترتب ایتسه او ضرری متولینك
ضامن اولسی لازم کلور

مثلا رهن ویا کفیل ایله استرجاحی مشروط اولان نقود موقوفه یی

متولیسی خلاف شرط واقف بلا کفیل و بلا رهن آخره ادانه ایدوبده بعده مدیون مفلس اولمغله نقود مذ کوره نك تحصیل قابل اولماسه ادانه ایتش اولان متولی به ضمان لازم کلور کذلک کفیل ملی یعنی اصحاب ثروتدن اولان کفیل ایله استرباحی مشروط اولان نقود موقوفه بی متولیسی خلاف شرط واقف کفیل غیر ملی ایله آخره ادانه ایدوبده مؤخرأ نقود مذ کوره نك اصیل ویا کفیلدن تحصیل قابل اولماسه متولی به ضمان لازم کلور

فقط حین ادانه ده کفیل ملی اولوبده مؤخرأ کندوسنه عسار طاری اولمش ایسه او صورتده متولی به ضمان لازم کلز کذا رهن قوی ایله استرباحی مشروط اولان نقود موقوفه بی متولیسی ادانه ایتدکده قیمتی نقود مذ کوره دن ناقص بعض امتعه رهن آلوب بعده مدیون دینی ادا ایتمکسزین وفات ایدوب رهن مذ کوردن بشقه مالی اولمغله رهن بیع اولندقدنه ثمنی دینه وفا ایتماسه باقی قلان دینی متولینک تضمین ایتسی لازم کلور اما وقت ادانه ده رهنک قیمتی دینه مساوی اولوبده مؤخرأ رهنک سعر و قیمتنه نقصان طاری اولسه او صورتده متولی به ضمان لازم کلز

کذا محکمه معرفتیه ادانه اولنوب حجتیه ربط اولنسی مشروط اولان نقود موقوفه بی متولیسی خلاف شرط واقف محکمه به مراجعت ایتمکسزین ادانه ایدوب بعده مدیون دینی انکار

ايتد كده دين اثبات اولنه ميوب مديون يمين ايتمكده نقود موقوفه ضايح اولسه متولى يه ضمان لازم كلور كذلك بزازستان كبي محفوظ و مستحکم بر محله حفظ اولنمى مشروط اولان نقود موقوفه يي متولى كندى خانه سنده حفظ ايدوبده نقود موقوفه اورادن سرقت اولسه متولى يه ضمان لازم كلور

۳۳۲ (مسئله)

متولينك خلاف شرط واقف وقوع بولان مصروفاتى قبول اولماز

مثلا مستغلاتى اوقاف صحيحه دن اولان بروفقك غله سندن بعض كيمسه لر خلاف شرط واقف اوله رق وظيفه احداث و برات ايتديرونده متولى مجرد اول براته بناء وظيفه محدثه به غله و قفدن اچه صرف ايلسه مصروفى قبول اولنيوب ويرديكى اچه يي تضمين ايتمى لازم كلور

۳۳۳ (مسئله)

متولينك قدر معروف اوزرينه زائد اولان مصروفاتى قبول اولماز

فصل ثانى

متولينك صالح و ابراسنه دائردر

۳۳۴ (مسئله)

مال وقفى دعواده متولينك اقامه بينه دن عجزى و مدعى عليهك

دخی یمین ایده جکی متحقق اولسه وقف حقنده صلحه مساع
 واردر مثلاً بروقفک متولیس دیکر کسنه نك یدنده اولان برعقاری
 اول وقفک مالیدر دیو اول کسنه نك انکارینه مقارن دعوی
 ایدوب لکن بینه یه ظفرباب اوله میوب مدعی علیهک دخی یمین
 ایده جکی متحقق اولسه متولی اول دعوان آز و چوق بر
 مال اوزرینه مدعی علیه ایله صلح اولسه صلح صحیح اولور
 بروجه محرر صلحك وقوعندنصکره ارتق مدعی علیه یهن
 تکلیفنه متولینک صلاحیتی قالماز

شو قدر وارکه متولی بعدالصلح مدعاسنه موافق بینه یه ظفرباب
 اولوبده اقامه ایدر ایسه او صورتده صلح منتقض اولور
 ۳۳۵ (مسئله)

وقفک علیهنه وقوعبولان مال دعواسنده مدعینک بینه سی
 اولوبده وقف علیهنه حکم اولنه جنی متحقق اولسه متولی مال
 وقفدن بر مقدار بدل اعطا ایدرک مدعی ایله صلح اولسه صلح
 صحیح اولور

۳۳۶ (مسئله)

بروقفه مدیون اولان کیسه ایله اول وقفک متولیس دینک
 بر مقدار اوزرینه صلح اولوب ماعداسندن مدیونک ذمتی
 ابرا ایلسه نظر اولنور

اگر اول دین او متولینک عقدیله حاصل اولمش ایسه صلح
 و ابرا صحیح اولور

فقط بدل صلحدن ماعداسنى متولينك وقف اچون ضامن
 اولسى لازم كلور
 واكر دين مذكور او متولينك عقد ايله حاصل اولمش دكل ايسه
 اوصورتده صلح و ابرا صحيح اولماز
 بناءً عليه صورت مشروحه ده صلح و ابرانك وقوعند نصكره
 متولى دينى تماماً مديوندن اخذ و استيفا ايدر
 صلحك عدم صحتى مديون دينى مقرر اولدينى و يا خود منكر
 اولوبده متراينك بينه سى اولدينى تقديرده در
 اما اقرار و بينه نك فقدانى حالنده صلحك حكى مسئله سابقه ده
 بيان اولمش در

فصل ثالث

يد متولیده اولان اموال وقفه و متولينك يمينيه مصدق
 اولوب اولمدينى مواده دائردر

۳۳۷ (مسئله)

متولينك یدی امانتدر یوقسه ید ضمان دکلدر
 بناءً عليه متولى یدنده ارلان مال وقف کندوسنك تعدی
 و تقصیری اولیه رق تلف و ضایع اولسه کندویه ضمان لازم کلز

۳۳۸ (مسئله)

بروقف نقودك متوليسى وفات ایتدکد، حال حیاتنده حسب

التوليه اصل مال اوله رق قبض ايتش اولديني نقود موقوفه
 عيناً تركه سنده . لنديني حالده متولى لاحقه دور و تسليم اولنور
 نقود مذ كوره تركه سنده ظهور ايتديكي تقديرجه نظر اولنور
 اكر متولى متوفى حال حياتنده بن اول نقود ايله وقفه فلان
 عقارى اشترا ايتدم و يا خود او نقودى فلان ادا نه ايتدم و يا خود
 او نقود تعديسز يدمده ضايع اولدى ديمك كبي بر صورتله نقود
 مذ كوره نك حالى بيان و تقرير ايلديكي تعيين ايدر ايسه تركه .
 سندن ضمان لازم كجز

واكر نقود مذ كوردنك حالى بيان و تقرير ايتكسز بن مجهلاً
 وفات ايتش ايسه او صورتده تركه سندن ضمان لازم كلور
 اما متولينك حال حياتنده مقبوضى اولان نقود وقفك اصل
 مالى اوليوبده ربح و غله ايسه مجهلاً وفات ايتسه بيله تركه سندن
 ضمان لازم كجز

۳۳۹ (مسئله)

بر وقفك متولى غله وقفى وقفك مصارفه قدر معروف
 صرفنده يمئيله تصديق اولنوب بينه به محتاج اولماز
 اما وقفه رجوع حقنده يمئيله تصديق اولنوب كندوسندن
 بينه طلب اولنور

مثلا بر وقفك متولى معزول اولوب يرينه ديكرى متولى اولدقده
 متولى سابق زمان توليتمده وقفه رجوع شرطى وراى حاكم
 ايله كندى مالمدن امور وقفه قدر معروف شوقدر اچه صرف
 ايتشيدم مبلغ مزبورى غله وقفدن بكا ادا ايت ديو متولى

لاحق دن دعوى ايلسه قوليه تصديق اولنيوب كندوسندن بينه
طلب اولنور

فصل رابع

بروقفك مالى ديكر وقفه صرف جائز اولوب اولمامسى

حقندهدر

۳۴۰ (مسئله)

ايكيسنك واقفى برذات اولسه بيه برجهته مشروط اولان وقفك
وارداتى ديكر جهته مشروط اولان آخروقفك مصارفنه صرف
اولنق جائز ومشروع دكلدر

متولى صرف ايتمش اولسه مصروفى كندويه تضمين ايتديريلور
مثلا بركىمسه ايكي مكتب بنا ووقف ايدوب هر برينه بشقه
بشقه عقار وقف ايلسه اولمكتبلردن برينك عقارى غلهسندن
ديكر مكتبك مصارفنه صرف اولنه من

۳۴۱ (مسئله)

هم واقف وهم جهتلرى متحد اولان ايكي وقفدن برينك غلهسنه
ضعف طارى اولسه ديكر وقفك فضاه غلهسندن انك مصارفنه
صرف ايتك جائز ومشروطدر

مثلا بركىمسه برعقار وقف ايدوب غلهسنى بنا ووقف ايتمش
اولدينى مكتبك مصارف تعميريهسنه شرط ايدوب ديكر بر
عقار دنى وقف ايدوب غلهسنى اولمكتبك معلملرينك وظائفنه
شرط ايلسه بعدزمان معلملرك وظائفنه مشروط اولان عقارك

غله سنه ضعف طاری اولوب وظائفه کفایت اینسه مصارف
تعمیرییه مشروط اولان عقارک فضله غله سندن وظائفه صرف
ایتمک جائزدر

۳۴۲ (مسئله)

خراب و مستغنی عنه اولان بره قفک وارداتی رأی حاکمه دیگر
وقفه صرف جائزدر

کرك واقف بر متجد اولسون و کرك اولسون
نته کیم فصل آتیده بیان اولنور

فصل خامس

مستغنی عنه اولان مؤسسات خیرییه^۱ داژدر

۳۴۳ (مسئله)

مؤسسات خیرییه دن بروقف خراب و مستغنی عنه اولدقده انک
وارداتی رأی حاکمه مکاناً اقرب وانک جنسندن اولوب
وارداتی قلیل اولان دیگر بروقفک مصارفنه صرف اولنق
جائز و مشروعدر

مثلاً بر محله بنا ووقف لازم ایله وقف اولنان بر مکتب مرور
ازمنه ایله کلیاً خراب و محله مزبورده اهالیسی دخی پریشان
اولمغله مکتب مزبور مستغنی عنه اولسه انک وارداتی رأی
حاکمه اکا ک زیاده قریب اولوب وارداتی ضعیف اولان دیگر
بروقف مکتبک مصارف لازمه سنه صرف اولنه بیلور

اما مستغنى عنه اولان وقفك وارداتى اوچنسدن اوليان ديكر بروقفه صرف ايتك جائز دكلدر
 مثلا خراب ومستغنى عنه اولان بروقف خسته خانهك وارداتى
 مكته وياخود خراب ومستغنى عنه اولان مكتهك وارداتى
 خسته خانهيه صرف ايتك جائز ومشروع دكلدر
 (مسئله) ۳۴۴

برقریه نك اهالیسی بالکلیه متفرق وپریشان اولوب اول قریه ده
 اولان مسجد معطل ومستغنى عنه قالسه اول قریه نك قرینه ده
 اولان ديكر قریه نك مسجدى اولماسه قریه ثانیه نك اهالیسی قریه
 اولاده اولان مسجدى نقض وانقاضى كندى قریه لرینه نقل
 ایدوب اوراده برمسجد بنا ایده بیلور

بوصورتده هدم اولنان مسجده مخصوص اولان واردات رأى
 حاکمه قریه ثانیه ده بنا اولنان مسجدهك مهماتنه صرف اولنور
 صورت مذکورده واقفك ورثه نى مسجده هدم اولنغله انك
 وارداتى بزه عائد اولور بناء علیه غله مزبوریه نفسمزایچون
 بزالب آخر قریه ده بنا اولنان مسجده صرف ایتدیرمیز
 دیه مزلر

كذلك برکیمسه نك وقفك اولان برمسجده مهماتنه ديكر كمنه
 برمقدار نقود وقف ایدوب بعدزمان قریه خلقی بالکلیه پریشان
 ومسجده دخى خراب ومعطل اولسه متولى نقود مذکورده نك
 ربخى رأى حاکمه قریه مذکوریه اقرب اولان آخر قریه ده كى
 وارداتى قلیل اولان مسجده شريفك مهماتنه صرف ايتك

مراد ايتدكده نقود مذكوره بي وقف ايدن كيمسه نك ورثه سي مجرد موقوف عليه اولان مسجد خراب ومستغنى عنه اولمغه نقود مذكوره بزه موروث اولمش اولور ديو متولى بي منع ايدمزار

فصل سادس

وقف ايچون استدانه نك جائز اولوب اولماسنه
دائر در

۳۴۵ (مسئله)

استدانه استقراض وياخود ويره سي يه مال اشتراسى ايله اولور

۳۴۶ (مسئله)

بروقفك عقارى محتاج تعمير اولوبده ووقفده غله موجود اولماسه نظر اولنور

اكر واقف لى الحاجه متولينك وقف ايچون استدانه ايتىسى حقتنده برشرط ذكر ايتمش ايسه متولى خود بخود استدانه ايدوب تعميره صرف ايدر

واكر واقف بويلاه برشرط ذكر ايتماش ايسه اوصورتده وقف ايچون استدانه حاكمك رايته متوقفدر

بناءً عليه بو صورتده متولى بلا راي الحاكم وقف ايچون خود بخود استدانه ايدمزار

۳۴۷ (مسأله)

بروقفك مستغلاتى تعميره محتاج اولوب لكن وقفده غله موجود اوليوب ربخسز استدانه دخى ممكن اولماسه متولىسى امر حاكمه على وجه المعامله الشرعيه ربخله اچه استدانه ايدوب اول مستغلاتك تعميرينه قدر مروف صرف ايدر

بوصورته متولى اصل دين وربخى ايله غله وقفه رجوع ايدر

۳۴۸ (مسأله)

متولى رأ حاكمه وقفك تعميراتنه وقفه رجوع شرطيله كندى مالندن قدر معروف اچه صرف ايلسه مصروفنى غله وقفدن استيفا ايدر

استيفا ايتكمسزين وفات ايدر ايسه ورثهسى متوفانك يرينه نصب اولنان متولى ينده اولان غله وقفدن متوفانك مصروفنى بعد الثبوت استيفا ايدر

۳۴۹ (مسأله)

وقفك خدمه ومرتزقه سنك وظائفى ايجون استدانه جائز دكلدر بتاء عليه متولى استدانه ايدوبده مرتزقه نك وظائفنه صرف ايلسه استدانه ايلديكى مبلغى دايه كندى مالندن ادا ايتسى لازم كلور غله وقفه رجوع ايده من

فقط وقفه رجوع شرطى و امر حاكم ايله متولى مرتزقه نك وظائفنه كندى مالندن اچه صرف ايلسه مصروفيله وقفه رجوع

ايده بيلور

فصل سابع

نقود موقوفه يه دائر بعض مسائل بياندهدر

۳۵۰ (مسئله)

بلا ربح محتاجينه اقراضى مشروط اولان: نقود موقوفه يه
متولىسى استرباح ايدهمز

۳۵۱ (مسئله)

استرباحى مشروط اولان نقود موقوفه يه متولىسى اقراض
ايتدكده الزام ربح ايتماسه مستقرضدن ربح نامنه نسنه آلهمز
بوصورته مستقرض ربح نامنه متولى يه بر مقدار اچقه ويره
اول اچقه يه اصل دينه محسوب ايده بيلور

شوقدر واركه مستقرض شو اچقه ربحدر آل مصارف وقفه
صرف ايله ديو متولى يه بر مقدار اچقه ويره بده متولى دخى
اول اچقه يه امور وقفه صرف ايلسه مستقرض انى اصل دينه
محسوب ايدهمز

۳۵۲ (مسئله)

مراجحه دينك قيامنه مبتنيدر

بناءً عليه دين ذمته قالدچقه مديون اوزرينه ربح ملزم لازم كلور
مثلا بروقف نقودك متولىسى نقود موقوفه دن شوقدر غروش
ادانه ايتدكده بش سنه مدته الزام ربح ايتدكده نصكره بر سنه
مرورنده مديون وفات ايديوب اصل مال مديونك تركه سندن
متولى يه ادا اولنمويوب بو حال اوزرينه ايكي سنه مرور ايلسه

حالات متولى مبلغ مزبوری ترکه دن استيفا ایتدکده وقف استيفايه
دکين مرور ایدن ايامك ربخى دنخى متولينك ترکه دن آلفه
صلاحيتى واردر

بوصورتده مديونك ورثه سی مديونك وفاتيه ربخ ساقط اولمش
اولور بناءً عليه مورثمك وفاتندنصكره مرور ایدن ايام ايجون
ربخ ويرميز ديه مزلر

۳۵۳ (مسئله)

بروقف نقودك متولى سی نقود موقوفه دن بعض كيمسه لره استرباح
قصديله اقراض ايتمش اولدينى اچه بي مديونلردن قبض
ايتكسزین متولينك عزل ويا وفاتى وقوعه بولمغله يرينه ديكزى
متولى اولسه مبلغ مزبوری مديونلردن قبض ايتمه متولى
لاحقك صلاحيتى واردر

۳۵۴ (مسئله)

ديونى ترکه سندن ازید اوله رق وفات ایدن كيمسه نك وقفه اولان
دینى ديون سائره سی اوزرينه مقدم اوله مز
بلکه متولى وقف دنخى سائر داینلر کبی غرمايه داخل اولور

۳۵۵ (مسئله)

ديون امثاليه قضا اولنور
بناءً عليه برکيمسه وقف نقوددن شوقدر عدد مجیدی التونى
استقراض ومصارفته صرفله استهلاك ایتدکدنصكره وقف
مزبور متولى ذکر اولنان التونلرک امثالی اول كيمسه دن
طلب ایتدکده او كيمسه بن التون ويرميوب اولقدر التونه

معادل شو قدر عدد سیم مجیدیه ویاخود متالك ویریرم دیه من
وبالعكس مدیونك استقراض ایتمش اولدینی اچه سیم مجیدی
ویاخود متالك اولسه متولی قیمتجه مبلغ مزبورده معادل شو قدر
مجیدی آلتونی استرم دیه من

شو قدر وارکه بوصورتده مدیون بالرضا دینی متولی به التون
ایله ادا ایتدکدنصکره نادم اولوب التونلری متولیدن استرداد
ایله استقراض ایتمش اولدیغم اچه نك مثایله اداء دین ایدرم دیه من

باب حادی عشر

وظائفه متعاقد

۳۵۶ (مسئله)

غله ووقفن بر موجب شرط واتف ویریلان وظیفه ایکی قسمه
منقسمدر

قسم اول خدمت مقابلهسنده اولان وظیفه در

قسم ثانی خدمت مقابلهسنده اولیان وظیفه در

۳۵۷ (مسئله)

خدمت مقابلهسنده اولان وظیفه اجرت قیلندندر
بناءً علیه برووقفن خدمت مقابلهسنده وظیفه به متصرف
اولان کیمسه او خدمتی بر مدت بلا عذر شرعی ترك ایتسه او
مدتده وظیفه به مستحق اولماز

کذلک بر جهتك خدمتی مقابلهسنده برووقفن وظیفه به متصرف
اولان کیمسه بر قاچ سنه اول جهتك خدمتی ادا ایدوب مستحق

اولدینی وظیفه‌ی غله و قفدن آلدقندنصکره دیگر کسنه ظهور
ایدوب اول جهت با که مشروطه دردیو دعوی ومدعاسنی
اثبات ایتمکه مذکور جهت کندویه توجیه اولنسه سنین مذکورده
اداء خدمت ایتمش دکل ایکن مجرد جهت با که مشروطه دردیو
متصرف سابقک الدینی وظیفه‌ی آندن استرداد ایده‌من
(مسئله) ۳۵۸

خدمت مقابله‌سنده اولمیان وظیفه‌نک مشروط لهنه نظر اولنور
اگر مشروطله اغنیادن ایسه او وظیفه صله وعطیه قییلندن
اولمش اولور
واگر مشروطله فقرادن ایسه صدقه قییلندن اولمش اولور
(مسئله) ۳۵۹

هرسنه‌نک وظائفی اوسنه‌نک غله‌سندن ادا اولنور
یوقسه برسنه‌نک وظائفی دیگر سنه‌نک غله‌سندن ادا اولنه‌من
شویله که بر سنه وقفده غله حاصل اولمامغله اوسنه‌نک وظائفی
ایفا اولنه‌میوب ایکنجی سنه مع زیاده وقفده غله حاصل اولسه
مرتزقه ایکنجی سنه‌نک وظائفی تماماً الدقندنصکره فضله‌دن
سنه اولانک دخی وظائفی الورز دیه‌منزل
بوصورته سنه اولی وظائفنک سنه ثانیه غله‌سندن اداسی لازم
کلور زعمیله متولی سنه ثانیه غله‌سندن سنه اولی وظائفی ایچون
مرتزقه‌یه بر مقدار مبلغ ویرمش اولسه متولی مبلغ مزبوری
مرتزقه‌دن استرداد ایدر
فقط برسنه‌نک وظائفی دیگر سنه‌نک غله‌سندن ادا اولنسی حقنده واقف

طرفندن بر شرط ذكر اولئش ايسه او صورتده بر سنه نك
غله سندن ديكر سنه نك وظائفه صرف جائزدر
(مسئله) ۳۶۰

متولى غله وقفى نه وجهه اخذ ايدر ايسه اول وجهه صرف
ايدر

مثلا بر بلده ليراي عثمانى يوز سكز غروشه رايح اولمغله
متولى مستقات وقفك اجاراتى ليرا يوزسكز غروش حسابيله
تحصيل ايدوب مرتزقيه اول حساب اوزره ويرمك استدكده
مرتزقه وظيفه لرمزى ليرا يوز غروش حسابيله الورز
ديه مزلر

و بالعكس صورت مشروحه ده متولى مرتزقيه ليرا يوز اون
وياخود يوز يكرمى غروش حسابيله ويررم ديه مز
(مسئله) ۳۶۱

بر وقف نقودك واقفى نقود موقوفه يه نقصان طارى اولور
ايسه ربجدن اصل مال تكميل ايدلمدكجه مرتزقيه وظيفه
ويرلمسون ديو شرط ايدوبده بعده اصل ماله نقصان طارى
اولسه متولى ربجدن اصل مالى تكميل ايتدكجه مرتزقيه
وظيفه ويرمز ويرمش اولسه كندويه ضمان لازم كلور
(۳۳۱) مسئله يه مراجعت اولنه

(مسئله) ۳۶۲

بر وقف نقودك متولى نقود موقوفه يه اعمال و استرباح
(۱۲)

ایتمیوب اصل مالدن بر مقدار مبلغی مرتزقه نك وظیفه لرینه
 صرف ایلسه متولی یه ضمان لازم کلور
 بو صورتده متولی بعدالضمان مرتزقه یه ویرمش اولدیغی مبلغ
 ایله مرتزقه یه مراجعت ایده مز

۳۶۳ (مسئله)

بر وقفك وارداتی مصارفنه تقابل ایتماسه رأی حاکمه ممکن
 مرتبه تصرف طرفنه کیدیلور
 شویله که بروقفك وارداتنه کلی نقصان طاری اولوبده واردات
 وقف مصارفنه کفایت ایتماسه متولی حاکمه مراجعت ایدر
 حاکم دخی وظائف و قفدن مهم اولمایانلرینی بالکلیه رفع و مهم
 اولنلرنده دخی تحمل لرینه کوره تنزیلات اجرا ایدر
 بو صورتده وقفه وسعت کلنجیه دکن متولی حاکمك رأی
 موجبنجه عمل ایدر

وقفه وسعت کلدکده شرط واقف موجبنجه وظائفی تماماً ایفا
 ایدر

۳۶۴ (مسئله)

بر وقفك خدمه سی صلاح حال ایله موصوف و خدمت لرینه
 مداومتله مألوف اولوب فقط قدیمأ واقف طرفندن کندولرینه
 تعیین اولنش اولان وظائف وقت و حاله نظراً اداره لرینه کافی
 اولیبوب وظیفه لرینه ضم اولنمدیغی تقدیرجه ترك خدمت
 ایده جککری محقق و ترك خدمت ایتدککری صورنده وظائف
 مذکوره ایله او خدمت لره دیگر اهل و ارباب کیسه لر راغب

اوليوب ووقفك خدمات لازمہ سى معطل قاله جنى متيقن اولسه
 رأى حاكمه فضله ووقفن قدر كفايه خدمه نك وظيفه لرينه
 ضم اولنور (۱۶۵) مسئلہ يه مراجعت اولنه
 (مسئلہ) ۳۶۵

برجہت متصرفك عہدہ سندن جہتى رفع اولنوب فقط خبر
 رفع بر مدت كندويه واصل اوليوب اول مدتده او جہتك
 خدمتى ادا ايلسه خبرك وصولى تاريخنه دكين اول جہتك
 وظيفه سنہ مستحق اولور
 (مسئلہ) ۳۶۶

بعض كسانہ مشروط بولنان فضله ووقفن اعمار ايجون
 احتياط اچہ سى ترقيف اولنور
 مثلا مصارف معينه دن فضله سى اولاد واقفه مشروط اولان
 بروقفك عقاراتى فى الحال اعمارہ محتاج اولسه بيہ لى الحاجه
 اعمارہ صرف اولتى اوزرہ متولى فضله ووقفن مناسب مقدار
 احتياط اچہ سى توقيف ايدوب ماعدابى شرط واقف موجبنجه
 اولادہ اعطا ايدر
 (مسئلہ) ۳۶۷

بر وقفك فضله سى واقفك اولادينه مشروطه اولمغله متولى
 وقفك فضله سيدر ديو اولادہ بر مقدار مبلغ وبردكدنصكره
 متولى اول مبلغى فضله ووقفن استيفا ايتك اوزرہ كندى
 مالمدن ويرمشيدم شمدى وقفده فضله غله حاصل اولمدى ديو
 مبلغ مذكورى اولاددن استرداد ايدہ مز

۳۶۸ (مسئله)

محصولی سنوی اولان وقفده سنه باشی محصولك ادرا كندن
یعنی یتشدیکی زماندن و ایکنجی سنهك ابتداسی سنه اولی
نهایتندن معتبر اولور

۳۶۹ (مسئله)

بر کیمسه محصولی سنوی اولان وقفدن وظیفهیه متصرف ایکن
اثنای سنهده وفات ایلسه سنه باشندن اعتباراً وفاتی تاریخنه
قدر اولان مدت حساب ایدیلهرك وظیفهدن اكا اصابت ایدهجك
حصه متوفانك ورثهسنه ویریلور

۳۷۰ (مسئله)

محصولی سنوی اولوب غلهسی واقفك اولادینه مشروطه اولان
وقفده سنهك نصفی مرور ایتدکدنصکره تولد ایدن اولاد
واقف سنه مذکورده غلهسندن حصهیه مستحق اولمازلر
اما نصف سنه مرور ایتدن تولد ایدن اولاد واقف تاریخ
تولد لرندن اعتباراً کندولرینه اصابت ایدهجك غلهیه مستحق
اولورلر

اولاد اولاد دخی بو حکمده اولاد کییدر

۳۷۱ (مسئله)

واقف وقف ایدیکی شیئك غلهسنی ذریتك ویا اقرباسنك فقراسنه
شرط ایلسه غلهك ظهوری وقتنده فقیر بولنانلره صرف اولنور
غلهك ظهورندن اول فقیر اولوب اولماسی مساویدر
بناءً علیه صورت مشروجهده ذریت ویا اقرباء واقفدن بری

غله‌نك ظهورندن مقدم فقيرايكن غله‌نك ظهورى وقفنده كسب
يسار ايتمش بولنسه غلهء وقفدن اكا حصه ويرلمز
وبالعكس غله‌نك ظهورندن اول غنى ايكن غله‌نك ظهورى
زماننده فقير دوشسه غله‌دن اكا حصه ويريلور شوقدر واركه
بر عارضه يه مبنى غلات وقف بر قاچ سنه تقديم اولنه ميوب
بعده تقسيم مراد اولنسه حين تقسيمده فقيربولنان كسانه صرف
اولنور

كرك او كسان سنين مرقومه غلاتنك ظهورى زمانلرنده فقرادن
اولسونلر وكرك اولسونلر

باب ثانىء عشر

جهاته دائر اولوب ايكي فصلى حاويدر

فصل اول

توجيه جهاته دائردر

۳۷۲ (مسئله)

امامت و خطابت و مدرسلك و واعظلق و قيملق كې مؤسسات
خيريه خدما تندن هر برينه جهت دينور جمعى جهاتدر

۳۷۳ (مسئله)

نا اهله جهت توجيهى جائز دكلدر
بناءء عليه بر جهتك خدمتى ايفايه اهل اولميان كيسه يه اول جهت

ترجيه اولنسه جهت مذكوره او كيمسه عهده سندن رفع و اهله
توجيه اولنور
۳۷۴ (مسئله)

بر صنف اربانه مشروط اولان جهتك ديكر صنف اربانه
توجيهي جائز دكلدر

مثلا حنفي علماسنه توجيهي مشروط اولان بر جهت شافعي
علماسندن بر ذاته وبالعكس شافعي علماسنه توجيهي مشروط
اولان بر جهت حنفي علماسندن بر ذاته توجيه اولنه من
كذلك مثلا طريق نقشبندي مشايخنه توجيهي مشروط اولان بر جهت
طريق شاذلي مشايخندن بر ذاته وبالعكس طريق شاذلي مشايخنه
مشروط اولان بر جهت طريق نقشبندي مشايخندن بر ذاته
توجيه اولنه من توجيه اولنمش ايسه رفع اولنه رفق شرط واقف
موجبجه توجيه اولنور

۳۷۵ (مسئله)

بر جهت متصرفي وفات ايدوب اول جهتك خدمتي ادايه اهل
اولان ولد كيريني ترك ايلسه اول جهت اكا توجيه اولنوب
آخره توجيه اولنماز

فقط متوفانك ولدي اول جهتك خدمتي ايفايه نا اهل اولوبده عدم
اهلتي كندی مواجبه سنده و حضور حاكمده تين ايدر ايسه اولحالد
اول جهت اكا توجيه اولنوب اهل اولان آخر كسنه به توجيه اولنور
بو صورتده متوفانك نا اهل اولان ولدي مجرد بابامك انكيدر
ديو اول جهته مداخله ايدنه من

۳۷۶ (مسئله)

جهاتك فراغ و قصریدی جائزدر
فقط توجیه حاکمه اقترازی شرطدر
شویله که مفروغ لهك فراغ اولنان جهته اهلیتی عند الحاکم تین
ایدرك طرف حاکمدن اول جهت فارغك قصر بدنده اكا توجیه
اولندجه فراغك اصلا حکمی یوقدر

۳۷۷ (مسئله)

خدمتترینك اداسی بر زمانه مصادف اولان ایکی جهتك بر شخص
عهدسندده جمعی جائز دکلدر
بناءً علیه بوجه محرر جمعی جائز اولیان ایکی جهت بر شخص
عهدسندده توجیه اولنسه اول شخص او جهتلردن قنغیسنی
اختیار ایدر ایسه عهدسندده ابقا اولنه رق دیکریندن کف ید
ایتدیریلور

۳۷۸ (مسئله)

واقف خدمه وقفك عزل و نصبنی متولی یه شرط ایلسه اول
وقفك توجیهاتنه حاکم مداخله ایده من مکر متولی نا اهله جهت
توجیه ایتك و یا خود سبب مشروع اولیه رق بر کیسه عهدسنددن
بر جهت رفع ایتك کبی نامشروع بر معامله ده بولنش اوله او
صورتده حاکم مداخله ایدر

۳۷۹ (مسئله)

بر جهت بر کیسه یه توجیه اولندقدنصکره اول جهت آخرددخی
توجیه اولنوب فقط اولکنندن جهتك رفعنه تعرض اولنماسه

توجیه اول معتبر اولوب توجیه ثانی معتبر اولماز
 اما اونکنندن جهتک رفعی موجب برسبب موجود اولدینی
 حالدہ اندن جهت رفع اولنہرق آخرہ توجیہ اولنور ایسہ او
 صورتدہ توجیہ ثانی معتبردر

فصل ثانی

استنبابہ یہ وتعطیہ دائردر

۳۸۰ (مسئلہ)

جہات اوقافدہ استنبابہ وتوکیل جائزدر

فقط رأی حاکمہ اولملیدر

بناء علیہ برکیمسہ معذور اولماسہ بیلہ عہدہسندہ بولنان جهتک
 خدمتی ادایہ اهل اولان دیگر کمسنہ یی رأی حاکمہ وکیل
 ایدہ بیلور

وکیل اداء خدمت ایتدیکی مدتجہموکل وظیفہ یہ مستحق اولور
 ووکالت ایچون اجرت مقاولہ اولنش ایسہ مدت وکالتندہ وکیل
 دخی موکلدن اجرت آلور

فقط جهت مصرفک بالنفس اداء خدمت ایتسی واقف ویاخود
 حین توجیہدہ حاکم طرفندن شرط قلنش ایسہ اولحالدہ جهت
 متصرفی معذور اولمدقجہ دیگرینی توکیل ایدہمز
 ایتش اولسہ مدت وکالتندہ وظیفہ یہ مستحق اولماز

۳۸۱ (مسئلہ)

خدمات اوقافدہ بلا غدر ترک و تکاسلی وقوعبولان ارباب

جهاتك جهتلى رفع اولنور

۳۸۲ (مسئله)

بر جهت متصرفى آخر دياره كيدوب اوچ آيدن زياده اول جهتك
خدمتى تعطيل ايلسه نظر اولور

اگر آخر دياره عزيمتى اسقاط فريضة حج و صلۀ رحم كې بر
سفر واجب ضمننده ايسه عزله مستحق اولماز فقط تعطيل
مدتنده وظيفه سى قطع اولنور

و اگر عزيمتى بر سفر واجب ضمننده دكل ايسه او صورته
عزله مستحق اولور

باب ثالث عشر

ايجار وقفه دائردر

۳۸۳ (مسئله)

بر وقف عقارى غله سنك مشروط لهنه ايجار ايتك صحیحدر
مثلا غله سى اولاد واقفه مشروطه اولان بر منزلى و يا دكانى
متولى سى اولاد واقفدن برينه ايجار ايلسه صحیح اولور

۳۸۴ (مسئله)

بر وقف عقارى متولى سى ولو اجر مثليه اولسون نفسیچون
خود بخود استیجار ايتك جائز دكلدر

شو قدر وارکه متولى حاکمه مراجعت ایدوبده، حاکم اول عقارى
اجر مثليه کندوبه ايجار ايدر ايسه او صورته، ايجار صحیح

اولور

۳۸۵ (مسئله)

بر وقفك متوليسى اول وقفك عقاريني كندى لهنه شهادتلىرى
قبول اولنميان اقرباسنه اجر مثليه ايجار ايلسه بيله ايجار صحيح
ولماز

بناء عليه بر وقفك متوليسى اول وقفك عقاريني اصول ويا
فروعدنن برينه وياخود زوج ويا زوجهسنه ايجار ايلسه صحيح
اولماز

۳۸۶ (مسئله)

اجاره يي عاقد اولان متولينك وفاتيله عقد اجاره منفسخ اولماز
مثلا بر وقفك متوليسى اول وقفك عقاريني برسنه تاممنه دكين
اجر مثليه ايجار و تسليم ايدوب بعده اثنای سنه ده متولى وفات
ايتسه اجاره منفسخ اولماز

۳۸۷ (مسئله)

بر وقفك متوليسى اول وقفك عقاراتى ايجار و تسليم ايدوب
بعده مستأجر لر ذمتلرنده اولان اجاراتى قبض ايتمكسزین اول
متولينك عزل ويا وفاتى وقوعبولوبده برينه ديكرى متولى نصب
اولنسه اجاراتنك حق قبضى متولى لاحقه عائد اولور
يوقسه متولى معزوله وياخود متولى متوفانك ورثهسنه عائد
اولماز

۳۸۸ (مسئله)

بر وقفك عقاريني متوليسى مدت معلومه ختامنه دكين ايجار
واجرتى تماماً مستأجر دن قبض ايتدكدن صكره اثنای مدته اول

متولی نك عزل ویا وفاتی وقوع بولوبده یرینه دیکری متولی نصب اولنسه متولیء سابقك بروجه محرر قبضی ثابت ایکن متولیء لاحق کندی زمان تولیتنه مصادف اولان مدت ایچون تکرار مستأجرذن اجرت طلب ایده مز

چونکه متولیء سابقك قبضیه مستأجرك ذمتی بری اولمش اولور
 ۳۸۹ (مسئله)

مال وقف اجر مثلیه ایجار اولنور
 متولی اجر مثلندن ناقص بر اجرت تسمیه سیله ایجار ایلسه نظر اولنور

اکر نقصان فاحش ایسه ایجار صحیح اولماز
 واکر یسیر ایسه صحیح اولور
 ۳۹۰ (مسئله)

اجاره دن نقصان فاحش خمس مقداری ویا دها زیاده اولان نقصاندر

مقدار یسیر خمس مقدارندن دون اولان نقصاندر
 ۳۹۱ (مسئله)

وقف ایچون برشی استیجار اولنق لازم کلدکده اجر مثلیه استیجار اولنور

بناءً عایه متولی اجر مثلندن زیاده فاحشه ایله زائد بر کرا
 تسمیه سیله وقف ایچون برشی استیجار ایلسه صحیح اولماز اما
 زیاده یسیره اجارنك صحتنه خلل ویرمز

اجارده زیاده فاحشه خمس مقداری ویاخود دها کثیر اولان
زیاده در

زیاده یسیره خمس مقدارندن اقل اولان زیاده در
۳۹۲ (مسئله)

بروقف عقاری متولسی اجر مثلندن نقصان فاحشه ایجار
ایلسه اجر مثلك اكالى لازم كلور
مستأجر اجر مثلك اكالى ایدر ایشه اوصورتده متولی
اجاره بی فسخله اول عقاری اجر مثلیله آخرد ایجار ایدر مستأجر
قبل الفسخ اول عقاری برمدت تصرف ایش ایش اول مدت
ایچون کندوسندن اجر مثل النور
۳۹۳ (مسئله)

بروقف عقاری متولسی مدت معلومه ختامنه دکین اجر مثانه
مساوی شو قدر غروش اجرت تسمیه سیله ایجار ایدر کد نصر کرد
بعض کیمسه لر لغرض اجرت مذ کوره اوزرینه بر مقدار ضمه
استیجاره طالب اولسه بوضمه اعتبار ایدلر
فقط اثنای مدته رغبات ناس ایله حقیقتاً اول عقارک اجر مثلی
زیاده فاحشه ایله تراید ایتسه مدت باقیه ایچون مستأجر اوزرینه
اجر مثلك اكالى لازم كلور

بو مقامده زیاده فاحشه دن مراد اجر مسمانک نصفی مقداری
اولان زیاده در

بناءً علیه مقدار مذ کوردن دون اولان زیاده زیاده فاحشه
عد اول نماز

صورت مشروحه ده مستأجر اجر مثلی ا کماله راضی اولمزایسه متولی وقف اجاره بی فسخ ایله اول عقاری مستأجر یدندن نزع واجر مثلیله طالبنه ایجار ایدر

بوصورته متولی اجاره بی فسخ ایتمیوب مدت اجاره ختامنه دکن مستأجر اول عقاری تصرف ایلسه جمع مدت ایچون مستأجر اوزرینه اجر مسمی لازم کلور

متولی اندن زیاده مستأجر دن نسنه مطالبه ایده من

۳۹۴ (مسئله)

سکناسی مشروط اولان بروقف عقاری کرک متولیسلی و کرک مشروط لهی آخره ایجار ایده من

فقط وقفجه بر مصلحت ویا ضرورت متحقق اولان صورتلر مستنادر (۱۶۵) مسئلهیه مراجعت اولنه

۳۹۵ (مسئله)

غلهسی مشروطه اولان بروقف عقاری متولیسلی اجر مثلیله آخره ایجار مراد ایتدکده غلهنک مشروط لهی اولان کیمسه لر مجرد اول عقارک غلهسی بزه مشروط اولمغله اول عقاری بر تصرف ایدوب آخره ایجار ایتدیرمیز دیو متولییه ایجار دن منع ایده منلر

۳۹۶ (مسئله)

بر وقف عقارک بعض موافقی تعمیره محتاج اولوب متولیسلی آخر دیارده بولمغله اول عقارک مستأجری امر جا کماله اووقفه

رجوع شرطیه مالندن قدر معروف مبلغ صرفیه محتاج تعمیر اولان مواضعی تعمیر ایلسه مصروفی اجرتیه محسوب ایده بیلور
(مسئله) ۳۹۷

مال وقفده اجارندنك فسادى كرك اجرتك مجهول اولمسندن
نشئت ایتسون و كرك سائر شرائط صحتك بولنمامسندن نشئت
ایتسون هر حالده مستأجر اوزرینه بالغاً مابلاغ اجر مثل لازم
کلور

یوقسه املا کده اولدینی کبی ایکنجی صورتده اجر مثلك اجر
مسابی تجاوز ایتهمسی شرط دکلدر
(مسئله) ۳۹۸

بروقف عقار اجاره باطله ایله ایجار اولنسه بیله مستأجر اول
عقاری تصرف ایتکله کندوسنه اجر مثل لازم کلور
(مسئله) ۳۹۹

برکیمسه وقف ایتدیکی عقاری شهریه شوقدرغروشدن زیاده
اجرتله ایجار اولنمامسنى شرط ایلسه اول عقارك اجر مثلی مبلغ
مزبوردن زیاده اولمغله متولیسى اول عقاری اجر مثلیله ایجار
ایده بیلور (۳۸۹) مسئلهیه مراجعت اولنه
(مسئله) ۴۰۰

برکیمسه وقف ایتدیکی منازلده بلا اجرت فقرانك ساکن اولمسنى
شرط ایلسه متولیسى خلاف شرط واقف اول منازلده توجیه
حاکمه ساکن اولان فقرادن اجرت طلب ایده مز

بو صورتده متولى اول منازلده ساكن اولان فقرادن اجرت
طلب ايدوبده انلردنخى لازم كلور زعميله بر مدت متولى يه اجرت
ويرسه لر ويردكلرى اجرتى متوليدن استرداد ايدوبيلور لر
۴۰۱ (مسئله)

بر متولى مال وقفى ايجار ايتدكدن صكره وقف حقنده انفع
اولمدقجه او اجاره يى فسخ و اقاله ايدومز
ايتمش اولسه صحیح اولماز

باب رابع عشر

غصب وقف حقنده در

۴۰۲ (مسئله)

منافع وقف مضموندر
بناءً عايه بر كيمسه وقف اولان بر مالى بر مدت تغلباً ضبط
وتصرف ايلسه اول مال كرك معدلاستغلال اولسون وكرك
اولسون هر حالده او مدتده تصرفى ايچون كندى اوزرينه
وقف ايچون اجر مثل لازم كلور
مثلا بر كيمسه معدلاستغلال اوليان بروقف مكتب ويا مدرسه يى
بر مدت غصب ويا تصرف ايلسه اول مدتده كندى اوزرينه
اول مكتب ويا مدرسه نك اجر مثلى لازم كلور
فقط اوقاف صحیحهدن بر ترلايى بر كيمسه بر مدت غصباً ضبط

و زراعت ایتکله اول تر لایه نقصان ارض ترتب ایلسه او
 صورتده نظر اولنور
 اکر اول تر لایه نقصان ارضی اجر مثلندن ازید ایسه غاصب
 اوزرینه نقصان ارضله حکم اولنور
 و اکر اجر مثلی نقصان ارضدن ازید ایسه او صورتده اجر
 مثل ایله حکم اولنور
 فقط تخصیصات قییلندن اولان اراضی ء موقوفه اراضی ء امیرییه
 حکمنده اولدیغندن اراضی ء امیرییه ده غاصب اوزرینه اجر مثل
 و یا نقصان ارض لازم کلدیکی کبی تخصیصات قییلندن اولان اراضی ء
 موقوفه ده دخی غاصب اوزرینه اجر مثل و یا خود نقصان ارض لازم کلز
 ۴۰۳ (مسئله)

مستغلات موقوفه نك اعاره سی جائز دکلدیر
 بناء علیه بروقفك متولیسى اول وقفك مستغلاتندن بر شیدئی عاریت
 صورتیله آخره ویروبده مستعیر دخی انی بر مدت تصرف ایلسه
 مستعیر غاصب حکمنده اوله رق اوزرینه اول مدته وقف ایچون
 اجر مثل لازم کلور
 ۴۰۴ (مسئله)

بر وقف خانه سکناسنك منحصرأ مشروط لهی بولنان کیمسه
 اول خانه بی خلاف شرط واقف بر مدت آخره ایجار ایتمش
 اولسه اجرت کندوسنك اولور
 یوقسه وقفك اولماز
 بناء علیه متولی اجرت وقفك اولمش اولور دیواجر ته مداخله ایدمن

۴۰۵ (مسئله)

بر کیمسه مال وقفی تأویل عقد ویا تأویل ملک ایله تصرف ایتسه
بیله کندی اوزرینه اجر مثل لازم کلور
مثلا بر کیمسه آخردن ثمن معلوم مقابله سنده اشترا ایلدیگی بر
عقاری بر مدت ضبط و تصرف ایتدکن صوکره بروقفک
متوالیسی اول عقار متوالیسی اولدیغ وقفک عقاراتندردیودعوی
ومدعاسنی بالینه اثبات ایدوب اول عقار بر نهج شرعی وقف
ایچون حکم اولنسه مشتری اوزرینه تصرف ایتدیگی مدتک اجر
مثلی لازم کلور

بوصورتده او کیمسه بن اول عقاری ملک مشتری اولوق اوزره
تأویل ملک ایله تصرف ایتدیگم جهتله اجر مثل ویرم دیده من
کذلاک بر عقارک نصفی بر کیمسه نك ملک و نصف دیکری وقف
اولوبده اول عقاری او کیمسه بر مدت تغلباً و مستقلاً ضبط
ایلسه وقف اولان نصف حصه ایچون او کیمسه اوزرینه مدت
مذکورهنک اجر مثلی لازم کلور

۴۰۶ (مسئله)

مغضوب اولان مال وقف ایله غاصب انتفاع ایتماسه بیله کندویه
اجر مثل لازم کلور
مثلا بر کیمسه بر وقف عرصه یی بر مدت غصب ایدوب فقط
انکله انتفاع ایتیب تعطیل ایتسه بیله مدت غصبنده وقف
ایچون کندی اوزرینه اول عرصه نك اجر مثلی لازم کلور

کذاک بر کیمسه غصب ایلدیکی بر وقف منزل ویا دکانی قبالو
براغوب اصلا تصرف وانتفاع ایلسه بیله مدت غصبده وقف
ایچون کندی اوزرینه اول منزل ویا دکانک اجر مثلی لازم کلور
۴۰۷ (مسئله)

بر کیمسه مکتب و معبدکی مؤسسات خیریه دن بر عقاری بغیر حق
تغلباً هدم ایلسه اول عمار کالاول کندوسنه بنا ایتدیریلور
اما مستغلات موقوفه دن بر عقاری بر کیمسه تغلباً هدم ایلسه
بناء مهدومک مبنیاً قیمتی او کیمسه یه تضمین ایتدیریلور
یوقسه اول عقاری کالاول بنا ایتمک اوزره جبر اول نماز
۴۰۸ (مسئله)

سکناسی بر قاچ کشی به مشروط اولان بر وقف عمار دن مشروط
لهاردن بریسی سائر لرینک اذنی اولیه رق بر مدت تغلباً ومستقلاً
اول عمارده ساکن اولسه سائر مشروط لهلرک حمه لری ایچون
مستقلاً ساکن اولان کیمسه دن اجر مثل آلنور

باب خامس عشر

وقفه متعلق ترمیمات وانشآت حقننده اولوب ایکی

فصلی مشتملدر

فصل اول

سکناسی مشروط وقف عتاری مشروط لهک تعمیر

وترمیمی حقننده در

۴۰۹ (مسئله)

سکناسی مشروط اولان بر وقف منزله مشروط لهی وقفه تبرع ایتمه رک کندی مالندن مرمت غیرمستهاکه مقوله سنندن بعض ترمیمات اجرا ایلسه ترمیمات مذ کوره مشروط لاهک کندی مالی اولمش اولور

بناءً علیه مثلاً سکناسی علمایه مشروط بروقف منزله توجیه حاکمه علمادن برذات ساکن ایکن اول منزله کندی مالیه نفسیچون بعض ابنیه انشا وعلاوه ایتدکن صکره وفات ایلسه بروجه مشروح علاوه ایدیلان بنا متوفانک ورثه سنه موروث اولور

بوصورته منزل مذکور علمادن دیگر برذاته توجیه اولنسه اوزات اول بنانک قیمتی متوفانک ورثه سنه ادا ایدوب اول بنایه مالک اولور

اول بنانک قیمتی ادادن امتناع ایتدیکی تقدیرجه اجرتندن اول بنانک قیمتی حاصل اولنجیه دکن منزل مذکور حاکم طرفندن آخره ایجار اولنور

اجرتدن قیمت مذکوره تماماً استیفا اولندقده منزل مذکور توجیه اولنان ذاته عائد اولور

۴۱۰ (مسئله)

سکناسی مشروط اولان وقف منزله من له السکنی اولان کیمسه صحنه کندی مالیه بعض ابنیه انشا ایتدکن صکره تبرعاً وقف ایچون بنا ایتدم دیو اشهاد ایدوب بعده وفات ایتسه ورثه سی

کندولرینه موروث اولمق اوزره اول بنایه مداخله ایده منزلر
سکناسی مشروط بروقف منزله مشروط لهی کندی مالندن
مرمت مستهلکه مقوله سندن بعض ترمیمات اجرا ایلسه هر حالده
متبرع اولور

۴۱۱ (مسئله)

مصارف تعمیریه وظائف اوزرینه مقدمدر
بناءً عالیه وقفده تعمیره احتیاج وار ایکن موجود بولنان غله
وظائفه صرف اولنه من

بوصورتده متولی غله موجوده بی وظائفه صرف ایدوب
تعمیر ایچون غله قالماسه متولی وظائفه صرف ایتدیکی مبلغی
ضامن اولور

۴۱۲ (مسئله)

سکناسی مشروط اولان وقف منزل خراب اولدقده نظر
اولنور

اگر او منزلک غله وقفدن تعمیریه واقف طرفندن شرط قلمش
ایسه شرط واقف موجبنجه وقفک غله موجوددسندن تعمیر
ایدیلور

واگر واقف طرفندن بوجه محرر شرط ایدماسه ویاخود
ایدیلوبده وقفده غله موجود اولماسه اوصورتده سکنانک
مشروط لهی اول منزلی کندی مالندن تعمیر ایدر
مشروط لهک تعمیره اقتداری اولمدینی ویاخود اولوبده
تعمیردن امتناع ایتدیکی تفدیجه اول منزل رأی حاکم ومعرفت

متولی ایله اجرته محسوباً تعمیر ایتک اوزره آخره ایجار اولنور
 ۴۱۳ (مسئله)

غله سی اولاده مشروط اولان وقف عقار خراب اولوب
 تعمیره محتاج اولدقده متولی حاصل اولان غله یی تعمیره صرف
 ایتک استدکده اولاد راضی اولیوب غله یی بینمزده اقسام
 ایدر زدیله مزله

فصل ثانی

وقف عرصه اوزرینه انشا اولنان ابنیه یه دائردر

۴۱۴ (مسئله)

بروقفک متولسی اول وقفدن اولان بر عرصه یه بنا احداث
 ایلسه نظر اولنور

اگر اول بنایه مصروفی اولان مبلغ مال وقف ایسه کرک
 نفسیچون ویاخود وقف ایچون بنا ایتدیکنی حین بناده بیان
 و اشهاد ایتسون و کرک ایتسون هر حالده بنا وقفک اولمش
 اولور

واگر مصروفی اولان مبلغ مال وقف اولیوبده کنسدی مالی
 ایسه اوصورتده حین بناده نفسیچون بنا ایتدیکنی بیان و اشهاد
 ایتش ایسه بنا کندوسنک مالی اولمش اولور
 امانفسیچون بنا ایتدیکنی حین بناده بیان و اشهاد ایتیوب سکوت
 ایتش ایسه اولحالده بنا وقفک اولمش اولور
 شو قدر وارکه کنسدی مالبله بنا ایدن متولی واقفک کندوسی

ایسه حین بناده نفسیچون بنا ایتدیکنی بیان و اشهاد ایتیموب
سکوت ایتسه بیله اول بنا کندوسنک مالی اولمش اولور
۴۱۵ (مسئله)

متولی ازمیان کیمسه کندی مالیه بر وقف عرصه یه بنا انشا
ایلسه کړک حین بناده نفسیچون انشا ایتدیکنی بیان و اشهاد
ایتسون و کړک سکوت ایتسون هر حالده اول بنا کندوسنک
مالی اولمش اولور

باب سادس عشر

استبدال وقف حقننده در

۴۱۶ (مسئله)

بر وقف عقارک استبدال اولنمی حقننده واقف طرفندن بر
شرط درمیان اولنماش ایسه اوصورتده اول عقارک استبدالی
جائز دکلدر

فقط اول عقاروقف ایچون اصلا غله کتورمزویا خود کتوردیکی
غله اول عقارک خرجنه وفا ایتمز بر حاله کلوبده استبدالنده
وقف ایچون مصلحت متحقق اولور ایسه او صورتده واقف
استبدالی صراحةً نهی ایتمش اولسه بیله رأی حاکم و اذن
سلطانی ایله استبدال جائزدر [*]

(۱۶۵) مسئله یه مراجعت اولنه

[*] اراده سنیه اولتسزین وقف عقارک استبدالی اجرا اولنمسی
حقننده طقوز یوز الی بر تاریخنده شیخ الاسلام اسبق ابو السعود
افندی مرحومک عرض و تلخیصی اوزرینه فرمان هایون شرفصا در اولمشدر
بناءً علیه عتبه کردون مرتبه ملوکانه یه عرض ایتمکسزین وقف عقارده
خود بخود استبدالک اجرا سندن حکام ممنوعدرلر

۴۱۷ (مسئله)

بدل النهجق ملك عقارك محل وموقعى وقف عقارك محل
وموقعن دن شرف ورغبتجه دون اولماق شرطدر
بناءً عليه ملك عقارك موقعى شرفه وقف عقارك موقعه يامساوى
ويا اندن اعلى اولميدر

دون اولور ايسه استبدال صحيح اولماز

مثلا ديوان يولنده اولان بروقف عقارى قاسم پاشا وياخود
يكي بغچهده اولان ملك برعقار ايله استبدال ايتمك صحيح اولماز
هرنه قدر قاسم پاشا ويا يكي بغچهده اولان ملك عقار ديوان
يولنده اولان وقف عقاردن دها نيوك وغلهمسى دها زياده
ايسهده

۴۱۸ (مسئله)

ملك عقار ايله وقف عقارك بربلدهده اولملى استبدال ك صحتنده
شرط دكلدر

بناءً عليه بربلدهده اولان وقف عقارى ديكر بلدهده اولان ملك
عقار ايله استبدال ايتمك صحيح اولور

مثلا استانبولده اولان بروقف عقارى ازميرده اولوب موقعهجه
اندن زياده شرف وقيمتلى اولان ملك عقار ايله استبدال ايتمك
صحيح اولور

۴۱۹ (مسئله)

وقف عقارك نقود ايله استبدالى جائزدر

۴۲۰ (مسئله)

استبدال مسجلك نقضى جائز اوله من شويله كه بروقفك شرائط استبدالى موجود اولدينى حالده اذن حاكم وامر سلطانى ورأى متولى ايله استبدال اولنوب بعده لى المرافعه حاكم اول استبدالك صحت ولزوميله حكم ايتدكدن صكره ارتق اول استبدالك نقضى جائز اوله من

باب سابع عشر

وقفه متعلق دعاوى حقنده اولوب ايكي فصلى حاويدر

فصل اول

مسموع اولوب اوليان دعوالره دائردر

۴۲۱ (مسئله)

اجار تينلو عقارات موقوفه ده بدل فراغ دعواسى استماع اولنور (۲۲۳) مسئله يه مراجعت اولنه

۴۲۲ (مسئله)

برواقفك ذريتندن ويا قرابتندن اولديغنى دعوى ايدن كيمسه واقف ايله كندى بيننده اولان وسائلى بيان ايتك لازمدر بيان ايده مديكى تقديرده دعواسى مسموع اولماز

۴۲۳ (مسئله)

واقفك ذريته مشروطه برتوليت منحل اولدقده بر كيمسه ظهور

ایدوب بن واقفك ذریتندم دیو تولیت مذکورہ بی دعوی
ایدوب لکن واقف ایله کندی بیننده اولان وساطتی بیان
ایده ماسه دعواسی مسموع اولماز

شویله که او کیمسه مثلاً بنم بابام فلان انک باباسی فلان انک باباسی واقف
فلان اولوب اولوجهله بن واقفك ذریتندم دیو کندو ایله واقف
بیننده اولان واسطه لرك اسملرینی تعداد و بیان و سلسله نسبنی
واقفه ایصال ایتمدکجه دعواسی مسموع اولماز

شو قدر وارکه واقفك ذریتندن اولدیغی ثابت اولان کیمسه نك
نسبندن و یا قرابتندن اولدیغی دعوی اولدیغی تقدیرده واقفه
قبر اولان وساطتک بیانی لازم دکدر

مثلاً بر وقف قدیمك تولیتی واقفك ذریتنه و بعد الانقرض بر
مکتبک معلمنه مشروطه اولوب تولیت مذکورہ په واقفك
ذریتندن اولدیغی ثابت اولان کیمسه متصرف ایکن وفات
ایتدکده ذریت واقف منقرض اولمق زعمیه اول مکتبک معلمی
تولیت مذکورہ بی ضبط ایدوب بعده دیگر کسنه ظهور ایدرک
بن متوفای مذبورک اوغلی اولوب اولوجهله واقفك ذریتندم
دیو دعوی و متوفای مزبورک اوغلی اولدیغی اثبات ایدوب
تولیت مذکورہ بی ضبط ایتمک استدکده مکتب مزبور معلمی اول
کیمسه په واقف ایله کندی بیننده اولان وساطتی بیان و اثبات
ایتمدکجه تولیت مذکورہ دن کف ید ایتم دیه من

کنلک تولیتی واقفك اولادینه و اولاد اولادینه مشروطه وقفك

تولیتنه واقفك اولادندن اولدیغی ثابت اولان برکیمسه متصرف ایکن دیکر کیمسه ظهورایدوب بن سنك لابوین قرنداشك اوغلی اولوب اولوجهله واقفك اولاد اولادندم دیو دعوی ووجه شرعی اوزره اثبات ایدوب تولیت مذکورده اول کیمسه یه مشارك اولمق استدکده اول کیمسه مدعی به واقف ایله کندک بیننده اولان وساطی بیان واثبات ایت والا تولیتنه سنی مداخله ایتدیرم دیه مز

کذا تولیت ویا غلهسی واقفك اولادینه واولاد اولادینه مشروطه وقفك تولیتنه مثلا بطن خامسده اولاد اولاد واقفدن اولدیغی ثابت اولان کیمسه متصرف ایکن دیکر کیمسه ظهور ایدوب بندخی سنك عمی زادهك اولوب اولوجهله ساکه بطن ودرجهده مساوی اولاد اولاد واقفدنم دیو دعوی و مدعی علیهم عمی زادهسی اولدیغی اثبات ایتدیگی صورتده تولیت ویا غلهده اكا مشارك اولور

بوصورتده دخی مدعی به واقف ایله کندی بیننده اولان وساطی بیان واثبات ایتک لازم دکلد

۴۲۴ (مسئله)

وقف دعواسنده واقفك اسمنی بیان شرط دکلدر شویله که برمحلك وقف اولدیغی دعوی اولنوبده واقفك اسمی بیان اولنماسه بیله دعوی صحیح اولوب استماع اولنور

۴۲۵ (مسئله)

برکیمسه اجارتین ایله تصرفنده اولان وقف عقاری اذن متولی

ایله صورت قطعیه ده آخره فارغ اولدقدنصکره فراغ مذکور استغلال اولمق اوزره مفروغله ایله بینمزده عقد مواضعه ایدوب بعده حضور متولیده قطعی صورتده فراغی تقریر ایتشدم دیو مفروغ لهدن انکارینه مقارن دعوی ایدوبده مفروغ لهک امضا ویا ختمی حاوی و مواضعه یی ناطق بر سند ابراز ایدر ایسه دعواسی استماع اولنور

اما وجه مشروح اوزره ابراز ایده مدیکی تقدیرجه حکام دعوی مذکورنک استماعندن با اراده سنیه ممنوعدر

بناءً علیه حاکم دعوی مذکورده بی بلاسند استماع و فراغ مذکورک استغلال اولدیغنه مدعی ظرفندن اقامه اولنان شهودی قبول ایدرک فراغک استغلال اولدیغنه حکم ایلسه حکمی نافذ اولماز

۴۶۶ (مسئله)

برکیمسه اجار تین ایله تصرفنده اولان وقف عقاری با اذن متولی صورت قطعیه ده فارغ اولوب قطعی اولمق اوزره سنندی تحریر اولندقدنصکره اوکیمسه بن اول عقاری اولنجیه دکین کوروب کوزتمک شرطیه مجاناً فارغ اولمشدم شمدی بر موجب شرط مذکور بنی کوروب کوزتمدیگک جهتله اول عقاری سنندن استرداد ایدرم دیو مفروغ لهک انکارینه مقارن دعوی ایلسه دعوی مذکورده بی استماعندن حکام با اراده سنیه ممنوعدر [*]

[*] اشبو ممنوعیتک اراده سنیه سی بیک ایکیوز طقسان التی سنه سی رجب الفردینک یکر می سکزی تاریخیه شرفصادر اولمشدر

ببناءً عليه حاكم دعوى مذكوره بي استماع و موجباً به اول
عقار ك مدعى به رديله حكم ايلسه حكى نافذ اولماز

۴۲۷ (مسئله)

برکیمسه اجارتین ایله تصرفنده اولان برعقاری اذن متولی ایله
آخره فراغ ایدوب بعده حضور حاکمه کیدوب بن اول عقاری
باذن متولی فراغ صحیح ایله فارغ اولدم دیواقرار ایدوب حاکم
دخی استحقاقاً مفروغله یدینه برقطعه حجت ویردکدنصکره فارغ
دونوب بن اول عقاری شو مقوله شرط مفسد ایله فراغ
ایتمشیدم دیو مفروغ لهدن دعوی ایلسه دعواسی استماع قانماز

۴۲۸ (مسئله)

برکیمسه بالاجارتین تصرفنده اولان برعقاری اذن متولی ایله
دیگر کمنهیه فارغ اولدقدنصکره اوکیمسه بن اول عقاری نام
مستعار اوله رق مواضعه سکا فارغ اولمشیدم دیو انکاره مقارن
دعوی وبروجه محرر مواضعه بی ناطق مفروغ لهک امضا ویا
ختمنی حاوی شایان قبول بر سند ابراز ایلسه دعواسی استماع
اولنور

فارغ وفات ایدوبده اصحاب انتقالدن اولان ورثه سی یروجه
مشروح دعوی وسند ابراز ایلسه دعواسی مسموع اولور
کنداک مفروغله وفات ایدوبده اول عقاری مفروغلهک اصحاب
انتقالدن اولان ورثه سی ضبط ایلسه فارغ مفروغلهک امضا
ویا ختمنی حادی بر سند ابراز ایدرک مفروغلهک ورثه سندن
دعوی ایلسه استماع اولنور

هم فارغ وهم مفروغ له اصحاب انتقالدن اولان ورثه لرینی ترك ایدرك وفات ایتسه لر فارغك ورثه سی مفروغ لهك ورثه سندن بروجه مشروح برسند ابراز ایدرك دعوی ایلسه استماع اولنور امامفروغ له اصحاب انتقالدن اصلا وارثی اولمادینی حالده وفات ایدوبده اول عقار محمولاً وقفی طرفنه عائد اولدقدنصره فارغ بروجه مشروح برسند ابراز ایتسه بیله مواضعه دعواسی استماع قلمناز

۴۲۹ (مسئله)

برکیمسه بروقف عقاری اجار تین ایله متولیسندن استیجار و تفوض ایتدکدنصره اول عقار قبل الاستیجار ملکم ایدی دیودعوی ایلسه مسموع اولماز

۴۳۰ (مسئله)

برکیمسه تصرفنده اولان برعقار ایچون فلان وقفندردیو اول وقفك متولیسنه اول عقار ایچون برمدت اجرت ویردکدنصره اول عقار بنم ملکمدر دیو دعوی ایلسه مسموع اولماز

۴۳۱ (مسئله)

برکیمسه اجار تین ایله تصرفنده اولان وقف عقاری شو قدر ایچه بدل مقابله سنده دیگر کسنه یه اذن متولی ایله فراغ و بدل مذکور ی تماماً قبض ایلدیکنی اقرار ایتدکدنصره مفروغ لهدن بدل دعوی ایلسه مسموع اولماز

۴۳۲ (مسئله)

بر متوفانك اولادی برعتماری بابامزدن موروث ملکمزدردیو

برکیمسه یه ثمن معلوم مقابلنده بیع و تسلیم ایتد کدن صکره (اول
 عقار فلان وقف مستغلاتندن اوله رق حیاتنده بابامزك بالاجارتین
 تصرفنده ایدی بعده وفاته عادیاً بزہ انتقال ایلدی بناء علیه اول
 عقاری ملکیت اوزره بیعمن صحیح دکلدنر) دیو دعوی ایلسه لر
 مسموع اولماز

۴۳۳ (مسئله)

برکیمسه متولی اولدقده مال وقفدن مقبوضم شو قدر مبلغدر دیو
 اقرار ایدوب بعده برمدت مرورنده محاسبه سی کورلدکده
 اولقدر مبلغ مقبوضم اولیوب مقدمماً ناذباً اقرار ایتمشیدم دیو
 دعوی ایلسه مسموع اولماز

۴۳۴ (مسئله)

برکیمسه اجارتین ایله تصرفنده اولان وقف عقاری اذن متولیه
 آخره فراغ ایدوب اول عقاره متعلق دعواندن مفروغ لهک
 ذمتی ابراز ایتد کدن صکره بن اول عقاری فراغ بالوفا ایله فراغ
 ایتمشیدم دیو مفروغ لهدن دعوی ایلسه مسموع اولماز

فصل ثانی

مرور زمانه دائردر

۴۳۵ (مسئله)

اصل وقفه متعلق دعوالرده مرور زمانک مدتی اوتوز الی
 سنه در

بناءً عليه اوتوز التي سنه بلاعذر ترك اولئش اولان اصل وقف
 دعواسی استماع قلناز
 مثلا بر کیمسه بر عقاری بروقفک متولیسى مواجبه سنده اوتوز التي
 سنه بروجه مالکیت متصرف اولوب متولی بومدته بلاعذر
 سکوت ایتمشیکن حالا متولی اول عقار سنین مرقومه دن مقدم
 متولیسى اولدیغم وقفک مستغلاتنددر دیو دعوی ایلسه استماع
 قلناز

کذلك بروقفک متولیسى بر عقاری اول وقفک مستغلاتندن اولمنی
 اوزره دیکر وقفک متولیسى مواجبه سنده اوتوز التي سنه مدت
 ایجار ایدوب وقف ثانی متولیسى بومدته بلاعذر سکوت ایتمشیکن
 حالا اول عقار اوتوز التي سنه اقدم بنم متولی اولدیغم وقفک
 مستغلاتنددر دیووقف اول متولیسندن دعوی ایلسه استماع قلناز
 کذا بر مزرعه یه اراضی امیریه دن اولق اوزره بروقفک
 متولیسى مواجبه سنده اوتوز التي سنه مدت تصرف اولنوب
 اول وقفک متولیسى بومدته بلاعذر سکوت ایتد کدنصکر داول
 مزرعه سنین مذ کوره دن مقدم متولیسى اولدیغم وقفک مستغلاتندن
 ایدی دیو صاحب ارض حضورنده دعوی ایلسه دعواسی
 استماع قلناز

کذلك بروقف تقودک متولیسى دیکر کیمسه ایله بر بلده ده اوتوز
 التي سنه ساکن اولوب متولی مدت مذ کوره ده او کیمسه دن
 سنه دعوی ایتیموب بلاعذر سکوت ایتمشیکن حالا متولی سنین
 مرقومه دن مقدم وقف مزربورک تقودندن ذمتکده شوقدرغروش

وارد دیوانکارینه مقارن او کیسه، دن دعوی ایلسه استماع قانماز
 ۴۳۶ (مسئله)

بطناً بعد بطن اولاده مشروط وقف حقننده مرور زمانک مبدئی
 بطن اولک انقراضی تاریخندن معتبر اولور
 مثلاً تولیت و غله سی بطناً بعد بطن واقفک اولادینه مشروطه
 وقف عقاری بطن اولنده اولاددن بری آخره بیح و تسایم
 ایدوب مشتری دئی اول عقاره اوتوز بش سنه مقداری
 وضع ید و تصرف ایتدکدن صکره بطن اول بالکلیه منقرض
 اولغله بطن ثانیده بولنان اولاد متولی اولوب برسنه مرورنده
 اول عقاری وقف اولوق اوزره مشتریدن دعوی ایلسه مسموع
 اولور

چونکه بطن اولک انقراضندن صکره انجق بر سنه مرور
 ایتمشدر

اندن اول کچن مدت مرور زمان مدتته محسوب ایدماز
 کذلاک واقفک بطناً بعد بطن اولادینه و اولاد اولادینه مشروط
 بر تولیتی اجانبندن بر کیسه واقفک بطن اولده اولادی مواجهه
 لرنده اون درت سنه ضبط ایدوب بعده بطن اول منقرض
 اولغله بطن ثانیده بولنان اولاد برسنه مرورنده تولیت مذکورده یی
 او کیسه دن دعوی ایتدکارنده او کیسه مجرد اون بش سنه مرور
 ایتدکله دعوی کز مسموع اولماز دیو مدعیلرک دعواسنی منع
 ایده من

۴۳۷ (مسئله)

عقارات موقوفه نك تصرفنه متعلق دعوالرده مرور زمانك مدتی اون بش سنه در

بناءً علیه اون بش سنه بلا عذر ترك اولمش اولان تصرف دعواسی استماع قلناز

مثلاً برکیمسه بروقف عقاره دیگر کسنه مواجهه سنده اون بش سنه بالا جارتین تصرف ایدوب ذکر اولنان مدته او کسنه بلا عذر سکوت ایتد کدنصکره حالا اول عقار مدت مذکورهدن اقدام بالا جارتین نم تصرفده در دیو دعوی ایلسه مسموع اولماز کذلک ایکی کیمسه اجارتینلو بروقف عقاره اون بش سنه علی- الاشتراک تصرف ایدوب بومدته یکدیگرندن نسنه دعوی ایتمامشیکن حالا انلردن بری اول عقار سنین مذکورهدن مقدم مستقلاً اجارتین ایله نم تصرفده ایدی دیو دیگرندن دعوی ایلسه دعواسی استماع قلناز

کذلک برکیمسه بروقف عقاری اول وقفک متولسی حضورنده اون بش سنه مدت اجارتین صورتیه ضبط وتصرف ایدوب بومدته متولی بلا عذر سکوت ایتمشیکن اول عقار طرف وقفدن سکا ایجار اولمیوب سن اول عقاری فضولاً ضبط ایدرسن دیو او کیمسه دن دعوی ایلسه مسموع اولماز

۴۳۸ (مسئله)

نقود موقوفه نك اصلنه متعلق دعوالرده مرور زمانك مدتی

(۱۴)

اوتوز التی سنه در

اما ربحنه متعلق دعوالرده مرور زمانك مدتی اون بش سنه در
 ۴۳۹ (مسئله)

فارغ ایله مفروغ لهك مدت تصرفلری بربرینه ضم وعلاوه
 یدیلور

شویله که مستغلات موقوفه دن برعقاری برمدت فارغ وبرمدت
 مفروغ له تصرف ایدوبده بو ایکی مدتك مجموعی مرور زمان
 حدینه بالغ اولسه اومدتلرده بلا عذر ترك دعوی ایتش اولان
 مدعینك دعواسی استماع قلمناز

مثلا بر کیمسه مستغلات موقوفه دن بر عقاری دیگر کمنه
 مواجهه سنده اون بش سنه مدت بالاجارتین ضبط و تصرف
 وبعده آخره فراغ ایدوب مفروغ له دخی اول عقاری بش سنه
 مدت او کمنه مواجهه سنده تصرف ایدوب بو ایکی مدته
 او کمنه بلا عذر سکوت ایتشیکن حالا او کمنه اول عقارسنین
 مذکورده دن مقدم تاریخله بالاجارتین بنم تصرفده در دیو
 دعوی ایلسه بو دعواده مرور زمان بولندیغندن استماع
 قلمناز

۴۴۰ (مسئله)

منتقل منه ایله منتقل الیهك مدت تصرفلری بربرینه ضم وعلاوه
 ایدیلور

شویله که بر کیمسه اجارتین ایله بروقف عقاره برمدت تصرف
 ایتدکدنصکره وفات ایدوب اول عقاری برمدت دخی انتقال
 عادی به بناء متوفانك اصحاب انتقالدن اولان ورثدسی اجارتین

ايله ضبط وتصرف ايدوب بو ايكي مدتک مجموعى مرور زمان
حدينه بالغ اولسه اومتلرده بلا عذر سکوت ايتيش اولان
مدعينک دعواسى استماع قانماز

۴۴۱ (مسئله)

مدعى عليهک تلىق ادعا ايتيشى مدعينک دعواسنده اولان مرور
زمانى دفع ايتماز

مثلا برکيمسه بروقف عقارى ديگر کيسنه مواجهه سنده بلانزاع
اون بش سنه بالا جارتين متصرف اولوب بعده اوکيسنه اول
عقارى سنين مذکورهدن مقدم بنم تصرفده ايدى سن غصباً
ضبط ايدرسن ديو دعوى ايتدکده اوکيمسه دنخى فى الحقيقه اول
عقار مقدا بالا جارتين سنک تصرفکده ايدى لکن اول عقارى
اون بش سنه اقدم باذن متولى قطعياً بکا فراغ ايتشيدک ديسه
مدعينک دعواسنده اولان مرور زمان مندفع اولماز

بناءً عليه اوکيمسه دن تلىق مدعاسنه بينه طلب اولنمىوب بلا بينه
اول عقار آنک يدنده ابقا اولنور

۴۴۲ (مسئله)

برکيمسه برعقارى اوتوز التى سنهدن زياده برمدت تصرف
ايتدکدنصکر بر وقفک متولىسى اول عقار متولىسى اولديغم
وقفک مستغلاتندن اولوب مدت مذکورهدسکا ايجار ايتشيدم
ديو دعوى ايتدکده اوکيمسه دنخى اول عقار بنم ملکمدرديو
متولينک دعواسنى انکار ايلسه نظر اولنور

اگر مدت مذکورهده طرف وقفدن اوکيمسه يه ايجار اولنديغى

بين الناس معروف ومشهور ايسه متولينك دعواسى استماع
اولنور
واكر معروف ومشهور دكل ايسه اوصورتده استماع اولنماز
۴۴۳ (مسئله)

دعوانك استماعنه مانع اولان مرور زمان مدتلك بلا دعوى
كچمش اولمى شرطدر
بناءً عليه بر كيمسه بر خصوصى آراقده حضور حاكمده ديكر
كمنه دن دعوى ايدوب لکن دعوالرى فصل اولنه ميوب
بووجهله مرور زمان بولنسه او مرور زمان دعوانك استماعنه
مانع اولماز

شوقدر واركه هر ايكي دعوى بينه تخلص ايدن مدت مرور
زمان حدينه بالغ اولمامليدر
مدت متخلله مرور زمان حدينه بالغ اولور ايسه دعوى استماع
قانماز

مثلا بر كيمسه ديكر كمنه دن بوندن اقدام بالا جارتين تصرفكده
اولان فلان وقف عمارى برسنه اول اذن متولى ايله بكافراغ
ايتشيدك تسليم ايت ديو او كمنه دن انكارينه مقارن حضور
حاكمده دعوى ايدوب لکن دعواسى فصل اولنه ميوب بعده
اون سنه مرورنده ينه خصوص مذكورى حضور حاكمده
دعوى ايدوب كالاول فصل دعوى اولنه ميوب بو حال اوزره
يدى سنه دهها مرور ايتدك دنصكره حالا خصوص مذكورى
دعوى ايلسه دعواسى مسموع اولور

اما صورت مذکورده اڪ اوليكي دعوادن اون بش سنه مرور
ايتد كدنصكره دعوى ايلسه دعويين بيننده كذران ايدن مدت
مرور زمان حدينه بالغ اولديغى جهتله مسموع اولماز
۴۴۴ (مسئله)

جهل مرور زمانده اعذار معتبره دن دكلدر
متلا بر كيمسه ديكر كيمسه مواجهه سنده بر وقفك توليته اون
بش سنه متصرف اولوب او كيمسه اومتده بلا عذر سكوت
ايتد كدنصكره حالاسنين مذ كوره دن مقدم شرط واقف موجبنه
اول ليته بن مستحق ايدم لکن شمدي يه دكين شرط واقف
مجهولم بولنديغى جهتله دعوى ايدمه ماش ايدم شمدي ايسه شرط
واقفه اطلاع كسب ايتديكمدن دعوى ايدرم ديسه دعواسى
استماع اولماز

۴۴۵ (مسئله)

بروقف متوليسنك اول وقف علمنده وقوعبولان اقرارى
صحيح و نافذ اولماز
بناءً عليه متولينك وقف علمنده وقوعبولان اقراريله مرور
زمان مندفع اولماز

شوييله كه بروقفك متوليسى برعقارى اول وقفك مستغلاتدن
اولمق اوزره ديكر كيمسه مواجهه سنده اون بش سنه ضبط
وتصرف ايدوب او كيمسه اومتده بلا عذر سكوت ايتد كدنصكره
اول عقار سنين مذ كوره دن مقدم تاريخ ايله بنم ملكمدر
ديو دعوى و متولى دغى اول عقار آنك ملكى اولديغى اقرار

ايلسه مدعينك دعواسنده اولان مرور زمان مندفع اولماز
 بناءً عليه مدعينك دعواى مذ كوره سى استماع قلنماز
 كذلك بروقفك متولى سى بر عقارى اول و قفك مستغلاتندن اولمق
 اوزره ديكر و قفك متولى سى مواجهه سنده اوتوز التى سنه
 مدت ضبط و تصرف ايدوب وقف ثانى متولى سى بومدته بلا
 عذر سكوت ايتمشيكن حالا اول عقار متولى سى اولديغ و قفك
 مستغلاتنددر ديو وقف اول متولى سندن دعوى ايتد كده وقف
 اول متولى سى دى اول عقار وقف ثانى مستغلاتندن اولديغى
 اقرار ايلسه وقف ثانى متولى سنىك دعواسنده اولان مرور زمان
 مندفع اولماز

بناءً عليه وقف ثانى متولى سنىك دعواى مذ كوره سى استماع
 قلنماز

۴۴۶ (مسئله)

ربح و غله وقف حقنده مرور زمانك مدتى اون بش سنه در
 بناءً عليه اون بش سنه بلا عذر متولى وقف طرفندن ترك اولمش
 اولان ربح و غله دعوا سى مسموع اولماز

۴۴۷ (مسئله)

تخصیصات قبیلندن اولان اراضى موقوفه نك تصرفنه متعلق
 دعوالرده مرور زمانك مدتى اون سنه در
 اما رقبه سنه متعلق دعوالرده اوتوز التى سنه در

۴۴۸ (مسئله)

مرور زمانده معتبر اولان سنه سنه قمر يدر

یوقسه سنه شمسیه دکدر
بناءً علیه مرور زمان مدتی سنه قمریه دن حساب ایتک لازم
کلور
۴۴۹ (مسئله)

منافعی عمومه عائد و مشروط اولان مؤسسات خیریه دعوالرنده
مرور زمان جاری اولماز

باب ثامن عشر

خضم اولوب اولمایانلره دائردر

۴۵۰ (مسئله)

اجارتینلو عقارات موقوفه نك كرك رقبه و كرك تصرف عادیسنه
متعلق هر نوع دعواده متولی وقفك حضورى شرطدر
اول عقارك مستأجرى كرك مدعى بولنسون و كرك مدعى علیه
بولنسون

فقط اجارتینلو بروقف عقار غصب اولسه انی غاصدن مستأجر
دعوى ایده بیلور متولینك حضورى شرط دکدر
مثلا برکیمسه دیگر کمسنه نك یدنده اولان برعقارى فلان وقفك
مستغلاتندن اولق اوزره بالاجارتین بنم تصرفده در دیودعوى
ایلسه بودعوانك مستغله اول وقفك متولیسى حاضر بولنمق
شرطدر

کذاک بروقفك مسقاتندن اولق اوزره اجارتین صورتیه

برکیمسه نك یدنده اولان برعقار ایچون دیگر کمنه اول عقار
ملکمدر ویاخود بالاجارتین نم تصرفده در دیو متولیء وقف
حاضر اولیهرق یالکنز اول کیمسه دن دعوی ایلسه دعواسی
صحیح اولماز

بناءً علیه حاکم صور مشروحه ده بلا حضور المتولی دعوی
مذکورہ بی استماع و حکم ایتسه حکمی نافذ اولماز
اما برکیمسه دیگر کمنه نك یدنده اولان اجارتینلو برقف عقار
ایچون اول عقار بالاجارتین نم تصرفده ایکن سن اول عقاری
غصباً ضبط ایتدک دیو متولیء وقف حاضر اولیهرق اوکمنه دن
دعوی ایلسه دعواسی استماع قنور

۴۵۱ (مسئله)

مدعا به اولان وقف عقار برقاچ وقف ایله مخلوط بولنسه اول
وقفک جهه سنک متولیرلی حاضر بولنمق شرط اولوب بعضیسنک
حضوری کافی دکلدر

۴۵۲ (مسئله)

عرصه سی مقاطعه لو وقف و ابنیه واشجار کبی مشتملاتی ملک
اولان عقارک مشتملاتنه متعلق دعواده متولیء وقفک حضوری
شرط دکلدر

اما عرصه سنه متعلق دعواده متولیء وقفک حضوری شرطدر

۴۵۳ (مسئله)

برکیمسه اجارتین ایله تصرفنده اولان وقف عقاری آخره ایجار

ایدوبده آندنطولایی مستأجر دن اجاره مجتمعه دعوی ایلسه بودعواده متولی وقفك حضوری شرط دکلدن
 ۴۵۴ (مسئله)

بدل فراغ دعواسنده متولینك حضوری شرط دکلدن
 شویله که برکیمسه دیگر کمنه دن مستغلات موقوفه دن بالاجارتین
 تصرفنده اولوب با اذن متولی سکا فراغ ایتمش اولدیغم فلان
 عقار بدلندن ذمتکده شوقدر مبلغ الاجم واردر دیو دعوی
 ایلسه متولینك حضوری شرط دکلدن
 ۴۵۵ (مسئله)

آیرو آیرو وقفلردن بربرینه متصل ایکی باب اجارتینلو عقارک
 متصرفلردن بریسی دیگرندن کنسدی تصرفنده اولان عقاره
 تجاوز ایلدیکنی دعوی ایتدکده اول وقفلردن هر برینك متولیسسی
 حاضر بولنمق شرطدر
 ۴۵۶ (مسئله)

برکیمسه دیگر کمنه نك اجارتین ایله تصرفنده اولان وقف عقاری
 برمدت غصباً ضبط ایلسه اومدته غاصب اوزرینه لازم کلان
 اجر مثلی دعواده خصم متولی وقفدر
 یوقسه بالاجارتین مستأجر دکلدن
 مکر متولی دعوای مذکورده مستأجری توکیل ایتمش اوله
 ۴۵۷ (مسئله)

واقفی برذات اولان وقفك مشروط لهاری منفعت مشروطه یه
 متعلق دعواده کرك مدعی اولسون وکرك مدعی علیه اولسون

انلردن بريسي ساثرى طرفندن خصم اوله بيلور

۴۵۸ (مسئله)

اشتراك و مشروطيت اوزره برقاچ كشينك متصرف اولدقلىرى
توليته ديكر بر كيمسه استحقاق دعوى ايلسه توليت متصرفلرندن
يالكز برى مدعى به خصم اولوب ديكرلرينك حضورى شرط
دكلدر

بناءً عليه برينك عليهنده لاحق اولان حكم ساثرينه دنى
سرايت ايدر

فقط حكم واقعك ساثر ورثه به سرايتى مدعينك دعواسى ثابت
اولسى شرطيله مشروطدر

مثلا توليتى واقفك اولادينه مشروطه وقفك توليته واقفك اولاد
اولادندن برقاچ كشير متصرفلر ايكن ديكر بر كيمسه ظهور
ايدوب بن دنى واقفك اولاد اولادندم ديو توليت متصرفلرندن
يالكز برى مواجهه سنده دعوى ومدعاسنى بالينه اثبات ايدوب
موجبجه حكم اولنسه بو حكم ساثر متصرفلره دنى سرايت ايدر
كذلك توليتى بطناً بعد بطن ذريت واقفه مشروطه اولان
وقفك توليته بطن ثابده اولان اولاد واقفدن بر قاچ كشى
متصرفلر ايكن ديكر بر كيمسه ظهور ايدوب بطن اولده واقفك
اولادندم ديو توليت متصرفلرينك يالكز برى مواجهه سنده
دعوى ومدعاسنى وجه شرعى اوزره اثبات ايدوب حكم اولنسه
بو حكم ساثر متصرفلره دنى سرايت ايدر

بناءً عليه بوضورته توليت متصرفلك جاه سندن رفع اولنه رق

مدعی به توجیه اولنور

۴۵۹ (مسئله)

بروقفك تولیتی منحل اولوب شرط واتف موجبینجه اول تولیتك
هنوز مشروط لهی متعین اولمامنله ایکی کیمسسه دن هر بری
تولیت مذکور به کندوسنك مستحق اولدیفنی دعوی ایاسه
آنلردن بری آخره خصم اوله مز

بناءً علیه آنلره خصم اولوق اوزره طرف حاکمدن اول واتفه
بر قائم مقام نصب اولنه رق قائم مقام مواجبه سنده دعوی ایدر لر
۴۶۰ (مسئله)

سکنا ویا غله سی مشروطه اولان عقارات موقوفه بی دعواده
خصم متولی و قفدر

یوقسه سکنا ویا غله نك مشروط لهی دکندر
مثلا بر کیسه دیگر کسنه یدنده اولان برخانه بی سکنا ویا خود
غله سی بکا مشروطه و قفدر دیو دعوی ایدوبده اول ووقفك
تولیتی مدعی عهده سنده اولمدیفنی حالدیه مجرد مشروطله اولغله
دعواسی استماع قلنماز

فقط حاکم مشروط لهی دعوا یه مآذون قیله رق آنک خصومتی
رای ایدر ایسه او صورتده مشروط دخی خصم اوله بیلور

۴۶۱ (مسئله)

منافی عمومه عائد و مشروط اولان مؤسسات خیریه بی دعواده
عامه دن بری خصم اوله بیلور

باب تاسع عشر

وقف حقنده شهادته دائر اولوب اوچ فصلی

حاویدر

فصل اول

مقبول اولوب اولیان شهادت حقنده در

۴۶۲ (مسئله)

اصل وقف حقنده وقفك لهنه مرتزقه سنك شهادتی مقبولدر
مثلا بر وقف نقودك متولیسی بر کیسه دن اصل مال و قفدن
ذمتکده شو قدر اچه واردر دیو دعوی ایتدکده اول وقفك
مرتزقه سنندن بعض کسنه لر متولینك مدعاسنه شهادت ایلسه لر
قبول اولنور

کذلک بر وقفك متولیسی دیگر کسنه نك یدنده اولان بر عتار
ایچون اول وقفك مستغلاتنددر دیو دعوی و ذوالید دخی
ملکمدر دیو متولینك دعواسنی انکار ایتدکده متولینك مدعاسنه
اول وقفك مرتزقه سنندن بعض کسنه لر شهادت ایتسه قبول
اولنور

۴۶۳ (مسئله)

وقفه متعلق بر دعواده متولی به شهود اقامه سی لازم کلدکده
متولی شاهدم یوقدر دیدکدنصکره شاهد اقامه ایلسه قبول

اولنور (۳۳۴) مسئله يه مراجعت اولنه

۴۶۴ (مسئله)

ربح و غلهء وقف حقندن وقفك لهنه مرتزقه سنك شهادتى مقبول دكلدر

مثلا بروقف نقودك متولىسى ديكر كي مسه دن نقود موقوفه دن سكا اقراض ايتمش اولديغم اچه ايچون اوزرينه وجه مشروع اوزره شو قدر اچه ربح الزام ايتمشيدم ديو دعوى و او كي مسه دخى انكار ايتد كده متولينك مدعاسنه اول وقفك مرتزقه سندن بعض كي مسه لر شهادت ايتسه لر قبول اولنماز

كذلك بر وقفك متولىسى ديكر كي مسه اول وقفك عقاراتندن فلان عقارى سكا ايجار ايتمشيدم انك اجرتندن مجتمع ذمتكده شو قدر اچه واردر ديو دعوى و او كي مسه دخى انكار ايتد كده متولينك مدعاسنه اول وقفك مرتزقه سندن بعض كي مسه لر شهادت ايلسه لر قبول اولنماز

۴۶۵ (مسئله)

بر محلك وقف قديم اولديغنه شهادت ايدن شاهدلر واقفك اسمنى بيان ايتماسه لر بيله شهادتلى قبول اولنور

۴۶۶ (مسئله)

بر كي مسه نك ذريت واقندن اولديغنه شهادت ايدن شاهدلر او كي مسه ايله واقف بيننده اولان وسائطى بيان ايتمك لازمدر بنا عليه شاهدلر بروجه محرر وسائطى بيان ايتيه رك او كي مسه نك

مطلقاً ذريت واقفدن اولديغنه شهادت ايلسه لر شهادتلى قبول اولماز

شوقدر وار که مدعى واقفك ذريتندن اولديغى ثابت اولان بر شخصك ذريت ويا اقر باسندن اولديغى دعوى ايلديكى تقديرده شاهدلر دخى بو وجه اوزره شهادت ايلسه بو شهادت كافى اولوب مدعى ايله واقف بيننده اولان وسائلى بيان ايتمك لازم دكلدر بوكا دائر تفصيلات (۴۲۳) مسئلهده مرور ايتمشدر اورايه مراجعت اولنه

استطراد

۴۰۷ (مسئله)

بر حاكمك منفعى كندويه مشروطه بروقفك كرك اصلى وكرك غلهسى حقنده كندى لهنه حكى نافذ اولماز
مثلا غلهسى بر بلده حاكمنه مشروطه اولان وقفك متولىسى اول بلدهده واقع ديكر كسبهنك ملكيت اوزره ينده اولان بر عقارى اول وقفك مستغلاتنددر ديو حاكم حضورنده او كسبهدن انكارينه مقارن دعوى ومدعا سنه اقامه بينه ايدوبده موجبنجه او حاكم دخى حكم ايتسه حكى نافذ اولماز
اول بلدهده بو مقوله خصوصات وقفه يي استماعه مأذون ديكر حاكم وار ايسه انك حضورنده مرافعه لرى اجرا اولنور
ديكر حاكم يوق ايسه مجله احكام عدليه نك ۱۸۰۹ نجى ماده سنه توفيقاً معامله اولنور

فصل ثانی

تسامعه شهادته دائر در

۴۶۸ (مسئله)

دواليدك تصرفى اسباب ملكدن برسبب شرعى يه مستند اولمادقچه
اصل وقف حقنده تسامعه شهادت قبول اولنور
بو مقامده اصل وقفدن مراد وقفه متعلق اولوب صحت وقفك
موقوف عليه بولنان شيلردر

مثلا بر كيمسه نك ينده اولان بر عقار ايچون بروقفك متولىسى
اول وقفك ماليدر ديو دعوى واو كيمسه دنى اسباب ملكدن
بر سببى بيان ايتمهرك اول عقار بنم ملكمدر ديو ملك مطلق
ادعا وبو وجهله متولينك دعواسنى انكار ايتدكده متولينك مدعاسنه
بعض كيمسه لر تسامعه شهادت ايلسه لر قبول اولنور

اما ذواليدك تصرفى شرا وهبه وارث كې اسباب ملكدن
بر سبب شرعى يه مستند اولور ايسه او صورتده اصل وقف
حقنده تسامعه شهادت قبول اولنمىوب تسجيل وقفى اثبات
لازمدر

تسجيل حقنده ايسه تسامعه شهادت قبول اولناز
مثلا بر كيمسه بر عقارى آخردن اشترا ايدرك ملكيت اوزره اكا
متصرف ايكن بر وقفك متولىسى اول عتبار وقف مزبور
مستغلاتدندر ديو دعوى ايتدكده متولينك مدعاسنه بعض

کیمسه‌لر تسامعه شهادت ایلسه‌لر بوشهادت قبول اولنماز

۴۶۹ (مسئله)

محض شروط وقف حقنده تسامعه شهادت قبول اولنماز
مثلا بر جهته مشروطه اولمق اوزره ضبط اولنه کلان بر عقارک
حقنده واقفک اولاد اولادندن بر کیمسه اول عقارک غله‌سنی
واقف اولادینه و اولاد اولادینه شرط ایتمشدر دیو دعوی
ایتدکده مدعاسنه بعض کمنه‌لر تسامعه شهادت ایلسه‌لر قبول
اولنماز

اما اصل وقف خصم طرفندن انکار اولنوبده اصله سماعه
شهادت ضمننده شروط وقفه دخی سماعته شهادت ایلسه‌لر
قبول اولنور

فصل ثالث

ترجیح بیناته دائردر

۴۷۰ (مسئله)

صحت بینه‌سی مرض موت بینه‌سندن اولادر

مثلا بر کیمسه ملک عقارینی وقف و متولی‌یه تسایم ایدوب تسجیل
شرعی ایتدیرد کدنصکره وفات ایدوب ثلث مساعد اولمامغله
ورثه‌سی مرض موتنده وقف ایتمشدی دیو دعوی و متولی
وقف دخی صحتنده وقف ایتمشیدی دیو دعوی ایدوب طرفیندن
هر بری مدعاسنه بینه اقامه ایتسه متوالینک بینه‌سی ترجیح
ایدیلور

كذلك اصحاب انتقالدن اصلا وارثي اولميان بر كيمسه اجارئين ايله
تصرفنده اولان وقف عقارى آخره باذن متولى فراغ ايتدكدن
صكره وفات ايتدكده متولى فارغ مرض موتنده فراغ ايتمشيدى
بناء عليه فراغ صحيح اوليوب اول عقار محلولاً طرف وقفه عائددر
ديو دعوى ومفروغ له دخى صحتنده فراغ ايتمشيدى بناء عليه
فراغ صحيحدر ديو دعوى ايدوب طرفين مدعالرينه اقامه بينه
ايتك استسهلر مفروغ لهك بينهسى ترجيح ايديلور
(مسئله) ۴۷۱

بر كيمسه اجاره ايله تصرفنده اولان وقف عرصه يه كندى ماليله
بنا احداث ايتدكدن صكره متولى سن بنم امرمله مصر و فك اجرته
محبوب اولمق اوزره بنا ايتمشيدك ديو دعوى مستأجر دخى
تقسيم ايچون بنا ايتمشيدم ديو دعوى ايدوب آنلردن هر برى
مدعاسنه اقامه بينه ايتك استسه متولينك بينهسى ترجيح اولنور
(مسئله) ۴۷۲

تقييد بينهسى اطلاق بينهسى اوزرينه ترجيح اولنور
شوبله كه بروقفك غله سنه واقفك بطن اولده اولان اولادى
متصرفلر ايكن واقفك بطن ثانيد، بولنان اولادى اول
وقفك غله سى واقفك مطلقا اولادينه و اولاد اولادينه مشروطه در
ديو دعوى و واقفك بطن اولده اولان اولادى غله مذكوره
واقفك بطناً بعد بطن اولادينه و اولاد اولادينه مشروطه در
ديو دعوى ايدوب طرفين مدعالرينه اقامه بينه ايتك استسهلر

بطن اولده بولنان اولادك بينه سی ترجیح اولنور
تولیت دخی غله کییدر
۴۷۳ (مسئله)

بر محله واقع اراضی ایچون بر وقفك متولسی اول وقفك
اراضیسنددر دیو دعوی وصاحب ارض اراضیء امیریهدندر
دیو دعوی ایدوب هربری مدعاسنه اقامه بینه ایتك استسه
شهرت شایعه قنغی طرفده ایسه اول طرفك بینه سی ترجیح اولنور
شویله که اول اراضینك وقفیتی حقنده شهرت شایعه وار ایسه
متولینك بینه سی ترجیح اولنور
وبالعکس شهرت شایعه اول اراضینك اراضیء امیریهدن اولسنده
ایسه صاحب ارضك بینه سی ترجیح اولنور
هیچ بر طرفده شهرت شایعه یوق ایسه نظر اولنور
اگر اول اراضیه وضع ید طرف وقفده ایسه خارج اولان
صاحب ارضك بینه سی ترجیح اولنور
واگر وضع ید طرف بیت المالدیه ایسه خارج اولان متولینك
بینه سی ترجیح اولنور
۴۷۴ (مسئله)

وقف دعواسی ملك مطلق دعواسی قیلندندر
بناءً علیه ایکی وقفك متولیرندن هربری بر محلك کندووقفندن
اولدیغنی دعوی ایدوبده انلردن بری ذی الید دیکری خارج
بولنسه خارجك بینه سی ترجیح اولنور

كذلك بر محلی بر کیمسه ملکمدر دیو ملک مطلق دعواسی ایدوب
بروقفك متولیسى دخی وقفدر دیودعوی ایدوبده انلردن بری
ذی الید دیکری خارج بولنسه خارجك ینهسی ترجیح اولنور
شویله که اگر اول محل ملکیت دعوی ایدن کیمسه نك یدنده ایسه
متولینك ینهسی ترجیح اولنور

و اگر متولینك یدنده ایسه ملکیت دعواسی ایدنك ینهسی
ترجیح اولنور

۴۷۵ (مسئله)

وقف مورخ دعواسنده تاریخی مقدم اولان طرفك ینهسی
راجحدر

شویله که بر محل حقنده ایکی وقفك متولیلرندن هر بری تاریخ
وقفی بیان ایدرك وقفیت دعوی ایدوبده برینك تاریخی دیکرندن
مقدم اولسه تاریخی مقدم اولان متولینك ینهسی ترجیح اولنور

باب عشرين

متولی به یمین توجیه ایدوب ایتمیان مواد حقنده در

۴۷۶ (مسئله)

وقفه متعلق دعاویده کندی اوزرینه عقد ادعا اولنیمیان متولی به
یمین توجه ایتمز

مثلا وقف اولوق اوزره متولی یدنده اولان بر عینی بر کیمسه
ملکمدر دیو دعوی ایدوبده مدعاسنی اثبات ایده ماسه متولی به
یمین ویردیره مز.

كذلك بر وقف نقودك متوليسي ديكر كيمسه دن سلفم اولان متولينك ادا نه سيله وقفه شو قدر غروش دينك واردر ديو دعوى و اول كيمسه دخي بن مبلغ مذبوري سلفك اولان متولى به زمان توليتنده تماماً ادا ايتمشيدم ديودفعه تصدى ايدوب لكن دفعى اثبات ايدمه ماسه حالا متولى به يمين ويرديره مز

كذا بر كيمسه فلان وقفه شو قدر غروش دينم واردر ديو اقرار ايتدك دن صكره دونوب بنم اول وقفه اول قدر غروش دينم اوليوب كاذباً اقرار ايتمشيدم ديو دعوى ايلسه اقرارنده كاذب اولمدينى حقنده اول وقفك متوليسنه يمين ويرديره مز

اما كندى اوزرينه عقد ادعا اولنان متولى به يمين توجه ايدر مثلاً بروقفك مستغلاتندن اولمق اوزره متوليسى يدنده اولان عقار حقنده بر كيمسه اول عقارى مدت معلومه تامنه دكين بكا ايجار ايتمشيدك تسليم ايت ديه متولينك انكارينه مقارن دعوى ايدوبده مدعاسنى اثبات ايدمه ماسه اول عقارى كندويه ايجار ايتديكنه متولى به يمين ويرديره بيلور

كذلك بر كيمسه بروقفك متوليسندن اول وقفك لوازمي چون بندن شو قدر اشيا اشترا و قبض ايتمشيدك ثمنى ويرد ديو دعوى و متولى انكار ايدوبده مدعاسنى اثبات ايدمه ماسه متولى به يمين ويرديره بيلور

كذلك بروقف عقارك مستأجرندن متوليسى اجرت مجمه دعوى ايتدكده مستأجر اجرت مذكوره بي تماماً سكا ادا و تسليم ايدوب ذمتمده نسنه قالمشدر ديو متولينك انكارينه مقارن دفعه تصدى

ایدوبده دفعنی اثباب ایدمهاسه متولی به یمین ویردیره بیلور

۴۷۷ (مسئله)

تعین ماده ایدمایهرك وقف حقنده برکونه خیانت ایتدیگته دائر
مهم اولان متولی حاکم طرفندن تحلیف ایديله بیلور

باب حادی و عشرین

اقراره دائردر

۴۷۸ (مسئله)

متولینک وقف علمینه اقراری جائز دکدر
مثلا برکیمسه وقف اولمق اوزره متولی یدنده بولنان برعقاری
ملکمدر دیو دعوی ایتدکده متولی مدعینک دعواسنی اقرار
واعتراف ایتسه متولینک اشبو اقراری وقف علمنده جائز
ومعتبر دکدر

بناءً علیه اقرار مذکور مدار حکم اوله من

۴۷۹ (مسئله)

برکیمسه یدنده اولان برعقار ایچون اول عقار وقفدر دپسه
بوسوز اول عقارک مقدا وقف ایدلمش اولدیغنی اقراره محمولدر
یوقسه ابتداءً انشاء وقفه محمول دکدر

بناءً علیه آنده شرائط وقف آرانز

۴۸۰ (مسئله)

بروقفک غله ویا سکناسنک ویا تولیتنک مشروطلهی اولان کیمسه

مشروط له اولديغى ثابت اولميان ديكر كيمسه ايچون اول دخى
وقفك مشروط لهيدر ديو اقرار ايلسه مقرك بواقارارى انجق
كندى حقنده نافذ اولور

سائر مشروط لهلر وار ايسه انلرك حقلرنده نافذ اولماز
بناءً عليه بوجه محرر مقرله اولان كيمسه يالكز مقرك حصه سنده
مقره شريك اولور
سائر حصه دارلر اولديغى تقديرده انلره حصه لرنده شريك
اوله من

صورت مشروحه ده مقر وفات ايتسه اقرارك حكى قالماز
بناءً عليه متوفانك اقرار مذكور ايله اولادى الزام اولنه من
۴۸۱ (مسئله)

اجارتينلو وقف عقارك رقيه سنه دائر بر خصوصه بالا جارتين
متصرفك وقف عليه نه اقرارى صحيح ومعتبر دكلدر
مثلا بروقفك اجارتينلو مستغلاتندن اولق اوزر بر كيمسه نك
بالا جارتين تصرفنده اولان بر عقار ايچون دتكر كيمسه ملكمدر
ديو دعوى ايتدكده اول كيمسه دخى اول عقار مدعينك ملكى
اولديغى اقرار ايلسه بواقارار وقف حقنده نافذ ومعتبر اولماز
بناءً عليه حاكم اقرار مزبوره بناءً اول عقارك مدعينك ملكى
اولديغنه حكيم ايلسه حكى صحيح اولماز

كذلك بروقفك اجارتينلو مستغلاتندن قولق اوزره بر كيمسه نك
بالا جارتين تصرفنده اولان بر عقار ايچون ديكر وقفك منولىسى
نم وقفم مستغلاتندرد ديو دعوى ايتدكده اول كيمسه دخى اقرار
ايلسه صحيح و نافذ اولماز

۴۸۲ (مسئله)

بر وقف نقودك متوليسى بر کیمسه دن متولىء سابقك ادانه سیله مال وقف مزبور دن ذمتکده شو قدر غروش الاجق وارد دیو دعوی و اول کیمسه دخی انکار ایله برابر اکر متولىء سابق کلوب بابکا اول قدر غروش ادانه ایتمش اولدیغنی بیان ایدرایسه مبلغ مذبوری ادا ایدرم دیو وعد ایدوب بعده متولىء سابق کلوب او کیمسه یه اولقدر غروش ادانه ایتمش اولدیغنی بیان ایدوب لکن او کیمسه تصدیق ایتماسه مجرد وعد مذکورینه بناء او کیمسه مبلغ مذبوری اقرار ایتمش عد اولنه من بوصولته حاکم مجرد وعد مذکور به بناء مبلغ مذبورك اداسیله او کیمسه اوزرینه حکم ایلسه حکمی صحیح اولماز اما متولىء سابق بوجه محرر بیان ایتد کدنصکره او کیمسه دخی انی تصدیق ایلسه او صورتده مبلغ مذبوری اقرار ایتمش اوله جغندن مبلغ مذبورك اداسیله الزام اولنور

خطا و صواب جدولی

صواب	خطا	سطر	صفحہ
اقضل	افضلد	۲۱	۱۵
بند کانندن	بند کاندن	۱۷	۱۷
عادی	عائی	۰۵	۱۹
عقارہ	عقادہ	۰۹	۱۹
صحیح	صحیح	۲۱	۲۱
عرصہ	عرضہ	۰۶	۲۴
بناء علیہ حین وقفہ	بناء علیہ وقفہ	۱۷	۲۴
اولور	اولولور	۱۱	۲۸
اولور [*]	اولور	۱۷	۲۸
اولندیغی	اولندیغی	۲۰	۲۸
اشجاردن	اشیجاردن	۲۲	۲۸
اشجارك	اشیجارك	۲۵	۲۸
منقرض	متقرض	۱۸	۳۱
اوصورتده	اوصورتہ	۰۵	۴۲
عرفاً	عرفاد	۱۱	۶۴
(۱۴۹) مسئلہ یہ	(۱۹۴) مسئلہ یہ	۰۲	۸۲
ولی ویا وصینک	ولی ووصینک	۰۷	۱۱۹

صواب	خطا	سطر	صحيفه
هبه يي مفسد	هبه يا مفسد	۱۷	۱۱۲
اولنور انك	اولنور» انك	۱۴	۱۱۴
ايدهم « ديمكاه	ايدهم ديمكاه	۱۵	۱۱۴
تفرغ	تفرغ	۰۶	۱۲۵
مصروفى	مصروفى	۲۰	۱۲۵
وكيل	وكيلى	۰۶	۱۵۲
عقارى	عقارىنى	۱۷	۱۸۵
مشروطه	مشروط	۱۸	۲۱۹